Poštarina plaćena u gotovu.

RIEČ BOŽJA

Broj 6

Studeni
Prosinac
1943

God. XIV

IZDAVAJU HRVATSKI FRANJEVCI

UREDNIČTVO I UPRAVA: SAMOSTAN MAJKE BOŽJE LURDSKE, ZAGREB, VRBANIĆEVA UL. 35. - UREDNIK O. LEONARD BAJIĆ - ODGOVORNI UREDNIK O. MATEJ VODANOVIĆ.
IZLAZI 6 PUTA NA GODINU - CIENA GODIŠNJE 300 KUNA
BROJ ČEKOVNOG RAČUNA 37.732

Pretplatnicima „Rieči Božje“

S ovim brojem završavamo XIV. godinu izlaženja „Rieči Božje“. Ovom smo prilikom dužni obaviestiti svoje predplatnike, da će nam biti nemoguće prosliediti s izdavanjem „R. B.“, ako nam dužnici što prije ne podmire dugujuću predplatu. Sve smo ih izravno na to pozvali i molimo ih, da izvrše svoju dužnost prema listu. Predplata „R. B.“ za god. 1943. bila je određena na temelju kalkulacije tiskarskih troškova početkom godine. Međutim nam je tiskara povisila cienu za posljednja tri broja na četverostruko. Uslied toga nalazi se obstanak časopisa u pitanju, ako dužnici odmah ne izvrše svoju dužnost. Već sada upozorujemo predplatnike, da ćemo s novom godinom morati znatno povisiti predplatu.

UPRAVA »RIEČI BOŽJE«.

SVEĆENICI I NOVI POREDAK

Čitav je sviet nezadovoljan stanjem, koje je vladalo prije sadašnjeg rata, i sav je prožet željom, da se stvori *novi družtveni poredak*, koji će zajamčiti mirniji i veseliji život pojedinca, obitelji, naroda i međunarodnih prilika.

To je činjenica duševnog stanja, koje sada vlada u svemu svietu.

Smije li svećeniku biti tuđa ova misao svieta, i može li mimo duše prieći preko nje?

Ne smije i ne može. Vladajući poredak u svietu, koji je kroz dva desetljeća izazvao dva silna rata, najmanje može da zadovolji katoličku Crkvu i njezine službenike, koji su prvenstveni i kvalificirani radnici oko mira i reda, pravde i ljubavi u svietu. Stari poredak rodio je u kršćanskom svietu ono što zovemo i što stvarno je: *moderno poganstvo*, u kojemu, kao i u staromu vlada robovanje, zla savjest, neravnopravnost i maćuhinska dioba dobara zemlje. Obitelji su raztočene nepoštenim životom. Djeca su svačija, a najmanje svojih roditelja. U javnom životu vlada laž, tlačenje ubogih, silni nerazmjer između luksuznog života jednih i skrajnje neimanjštine na strani drugih.

Zaista: *omnis caro corruperat viam suam. Mundus totus in maligno positus est* (1. Iv. 5, 19). *Quod est in mundo, concupiscientia est carnis, et concupiscientia oculorum, et superba vitae* (1. Iv. 2, 16).

Nije li onda potreban novi poredak, da u njemu ljudi u svakom pogledu osjete relativnu ljepotu života? Bez reda i mira, bez pravde i ljubavi nema ni ekonomskog blagostanja, ni kršćanskog života, jer

RIEČ BOŽJA

GODINA 1943 — BROJ 6

MJESEČNA REKOLEKCIJA

ZA STUDENI:

SVEĆENIČKA VJERA

Poznato je o francuzkom svećeniku, Mons. de Seguru, da je obzirom na njegov vjerski život kazao jedan socijalista: »*Ona je prava vjera, u koju vjeruje Mons. de Segur*«. Pater Schulte O. F. M. Cap. u svom zlatnom priručniku pastoralnog asketizma: *Današnji svećenik* tvrdi, da je kršćanstvo mnogih Kristovih vjernika *buržuizirano i uspavano*, pa ga zato prezire današnje nemirno i zabludjelo čovječanstvo. Laicizam današnjih kršćanâ kinezkim je zidom ogradio od svieta presveto i svemoćno otajstvo čovječjeg Odkupljenja.

Da sadašnjem razvratnom ljudstvu počne Isus Krist biti istina, put i život, u prvom redu imao bi nadnaravni dar vjere svećenicima postati ne samo *opus operatum*, nego i *opus operantis*. Sinodalne uredbe münsterske biskupije iz god. 1924. kažu, da svećenički život ne smije se svesti na formalno vjerovanje u dogme svete vjere, niti ono smije ostati izvanje bez unutrašnjeg života i topline, nego ima da unutra prožme i uredi čitavo svećeničko žiće: njegove misli, osjećaje i volju. Ne smije naša vjera biti nešto knjižkoga i naviknutoga, nego ona po svom bitku ima da postane ideja vodilica svega svećeničkog života: njegova krv i srdce.

Mi svećenici vjerujemo u Boga. Misao nam je na Boga domaća i prirodna. U njoj nam obično ne smetaju kojekakve filozofske sumnje. Ali nije li nam vjera dosta mahinalna i stvar navike? Naši odnosi s Bogom nisu li previše filozofski i teološki, doktrinalni i dialektični? S propoviedaonice govorimo o Bogu i Božjim vlastitostima, no da li *proživljavamo* ideju o Bogu tako, da nam postane ujedno i *objava* Boga? Tko izmedju nas ima *milostnu viziju* Boga, Božjeg veličanstva, savršenosti, svetosti, pravde, milosrdja, ljubavi, dobrote, da može kazati sa sv. Tomom: *Gospodin moj i Bog moj?*, ili sa sv. Franjom: *Bog moj i Sve moje?* Kad bi naša vjerska misao o Bogu bila živa, zar naša svećenička djela ne bi bila drugačija i u svojoj vanjštini, koja bi im-

ponirala? Tada nam u vjeri ne bi bio težak *sacrificium intellectus*, niti bi nam bilo što nemoguće, ili da ne možemo. Tada bi bila drugačija i naša molitva, a duša bi nam bila puna pouzdanja, ljubavi, ali i svetog straha i savršenog pokajanja.

Mi vjerujemo u vječnost. Teoretski u nju ne sumnjamo. No da li po nadnaravnoj vjeri u vječnost sudimo stvari i pojave ovoga svieta? Nismo li praktični materijalisti, relativisti, agnostici, kojima imponira laička veličina, zemaljsko imanje i načela života ovog svieta? Naše osnove, zanimanja i želje nisu li slične i jednake kao i djece ovog svieta? *Quae sursum sunt sapite, non quae sunt super terram.* Prvi su kršćani sve shvaćali *sub specie aeternitatis.* Oni su se iztakli i pobjedili poganski sviet time, što su bili *opojeni* evandjeoskim idejama o zemaljskim dobrima, nasladama, častima, uživanjima i patnjama. *Mihi vivere Christus est et mori lucrum. Omnia ut stercora arbitror ut Christum lucrificiam.* Oni su smatrali ludošću ono za čim sviet čezne. Oni su na zemlji kušali predznakove nebeske radosti u tom, što su osjećali, da su propeti svietu kao što i sviet njima. Oni su išli na muke kao na pir. *Cupio dissolvi et esse cum Christo.* Oni su živjeli po načelima vjere. *Justus ex fide vivit.*

To je *kršćanski mentalitet*, kojeg nadahnjuje vjera, koja je postala *opus operantis.* Taj vjerski mentalitet ne ruši čovječju narav, koja je uviek sklona na život po receptu, koji joj daju zemlja, narav, osjetila, ali se ona ne pušta njima voditi, nego se opire željama tiela i svieta sliedeći načela vjere i poticaje milosti, a svemu onom što je vremensko, tjelesno, osjetno daje »*kršćanski smisao*«.

Ova kršćanska misao radja i stvara *nove* ljude. *Ecce omnia facio nova.* Objava stavlja bitnu razliku izmedju »novus homo« i »vetus homo«. Novi čovjek osjeća ono *quae est in Christo Jesu*, a stari čovjek traži sedam poglavitih grieha. Ovdje nam pada na pamet jedno zanimljivo pitanje, naime, moderno doba uviek naglašava potrebu *novih metoda* u pastoralnom radu svećenika, dok znamo, da stare i tradicionalne metode vriedile su za vjekove, i kad čitamo propoviedi mnogih Svetaca. ili svratimo li pažnju na njihov pastoralni rad, vidimo, da je u svemu tome bilo mnogo toga posve običnoga. Da li možda potrebe novih metoda u pojedinim ograncima pastoralnog rada nisu nastale u prvom redu od toga, što su se izgubile metode, koje je stvarala živa i djelatna vjera? Naravno je, da manjak nadnaravnosti traži paljative u redu naravi. Manjak nadnaravne kreposti utiče se surogatima, koje pruža narav. Uza sve moderne metode vjerske obuke i pastoralnog rada suvremeni kršćanski život utaplja se u moderno poganstvo. A uzrok? — *fides refrigescens.*

Haec est victoria, quae vincit mundum, fides nostra (1. Iv. 5, 4).

Da li je moja vjera knjižko-teološka, ili je djelatno-kontemplativna? Ili je *opus operatum*, ili *opus operantis?*

ZA PROSINAC:

PODIGNIMO NIZKU CIENU SVEĆENSTVA

Kad se je neki vjernik tužio jednom Svetcu, da svietom vlada veliko zlo, on mu je odgovorio: nu, brate, ja i ti budimo dobri, pa će odmah biti manje dva zla. Taj nam Svetčev odgovor pada na pamet, kad razmišljamo, kako je danas u svietu veoma opao ugled svećenstva, čak se na njega upire prstom, da za ništa živi, i da nema udobnijega života, što li je svećenički.

Izvan je razprave, da su nosioci svećeničkog dostojanstva prvi koji na tržištu svieta imadu podići cienu svećeničkog staleža. *Medice, cura teipsum.* Koliki je tko u očima Božjim, toliki je redovito i u očima svieta. I najpokvareniji čovjek zna cieniti krepost. Bog je absolutna vriednost, i samo kroza Nj ljudi stiču solidnu cienu. Onda svoje svećenstvo treba da poštuju prvi svećenici. Pravi su kršćani jedino oni, u kojima je razvijen *kult milosti Kristove*, po kojoj su dionici Božje naravi i drugi Kristi na zemlji. Pravi svećenik počinje biti dostojan svog zvanja, kad počinje kultivirati, obožavati svećenički karakter. Sveti Pavao opominje prve kršćane, da li znadu, da su hram Božji i Duh Božji da stanuje u njima, te ako tko griehom ošteti hram Božji, da će njega upropastiti Bog? (1. Kor. 3, 16).

A šta su svećenici?

Oni su *dispensatores mysteriorum Dei* (1. Kor. 4, 1). Oni su dobili vlast, da u presvetoj Euharistiji učine nazočnim Isusa Krista medju ljudima. Po svećeniku je Krist ostavio Crkvi svoje Tielo. Nad hostijom i kaležem svećenik izgovara rieči pretvorbe, koje imadu snagu Svemogućega, te kruh i vino postaju Tielo i Krv Kristova. U svećeničkoj euharistijskoj žrtvi Odkupitelj svieta dolazi na sviet, da bude naša zasluga pred nebeskim Otcem i zadovoljština za griehe svega svieta, i ujedno Učitelj i Zagovornik. U svećeničkoj misi Spasitelj svieta primjenjiva potrebama čovječanstva dobročinstva svoje kalvarijske Žrtve.

Svećenička je misa Odkupljenje na djelu. U njoj je nazočan Odkupitelj, Isus Krist. Nazočna je i žrtvena Hostija, Isus Krist. Nazočna je i neizmjerna ciena odkupljenja. S ovog vrhunca treba promatrati veličinu svećenika. Na Križu je sam Krist bio svećenik. U misi je prisutan i čovječji svećenik, koji je u njoj postavljen izmedju Krista i Crkve. Kad dakle Crkva prinosi misnu žrtvu hvale i umilostivljenja, delegira svog predstavnika svećenika, koji u neku ruku u sebi tada utjelovljuje čitavo čovječanstvo, da po svom svećeničkom zaredjenju, udružen s Kristom, nastavlja s Njime odkupljenje svega svieta. I svećenik je s Kristom *Agnus Dei qui tollit peccata mundi.* U novozavjetnoj žrtvi svećenik, takodjer ujedinjen s Kristom, pripravlja euharistijsku hranu za život duše.

Ali svećenički utjecaj na nadnaravni život vjernika nije se ograničio na svetu Euharistiju. Krist je svojoj Zaručnici, svetoj Crkvi, povjerio i drugih šest Sakramenata, da kao vrela nadnaravnog života napajaju vjernike svakom pravdom i svetošću; da se po njima opet zadobije izgubljeni duhovni život ili se množi i usavršuje, ako je već tu. Svi su Sakramenti raznosači nadnaravnog života. I oni su povjereni svećenicima, da ih diele vjernicima u imenu Isusa Krista, da pomnožavaju već stečenu posvetnu milost ili je povrate onima, koji su je izgubili.

Kad dakle Crkva-Krist posvećuje vjernike, posvećuje ih uz suradnju svećenika. Kad ih uči, uči ih po svojim svećenicima. Kako ni Krist ni Crkva nisu se bavili profanim stvarima ni znanostima, koje nemadu bar kakvu vezu s nadnaravnim životom, tako ni svećenik, radi ciene svog nadnaravnog zvanja, ne ima da se mieša u poslove ovog svieta, nego se bavi Bogom i njegovim vječnim interesima. Svećenik je stopostotni *homo Dei* (2 Tim. 3, 17), a za svećenike od svjetovnjaka traži sv. Pavao: *sic nos existimet homo, ut ministros Christi et dispensatores mysteriorum* (1. Kor. 4 1). Potom je logičan zaključak istog apostola: *Nemo militans Deo, implicet se negotiis saecularibus, ut ei placeat, cui se probavit* (2. Tim. 2, 4). Svećenička je naobrazba i daljnji studij: bogoslovsko znanje. Teologija je podstava i svrha svakog znanja. *Ili jeli ili pili*, kaže sv. Pavao, *sve činite na slavu Božju.*

Svećenik je svojim životom sol i put svieta, svojom je naukom svietlo čovječanstvu. Šta bi bilo od jadnog čovječanstva, da nema svećenstva? Ono je kopča, kojom je sviet vezan s Bogom. Vjernici idu u samostane, da se osobno posvete, ali idu za svećenike da *posvećuju* svog bližnjega. Svećenička je služba u svojoj biti družtvovna. Dakle opadanje ciene svećenstva u prvom redu počinje od njega samoga.

Zato je prva dužnost svakog svećenika, da se sjeti svog dostojanstva i kao Krista cieni u sebi svoje svećenstvo. *Pro Christo legatione fungimur* (2. Kor. 5, 20).

Cienu svećenstvu umanjuje laicizirani život, a podiže je krepostan život. Bljutavu sol ljudi gaze nogama, dok čistu svak traži, da mu zasladi svaku hranu. Ništa svietu toliko ne imponira koliko *visitare pupillos, et viduas in tribulatione eorum, et immaculatum se custodire ab hoc saeculo* (Jak. 1, 27). Inflacija bluda i gramzljivost za imanjem veoma su nizko oborila vriednost današnjeg čovječanstva, dok svećenstvo podiže cienu sebi i čovječanstvu *čistim* životom i *siromaštvom* duha, a pravi apostolat je posljedak svećeničkog pobožnog života.

O. Božidar — F. S. Petrov:

OSVRT NA MOJE PRVE PROPOVIEDI

L' Osservatore Romano češće donosi iz pera Benedikta *Gioia* vrlo zanimljive članke *„iz uspomena Otca Božidara"* (Dai ricordi di Padre Diodato). U broju od 28. kolovoza 1943. pripovieda O. Božidar o razvoju svoje propovjedničke službe. Stvar će, uzdam se, zanimati i naše propovjednike, pa sam je eto preveo.

F. S. Petrov

Moja prva propovied ostat će u mojoj uspomeni kao svečan poraz, nešto izmedju smiešna i biedna. Bio sam se za nju pripravio uz najveći napor; sve je bilo izgladčano, izmjereno, izradjeno s tjeskobnom brigom: misli, odsjeci, navodi, pače i kretnje, pače i glas. Popeo sam se na propovjedaonicu malko drščući, ali i s veselim očekivanjem uspjeha: crkva je bila dubkom puna, krcata neke dobrohotne radoznalosti, koja mi je pružala najbolje nade. Započeh s pouzdanjem, i poslije prvih udaraca plovio sam, da je bila milina! Dakako, bio sam naizust naučio svoju govoranciju, te sam govorio i kretnje pravio gotovo kao kakav stroj, tako da sam mogao malko promatrati moje slušateljstvo. Jedrilo se na sva jedra; čuo se ovdje, ondje pače i po koji glasak odobravanja. Došavši kraju, naduo sam se kao kakav pievac: bio je to zaista golem uspjeh! Svi se sletješe oko mene, svi su se radovali ovoj novoj nadi naše propovjedaonice, svi su mi proricali liepu budućnost kao crkvenom govorniku. Ali kad sam ostao sam, pošto je izpušila ona opijenost, najednom mi se sve smrklo. Bilo je to u času, kad sam klekao, da zahvalim Bogu. Ne znam zapravo kako, odjednom mi se učini, da mi se otvoriše oči, i ja jasno vidjeh, da sav onaj vrtuljak liepih rečenica i kretnja ne vriedi šuplja boba: prosto brbljanje i ništa drugo... Sada se smijem, kad se toga sjetim; onda je to bila za me prava žalost. Ali sam shvatio, da treba promieniti napjev, da treba biti ponizan i jednostavan.

Kad sam drugi put propoviedao, bilo je sasvim drugačije. Bacio sam se bez krzmanja u jednostavnost, s istim pouzdanjem, s kojim sam se prije bio bacio na govorničtvo. Kako li sam bio zadovoljan! Kako li sam se osjećao čistim i poštenim pred samim sobom, pred ljudima i pred Bogom! I sad su me pratili s naklonošću, ali je to bila mnogo drugačija naklonost. Nisu se više divili govorniku: bili su jednostavno zadovoljni sa mnom. Slušali su me s naklonošću: prijazno su se smješkali, imali su u očima nešto, što mi se svidjalo. Okupiše se oko mene, dakako, i da mi čestitaju, kako se to kaže, ali su govorili sasvim druge stvari nego onaj prvi put: govorili su mi, da sam ih ganuo, da mi zahvaljuju od svega srdca, da sam koristio svima.

Nitko. Bogu hvala, nije proricao buduće slave za našu propovjedaonicu. Kad sam ostao sam, bacio sam se na koljena i zahvaljivao Bogu, što mi je dao naći jednostavnost. Od toga dana moje se pripravljanje promienilo. Pripravljao sam se, prije svega, silazeći sam u se, i uvjerio sam se, da je najbolja priprava za propovied *taj silazak u sama sebe*. Hoćeš da propoviedaš o ljubavi? Dobro je. Pogledaj najprije, da li si ti sam pun ljubavi. Hoćeš da propoviedaš o kreposti? Vrlo dobro. Ali pogledajmo malko, da li si ti zaista krepostan. I tako redom. Svaki put, kad sam se pripravljao za propovied, izpitivao sam savjest, da vidim, da li doista imam ono, što sam se spremao da pružim drugome. I kad sam — a to se, na žalost, najčešće dogadjalo — opazio, da toga nemam, propovied je izvirala iz moje potrebe, da to stečem. *Nijedna propovied nije tako uspješna kao ona, koja izvire iz samih naših potreba, iz same naše biede.*

Ipak, kad sam krenuo ovim putem, dogodila mi se druga nevolja. Nagnan potrebom, da budem iskren, stao sam govoriti o samome sebi, o svojemu izkustvu, o milostima, koje sam primio. Činilo mi se, da je moja dužnost biti svjedokom: i to je bilo pravo. Ali pao sam u skrajnost; to jest, mjesto da govorim o Bogu, napokon sam govorio o sebi. Uspjeha je bilo, svakako; ali to je bio uspjeh, koji mi se na koncu nije svidjao. Nalazio sam u njemu neki lažni talog, nešto, što mi je bilo odvratno. Promišljao sam o tome i opazio, da je pod svom onom čežnjom, da svjedočim, bilo i mnogo taštine; koliki li bi mogli — pomislih — kazivati i o većim milostima negoli su one, koje sam primio ja, a ne odkrivaju ih nikome živu! Ja, naprotiv, uza svu poniznost, penjao sam se na govornicu i izprsavao se: *»Gledajte, kolik li sam ja svetac! Gledajte, kako li me Gospodin ljubi!«* Oh da, baš je Bogu bila potreba, da izstupim ja i stanem uvjeravati narod, kako Bog daje svoje milosti onima, koji ih manje zaslužuju, iz same blagodarnosti! Deder, ne budimo smiešni! Prestadoh dakle govoriti o samome sebi i počeh malko govoriti o drugima, to jest o onima, koji su me slušali, o milostima, koje su njima trebale, o načinu, kako ih treba prositi i očekivati. U jednu rieč, moja je osoba izčezla s pozornice, i ostao na njoj Bog. I tada mi počeše govoriti, da sam propoviedao *»upravo za njihe.* Činilo se, da se svaki od njih prepoznavao u onome, što sam govorio, svaki na svoj način. I bilo je tako, jer je u onome, što sam govorio, bio komadić svakoga od njih, jer nam je svima potreba milosti, makar ih je malo, koji ih znadu primati. Zajednička nam je bila nevolja, to jest potreba milosti. Zaista, medju mojim slušateljima bilo je grješnika mnogo većih od mene, barem u pogledu nekih grieha, ali ja sam u sebi osjećao nešto od njihove biede, jer je i u meni bio Adamov grieh, od kojega je potekao i njihov grieh. I taj osjećaj zajedničke grješnosti činio mi ih je braćom.

Nekoga liepog dana pokročio sam još korak napried. Morao sam propoviedati, a nisam imao vremena, da se pripravim. Dadoh se sa

svim žarom na molitvu, i onda se popeh na propovjedaonicu ne znajući ni što ću govoriti. Tada sam shvatio, da sam doista postigao pravu jednostavnost, pravu srdačnost. Ne sjećam se više, što sam govorio, ali se vrlo dobro sjećam, da sam onda osjećao, kao da se javno izpoviedam. To je bilo prvenstveno izkustvo! Ono mi je dalo pouzdanja u improviziranje (govor bez priprave), u ono pravo bacanje u Božji naručaj i u ruke Duha Svetoga. Od tada se više nisam pripravljao, u onom običnom značenju te rieči. U ponedjeljak počnem misliti na propovied sliedeće nedjelje; vrtim se oko nje, osjećam, kako ona malo pomalo u meni raste, uživam unapried u njoj, kako to čini umjetnik, a to promatranje pratim molitvom, i tako se malo pomalo napunjam Duhom Svetim. U nedjelju, točno tada, ja sam spreman. I to je moja radost svake nedjelje. Radost, što se mogu prelievati.

Tu sam radost podpuno osjetio istom, kad sam postao župnikom. Moja župa bila mi je *moja obitelj, moj sviet, moje sve.* I kao župnik shvatio sam, što to znači: propoviedati pravo od srdca. Poznavao sam u glavu svakoga od mojih župljana. Oni su mi kazivali o svim svojim jadima, o svim svojim zadovoljstvima. Jasno je, da je moja propovied bila sva složena od *izkustava,* koja su mi oni sami pružali svaki dan. Tako je moja propovied postala u istinu osobna činjenica svakoga od njih: oni su u njoj nalazili ne samo svoje osjećaje, nego upravo i sam svoj život. Svaka rieč, koju sam rekao, nije bila drugo, do odraz života moje župe. Kakvo li je to bilo veselje! Kako li sam dalek put prevalio, odkad sam ono počeo propoviedati! Vjerujte mi, treba biti dušobrižnik, ako hoćeš pravo znati, što znači propoviedati.

Sad mi je propoviedanje *svomu* stadu postalo nuždom. Kad me zovnu, da propoviedam izvan svoje župe, što se često dogadja, jer na žalost uživam glas, da sam ono, što se zove dobrim govornikom, ja se ne snalazim; čini mi se, da sam kao riba izvan vode. Ali se tješim mišlju, da će izmedju svega onoga nepoznata svieta ipak napokon biti tkogod, komu će biti potreba od mene.

Treba sijati veselo i pouzdano: to je sve. Ne treba očekivati neposrednih uspjeha. Treba, u jednu rieč, vjerovati u Duha Svetoga. A da uzmognemo vjerovati u Duha Svetoga, moramo biti zaista stalni, da Bog govori na naša usta. Eto temeljne točke, bez koje se ne sastavlja upravo ništa; dakako, to ne smeta, da se uzmognu sastaviti veličanstvene propoviedi: to je pitanje ukusa i savjesti. Što se mene tiče, pa radilo se i o najskromnijoj propoviedi pred šačicom gorštaka, prvo je pitanje, što si ga postavljam: *»Jesi li ti zaista stalan, da će Bog govoriti na tvoja usta?«* Ako mogu odgovoriti sa da, sve je dobro; inače, uzaludno vikanje: to jest, grieh protiv Duha Svetoga. I stoga kažem i ponavljam, da se za propovied prije svega treba pripravljati *molitvom.* Duha Svetoga treba zamišljati ne onako abstraktno, nego kao savršenu i podpunu stvarnost; treba ga zamišljati kao živu snagu, koja djeluje u nama i, preko nas, na srdca onih, koji će nas slušati. A tko ima malo

izkustva znade dobro, da uviek dodje čas, u koji se osjeti, da je Duh Sveti sišao na onoga, koji govori, i na one, koji slušaju: sveti duhovski čas. Tada osjećamo, da je medju nama i slušateljima istinita i prava zajednica, i da je dah Božji nad svima nama. I tada se osjeća radost, koju nikakav ljudski jezik nikad ne će znati opisati; radost, koja nam naknadjuje po tisuće puta svu našu svećeničku osamljenost, sva neshvaćanja, sve predrazsude. Ne smije se nikada sumnjati. Treba imati vjere, treba nagomilati, ako se smijem tako izraziti, glavnicu vjerskog odpora, u korist propoviedi, kojom ćemo se poslužiti, kad bude potreba. Propoviedanje biva toliko lakše i uspješnije, što je veća ova pohranjena glavnica. Potrebna je obrazovanost, potrebna je rječitost, potrebno je izkustvo; ali sve je to ništa, ako nema vjere u stvarnu Djelatnost Duha Svetoga. Jer, na koncu, u propoviedi se sažima sav svećenički život.

Zato ja smatram propoviedanje veoma bitnom točkom našega poslanja. Ono se spaja sa svećeničtvom. *Tko ne propovieda, taj je samo napola svećenik.* Što se mene tiče, ja to sve osjećam tako, da mi se propovied spaja s Misom. Nedjeljna Misa za me je tipična Misa, usudio bih se reći kao podpuna Misa, jer ona uključuje i propoviedanje. Preko čitave sedmice ja sam svećenik; u nedjelju postajem i učitelj. Svećenik i učitelj: može li se zaželjeti više? I to ne po svojoj zasluzi: po milosti Duha Svetoga.

Osobno izkustvo. Sjećam se svoje prve „svečane" propoviedi, prije više od 30 godina! Sa smieškom se sjećam, kako sam pomnjivo čitao i prečitavao naputke za sastavljanje propoviedi iz staroga Štiglića: uvod, prvi dio, drugi dio... zaključak... toliko crta, toliko strana jedno, drugo, treće... I sve pomnjivo slagao, prebrajao, pisao, pa onda učio naizust, pa onda kušao u svojoj sobici, kako će to ići... Danas, dakako, radim i ja drugačije, a ta uspomena i ovaj prievod neka je u spomen 33. godišnjici moga svećeničtva i mojoj prvoj „svečanoj" propoviedi... *F. S. P.*

Dr. T. Toth — Dr. J. Rožman:

DESET ZAPOVIEDI BOŽJIH

SPOMENI SE DA SVETKUJEŠ DAN GOSPODNJI

DVADESETPRVA NEDJELJA PO DUHOVIMA:

Vriednost naše liturgije

I.

Draga braćo u Kristu!

Danas je evo već deseta propovied, u kojoj se bavimo razmatranjem Božje zapoviedi, koja propisuje, da svetkujemo nedjelju. U jednoj od prošlih propoviedi upoznali smo osobitu vrstu ljudi, koji zapuštaju nedjeljnu svetu misu. Nisu to zli ljudi, samo krivo misle. Ali u njih su dobra volja i krivi nazori tako izpropremiešani, da im moram upraviti još nekoliko sliedećih propoviedi. Oni ne idu na svetu misu, jer — kažu — njihovoj pobožnosti nisu potrebne ovakove izvanjštine, ceremonije.

Da bih se ja mogao Bogu moliti — mudruje takav čovjek — za to mi ne treba crkva, misa, orgulje, pjesma, glasna molitva, obredi. U tihoj svojoj maloj sobi, sam za sebe razmišljavam o Bogu, ili pođem u zvjezdanu noć ili se uzpnem na vrhunac kakvog visokog brda i duša mi se izpunjava štovanjem prema Bogu... Tamo u crkvi ima mnogo onih ceremonija, mnogo izvanjštine, što sve — mislim — Bog ne potrebuje! A mislim i to, ako dadem milostinju, učinim dobro siromahu, da time istinitije štujem Boga, nego ako pola sata sjedim tamo u crkvi...

Tako mudruje pogdjekoji od onih ljudi, koji ne idu na svetu misu. A možda i mnogi od onih, koji polaze na svetu misu, ne bi znali pokazati, u čemu je krivo mišljenje tih ljudi. Jer doista u tome imaju pravo, da se i u tihoj osami mirne sobe može čovjek moliti Bogu. I u tome imaju pravo, da nam se u zvjezdanoj noći i na vrhuncu visokog brda može duša napuniti veličanstvom Božjim. A osobito imaju pravo u tome, da Bog nije upućen na vjerske obrede.

Dakle u čemu se varaju? Eto, braćo to će biti predmet dviju mojih propovjedi: Zašto treba čovjek da dan Gospodnji proslavi u kući Gospodnjoj? U čemu se vara onaj, koji misli, da je suvišno javno vanjsko štovanje Boga, da su suvišni obredi i zajednička misa u crkvi? Ili drugim riečima: *Koju vriednost ima javno štovanje Boga obzirom na pojedinca i obzirom na družtveni život?* Eto ovim ćemo se pitanjem pozabaviti u dvije propovjedi.

Vriednost javnog štovanja Boga obzirom na pojedinca čovjeka.

Draga braćo! Oni ljudi, koji pogrešno misle o javnom štovanju Boga i o kojima sada govorim, ipak u nečemu imaju pravo. Imaju pravo u tome, da Bogu doista nisu potrebne vanjske vjerske ceremonije. Njemu nisu potrebne, *ali da, potrebne su nama ljudima, koji se sastojimo od tiela i duše.* I anđeli se mole Bogu, i mislim, da u njih nema nikakovih obreda — nego su samo zadubljeni u gledanje Boga. I duše preminulih, koji su se spasili, mole se Bogu i opet mislim — i one se mole bez obreda. Ali dok nam duša živi u tielu, u materiji — kako da kažem — dok živi »u izvanjštini«, dotle su nam doista potrebni i izvanjski obredi. I to potrebni su nam iz dvaju razloga, kako ću odmah razložiti. 1. *Jer je čovjek navikao, da unutarnje osjećaje izražava vanjskim pokretima* i 2. *jer vanjski pokreti ne samo da izražavaju unutarnje, duševne osjećaje, nego ih i jačaju, pobuđuju i potiču.*

1. Rekao sam braćo, da mi s točnim, do u najmanje sitnice propisanim obredima kod svete mise, sakramenata i blagoslovina *dajemo izvanjski naravni izražaj svoga unutarnjeg štovanja Boga.*

Bog je u čovjeku dušu i tielo tako spojio u jedno, da se unutarnji duhovni naši osjećaji — napose, ako su jači — sami od sebe na nama pojavljuju i tjelesno izvana. Zar ne, kad začujem kakvu veselu viest, duša mi se poveseli, ali se i lice razvedruje i na njemu se pojavi radostni smiešak! Zar ne, ako pak čujem kakvu poraznu viest, duša mi se ožalošćuje, ali mi i oko prosuzi! Dakle, braćo, ako su u meni duša i tielo tako povezani, zar nije posve naravno, da *ne mogu upravo najdublje svoje osjećaje, vjerska čuvstva zatvoriti poput tajne u sebi,* nego da ću nastojati, da tim ćuvstvima dadem, i neki vanjski izražaj.

Predstavimo si samo nekoga pravoga govornika, koji ne recitira samo poput gramofona, nego kome je i duša prožeta onim, što govori. Možemo li si predstaviti takvog govornika gdje ukočeno sjedi poput kipa? Ako je predmet govora prožeo njegovu dušu, ako je on sam oduševljen onim, što govori, ako je on razplamtio svoje vlastite osjećaje, zar si možete zamisliti, da će on za vrieme svoga govora stajati nepokretan, poput kakvog komada drveta? Sigurno ne! Nego što ćuti u svojoj unutarnjosti, to će nastojati izraziti na vanjski način pogledom, držanjem lica i pokretima ruku.

Ako govorim s kakvim velikim gospodinom, pristoji se, da se držim upravo vojnički odmjereno, ako govorim s Bogom, pristoji se, da pokleknem, ili da sklopim ruke. Možemo li za to reći, da je to samo prazna izvanjština?

Ako ljubim Boga, zar mi to nije slobodno i izvanjskim načinom pokazati? Pokušajte zabraniti majci da svome maljušnom djetetu izražava ljubav naivnim gestama i riečima, koje nitko drugi ne razumije. Zar to sve nije slobodno? Zar će u sebi sakriti ljubav, koja ju preplavljuje? Zar je to moguće? O ne! *Jer u čovjeku postoji tako čudesna veza tiela i duše i tako je stvoren, da, ako u njemu živi unutarnja ljubav i unutarnje štovanje, da se to bezuvjetno na neki način nastoji izvana pokazati.*

2. No zajedničkim štovanjem Boga ne samo da se vjerski osjećaji, koji već u nama žive očituju i pokazuju, nego se oni ujedno i *jačaju i rastu.* Pastir slaže drva na lomaču, da plamen, što više udari u vis. I nastaje jaka vatra, jer jedan plamen podgrijava drugi. Na odlazku kući samo razbaca komade drva i plamen odjednom biva slabiji, dok posve ne ugasne. Drva skupljena zajedno gorila su, sama za sebe su ugasla!

Neka gospođa nije htjela dopustiti svojoj služkinji, da ide u crkvu, dokazujući, da se i kod kuće može moliti. A kako joj je divno odgovorila neuka djevojka: »Komad ugljena se usije samo, ako ih je više na jednoj hrpi, ako ostane sam, izgubi žar«.

Tko još nije osjetio istinu ovih rieči? Tko još nije osjetio, kako se podigla i porasla u njegovom srdcu toplina vjerskog oduševljenja, kad je klečeći sa stotinama i stotinama ostalih vjernika zapjevao pred Presvetim oltarskim sakramentom: »... Svet, svet, svet, svet i presvet!« Ili kada iz tisuće zahvalnih srdaca probije veličanstvena pjesma: »Te Deum ... Tebe Boga hvalimo!«

... Kako je težko, da netko ostane pobožan katolik u onom kraju, gdje tek jedan dva katolika žive stisnuti među tisućama ljudi druge vjere. I obratno, kako upravo nosi i vuče za sobom čovjeka vjersko oduševljenje, kada oko sebe gleda samo primjere vjere i nabožnosti!

— *No, kod kuće običajem još moliti! Ali da idem na misu? E, za to nemam već vremena.*« Tako se ljudi tuže često puta i to ne ljudi bez vjere nego i ozbiljne revne i pobožne duše.

Ovima bih htio pokazati jedan prizor iz evanđelja o dvjema sestrama iz Betanije: Marti i Maniji. Obadvije su ljubile Gospodina, a ipak je Marija nekadašnja griešnica pustila Martu, da poslužuje Gospodina, Martu koja je uviek bila vjerna. Zašto je Marta zaostala? Zato, jer je ona uzdržavala kuću, zato jer je ona radila u kuhinji? O, ne! I među stotinama sitnica svakidanjeg života može čovjek postati svet. Što je dakle bila njena pogreška? To, što množtvo dužnosti svakidanjeg života nije zarobilo samo njene ruke nego *i njeno srdce, njene misli i njene osnove.*

»Marta, Marta!« reče joj Gospodin, — brineš se i uznemiruješ za mnogo. A samo je jedno potrebno, Marija je najbolji dio izabrala, koji se ne će oduzeti od nje.« (Luk. X. 41.) Danas bi Gospodin rekao ovako (jer i danas imade među nama množtvo Marta): »Marta, Marta, kako si raztresena u mislima, kako si uzrujana, kako nervozna. Dâ, vidim počinješ moliti, ali — jao — kuda se potucaju tvoje misli! Po susjedstvu! Po kuhinji! Po trgovini! Po kazalištu! Braćo! Da li je Marta bila loša djevojka! Ni govora! Ta postala je i svetica! Ali u vrieme Isusovo bila je još malo mlitava, malo previše zemaljskog mišljenja!

Ima i danas Marta među nama. Glava im je poput neke brzoglasne središnjice, poput triema na tržnici: tu izlaze i ulaze sve moguće misli ovoga svieta — ne kažem griešne misli, ali svjetske, zemaljske, suvišne! Ima Marta, koje čitaju uzduž i poprieko sve na svietu — ne štogod zla, nećudoredna ali razne sanjarije, ništa ozbiljna, ništa vjersko!

Ima Marta, koje mnogo rade, pretrgavaju se poslom, ali u njih nema nikad nijedne misli, koja bi ih uzdigla k Bogu, nijednog dobrog djela, čija bi se vriednost prostrla i s onu stranu zemaljskog života!

Ali — hvala Bogu — uz Marte postoje i Marije.

Tko je bila Marija, Martina sestra? Sigurno u početku velika griešnica. Moderna dama, koja je uživala život, sramota svoje obitelji. Napred! Do dna je izpijala osjetne radosti... Kada... odjednom... Gospod Isus prekrižio je njezine puteve i od toga je trenutka počevši umirala griešna Marija i započeo je život Magdalene pokajnice. Ostavila je sve, što je onda značilo sviet: sjaj, razkoš, glazbu, ples, modu, sumnjiva prijateljstva — i pošla za Isusom. Sjela je do njegovih nogu, *a i kad je morala poći na posao, nije više zaboravila Isusa.*

Eto to je, moja Braćo! Tako i mi treba da odilazimo s nedjeljne zajedničke službe Božje. Treba da pođem na posao — *ali da ne zaboravljam Isusa!* Treba da pođem u kuhinju — *ali da ne zaboravljam Isusa!* Treba da podem u ured, u tvornicu, u radionicu, u školu — *ali da ne zaboravljam Isusa.* Moram trpjeti — *ali pred očima Isusovim.* Moram nositi križ života — *ali pred očima Isusovim.* A sve ćemo to naučiti u svetoj misi, ako je kako treba slušamo.

Zar još uviek ne vidimo, kakovu korist ima pojedinac od nedjeljne svete mise za svoj duhovni život? Mislim, da to sad jasno uviđamo. Amen.

SPOMENI SE, DA SVETKUJEŠ DAN GOSPODNJI

DVADESETDRUGA NEDJELJA PO DUHOVIMA:

Vriednost naše liturgije

II.

VRIEDNOST JAVNOG ŠTOVANJA BOGA OBZIROM NA DRUŽTVENI ŽIVOT

Draga kršćanska braćo!

Ima u nekog znamenitog ruskog pisca poučna jedna pripoviest o dva ruska seljaka. Ta pripoviest naoko govori protiv moje teme, ali ipak ću je bez obzira na to izpripoviediti, jer u stvari ne samo da ne govori protiv mojega stanovišta, nego ga pače još i ptvrđuje.

Godinama su se dva ruska seljaka s velikim pouzdanjem i svetom čežnjom pripravljali na jedan veliki podhvat. Velik bijaše njihov plan: htjeli su hodočastiti u Svetu Zemlju. Napokon im je uspjelo, da se prihvate toga djela: sakupili su potreban novac i mogli su krenuti na put. Put ih je vodio kroz krajeve, gdje je pustošio strašan glad i kad se jedan hodočasnik navratio u neku kolibu, da zatraži vode, našao je tamo tako strašnu biedu, da nije bio kadar dalje otići, nego je razdielio svoj kruh, novac i ostao je tamo među bolestnicima, dok nijesu ozdravili. Na koncu mu je ostalo upravo toliko novaca, da se je mogao povratiti u Rusiju, ali Svete Zemlje nije mogao vidjeti.

Drugi je seljak međutim stigao u Jeruzalem i dok je posjećivao crkve, neprestano je čekao i čekao da će zaostali drug ipak doći za njim. Ali uzalud! Napokon... jednoga dana... upravo dok se molio u crkvi Svetoga Groba, opazi zaostaloga druga, gdje tamo napried, posve napried uz oltar moli, a obkoljen neobično velikim svjetlom. Htio ga je počekati kod izlaza, ali uzalud: najednom ga opet samo nestade ispred njega. Napokon pođe kući sam. Putem je zatim saznao o dobrom djelu svoga druga i tada je razumio značenje pojave: *pomaganje biednih bilo je milije Bogu nego jeruzalemsko hodočašće...*

Sada se sigurno čudite, draga braćo, zašto sam vam to ovdje izpričao. Ta to čini se, kao da oslabljuje moje dokaze.

Ne, ne, braćo! I naša sveta vjera navješćuje to isto, što ova mala pripoviest hoće zorno da predoči, to jest: potrebno je vanjsko štovanje Boga, no *samo* vanjsko štovanje Boga ne bi bilo dovoljno, kad bi iza toga nedostajao *kršćanski život i duh!* Dà: štogod se u kršćanstvu izvana događa, uviek iza svega toga treba da stoji toplina ljubavi prema Bogu i prema bližnjemu.

Dakle i ono izvanjsko i ono unutarnje, *vanjsko štovanje i unutarnja ljubav ne isključuje se nikako, nego se upravo međusobno pomažu kao što se na primjer lišće i plod na drvetu ne protive jedno drugome nego jedno uvjetuje drugo.* Ljubav prema Bogu jest lišće kršćanskog života, a ljubav prema ljudima jest plod. Dà: što je rekao Gospodin o drvetu, koje ne donosi ploda? »Posjeći će se i u oganj baciti.« Dakle, ako tko želi mnogo ploda, zar će to postići tako, da poodkida lišće, samo da na mjestu lišća izrastu plodovi? Ali nisu nam ni potrebne takove poredbe. Da vidimo, kako iz štovanja Boga dozrievaju najljepši plodovi ljubavi prema bližnjemu, i da, tko ljubi Boga, taj ljubi i pomaže i svoga bližnjega, dovoljno nam je za to da pokažem na primjer svetaca. Tko se više molio, išao u crkvu, izpoviedao i pričešćivao pobožnije nego svetci? Tko je i vanjskim načinom štovao Boga od svetaca? Pa tko je ujedno proveo u život najuzvišenija djela ljubavi prema bližnjemu nego isti ti svetci? Ima vjera, koje su — mislimo s nepravom — prekinule s vanjskim obredima. No zanimivo — u istim tim vjerama suzio se i izvor ljubavi prema bližnjemu: nema u njih redovnika za nje-

govanje bolestnika, nema u njih častnih sestara za odgajanje siromašne i napuštene djece.

Dakle, ako pojedinci postave ovakovo pitanje: Zar nije milije i vrednije štovanje Boga to, ako pomognem siromaka, nego ako pol sata sjedim u crkvi?« na to možemo odgovoriti samo to: *ono treba činiti, a ovo ne zapustiti!*

2. Zajedničko štovanje Boga ne samo da ne čini suvišnim vježbanje u ljubavi prema bližnjemu, nego upravo naše zajedničko štovanje Boga ima još neku posvema osebujnu vriednost a to je: *družtveni blagoslov zajedničkog štovanja Boga.* Blagoslov osobito za današnje ljude u velikom gradu, koje družtveni položaj i vrtlog velikog grada tako daleko drži jednog od drugoga.

Vrtlog velikog grada! Nigdje ne može čovjek toliko ostati osamljen kao u velikom gradu. Tko hoće da u jednom velikom gradu sam samcat i nesmetano proživi svoj život, lakše može to učiniti, nego kakav pustinjak ili kartuzijanski redovnik. Tko se brine time, da u jednoj dugačkoj ulici velegrada u kakovoj peterokatnici među nekoliko desetaka stanara u jednoj sobici stanuje kakav osamljen gospodin ili stara gospođa. Na prozorima sobe po cieli su dan spušteni zastori, stanar tek kadkada izlazi iz svoje sobe, ne pozna nikoga i njega ne pozna nitko. Ako netko hoće, može tu dieli život ostati nepoznat...

Ali to je ujedno i tragika velikog grada: čovjek u njemu može živjeti sam samcat, ali može i napušten umrieti u njemu. Tek nakon tri četiri dana naiđu na mrtvo tielo u sobi. Koliko li ih imade takovih u gradu, koji nemaju nigdje nikoga na ovoj kori zemaljskoj! Stanari namještenih soba, ili koji si iznajmljuju samo krevet pa oni, koji jedu po gostionicama. Oni su kao drvo izćupano iz korjena, bez doma su, pa to čini ne samo, da su ogorčeni nego i da grieše. Toliko mladih radnika dolazi u grad da traže posla. Ostave svoj mali prtljag i što su sobom donieli kod kakvog daljneg znanca pa se bace u ocean velikog grada da traže posla. Koliko se jarbola slomi pri tom pri prvom vjetru! Koliko se tu čvrstih čamaca potopi u nemirnim valovima! Zlo je dakle ako si osamljen u velikom gradu!

A gle, brate, ako su ti ljudi katolici, *nisu osamljeni.* Dolazi nedjelja i dolazi velika župska misa. Barem tu čovjek osjeća, da nije posve osamljen. Da ima hiljade i hiljade njegove braće vjernika, koji zajedno s njime kleče pred zajedničkim Ocem nebeskim. A tu su u kući Božjoj svi jednaki. Istina: mladi će ustati iz klupe pred starijim, mužkarac će dati mjesto ženi — ali inače: svi su jednaki. Ravnatelj tvornice zajedno moli s radnikom, predstojnik ureda zajedno kleči s vratarom, kućevlastnik i grofica zajedno s piljaricom... i prema svima njima okreće se misnik i pozdravlja ih: *Dominus vobiscum! Braćo! Gospodin, Gospod naš Isus Krist neka bude s vama!* I svi oni odgovaraju: *Et cum spiritu tuo i s tobom, brate misniče neka bude Gospodin, naš Gospod.*

Braćo! Kako je to uzvišeno saznanje: u našim crkvama u našoj vjeri nema razlike u razredima, nema trećega razreda kao na željeznicama. To, da uz lies nekoga mrtvaca gori deset svieća, a pri drugom dvadeset, da kod raznih vjenčanja bude više ili manje svečano: to je doista svejedno! Ali ono, što je bitno u liturgiji i milost sakramenata pripada svima jednako i po duši svi su pred Bogom jednaki.

S ustiju ljudi s predrasudama i ogorčene sirotinje običaje izpadati ova najogorčenija izreka: »I Crkva drži uz gospodu. I Crkva vuče kola s glavničarima (kapitalistima)!« Braćo! Naskoro ćemo, kad budemo razpravljali o desetoj zapoviedi Božjoj, govoriti podrobnije i o tome, što treba da sudimo o glavničarstvu (kapitalizmu) i bez čega se kod glavničarstva ne može biti. Ali sada bih već postavio pitanje: *gdje doživljava oholi glavničarski duh, koji druge ponizuje i sirotinju pritište veće razočaranje i gdje se on više otrežnjuje nego upravo u našim katoličkim crkvama?*

Sveta naša vjera postavlja svake nedjelje pod svetom misom jednoga pokraj drugoga, posve blizu jednoga uz drugoga ljude, koje kroz tjedan njihova zvanja posve raztavljaju, ljude među kojima postoji zid, koji ih razdvaja po družtvenim razredima, imetku, rođenju i naobrazbi. Kad bih htio upotrebiti moderni izraz, rekao bih: ovo zajedničko štovanje Boga: *to je ona prava jednakost, što ju je donio Krist.* Jednakost! Tako savremena rieč! To je težak problem današnjeg vremena. A eto, braćo, *Crkva svake nedjelje rješava taj problem.* Pođite samo u crkvu onu nedjelju, kad mali prvopričesnici pristupaju stolu Gospodnjemu. Šta ćete vidjeti: daci pučke škole — dječaci i djevojčice pristupaju prvi puta svetoj pričesti. Kćerka tvorničara kleči tu uz kćerku tvorničkog šofera svaka od njih ima na sebi bielo odielo. Ili recimo dva mlada svećenika služe prve svoje svete mise (primicije). Jedan od njih je sin pokrivača krovova, a drugi sin veleposjednika: obadva su se jednako naklonili pred oltarom i podno prve stepenice oltara ponizno izgovaraju rieči: Mea culpa... I siromašni sin pokrivača krovova postat će nadbiskup, ako to zasluži, a sin iztaknute, bogate porodice ne će postati ni župnik, ako to ne zasluži. *Ima li gdje divnije jednakosti?*

Mi idemo u crkvu i u propoviedima čujemo, da Krist ne obećaje kraljevstvo nebesko bogatašima, i ne prieti se vječnom osudom siromasima nego vječni život obećaje iza ovoga života svakome, tko je čestit i pošten bio on grof ili pometač ceste, a osuda će stići svakoga, tko provodi nećudoredan život bio on kralj ili diete ciganina. *Ima li gdje uzvišenije jednakosti?*

Siromašni prosjak ide na izpovied i dobiva oproštenje grieha, ako se kaje za njih; odlična dama klekne iza njega u izpoviedaonicu i odlazi bez odrješenja, ako ne će prekinuti sa svojim griesima. Ima li uzvišenije jednakosti od toga?

Da, braćo, koliko je među nama griešnim ljudima, koji stenjemo pod posljedicama iztočnog grieha, uobće moguće ostvariti jednakost, to ju ostvaruje Crkva svakom zajedničkom javnom službom Božjom.

Eto i zato treba da idemo u crkvu. Dà, moguće je moliti se Bogu i na vrhuncu brda, moguće je štovati Boga zatvorivši se u svoju sobicu, a molitva je i to, ako dobro činim onima, koji trpe i oskudievaju, ali, braćo, *sve je to samo sjena, samo početak, ako se uzporedi s uzvišenim blagoslovima zajedničkog nedjeljnog štovanja Boga!*

Draga braćo! Današnji čovjek ne voli mnogo razmišljati o idejama vječnosti, i zato ostaje cieli život kao malo diete, koje se igra bez misli. Malo diete, koje i život uzima kao igru, i nevjerojatnom lakoumnošću proigrava najsvetije životne vriednosti: čistoću duše, čudorednost, čast, vječni život. Jao, braćo, kolikim ljudima je cieli život samo lakoumna igra, koji oni protrate u bezkoristnom trčanju bez razmišljanja kao djeca za leptirima.

Polazim nekamo u posjete. Pozvonim. Otvore se vrata, a sobarica reče: Molim, nema nikoga kod kuće. Izašli su«. Braćo! U kolikim bi se ljudima mogla pritužiti duša: ovaj čovjek nije nikada kod kuće. Izašao je. Misli mu neprestano lutaju po zabavama, za sticanjem novca, on neprestano juri po zabavama, bavi se svim i svačim, samo vlastita njegova duša ostaje pastorče, on sam nikada ne može postati svoj: *on nikada nije kod kuće!* A kako se velika mudrost skriva u one tri rieči, što ih je sveti Bernard pisao papi Eugenu: Tuus esto ubique! Svuda budi svoj! Nemoj se tako raztopiti u svietu, da sama sebe izgubiš. Znate li sada, koju vriednost ima naša liturgija? Znate li, što je nedjeljna sveta misa? To je vrieme, kad duša ostaje kod kuće. To je stajalište za odmor na oceanu života.

Redovito putovanje aeroplanima preko Atlantskog oceana htjeli su tako riešiti, da bi na stanovite udaljenosti postavili umjetne plivajuće otoke i kada se pilot umori ili mu nestane benzina, mogao bi se spustiti na te otoke, da se odmori i da nanovo uzme tvorivo potrebno za letenje.

Braćo! I nama koji putujemo oceanom života, potreban je odmor i ojačanje. Nakon borbi dnevnoga života, nakon znojnog rada kroz tjedan takav jedan otok, gdje se možeš odmoriti pola sata, postaja, gdje možeš sakupiti nove snage, jest nedjeljna sveta misa. Ako smo pobožnom dušom pomolili se Bogu i slušali svetu misu, ojačani i svježom voljom za rad vraćamo se kući i novim poletom možemo u sliedećem tjednu izvršivati dužnosti, koje nas izčekuju i sposobni smo boriti se s napastima, koje nas preplavljuju.

Hvala ti, Kriste, što si nam dao svetu misu i hvala tebi, sveta Crkvo, što si nas obvezala, da svaku nedjelju slušamo svetu misu! Amen.

TREĆA ZAPOVIED BOŽJA

SPOMENI SE, DA SVETKUJEŠ DAN GOSPODNJI

DVADESETITREĆA NEDJELJA PO DUHOVIMA:

Naši obredi i te kako odgovaraju ljudskoj naravi!

I.

Draga braćo u Kristu!

Naša sveta mati Crkva katolička, naša sveta vjera ne samo da navješćuje uzvišenost i veličinu Božju nego i upotrebljava svaki način i priliku, da dade izražaja svome štovanju i klanjanju prema uzvišenom Bogu. Nitko na svietu ne osjeća tako duboko dostojanstvo, veličinu i uzvišenost moćnoga Gospodara svieta kao naša sveta vjera. Ona je tiekom dvije hiljade godina izgradila divno izrađen sustav vanjskog štovanja Boga, obreda i liturgije.

Naša Crkva ne misli onako kao Kain, kad je prinio Bogu žrtvu. »Pa ako već treba Bogu žrtvu prikazati, dobri će biti i manje vriedni plodovi, ostatci!« ... Ne, braćo! Naša sveta vjera drži, da su za štovanje Boga potrebni najvriedniji zemaljski uresi. Zato nastoji u štovanju Boga sakupiti sve, što je liepo, vriedno, što je umjetničko, što je na bilo koji način sposobno, da na vanjski način izrazi naše unutarnje vjerske osjećaje i naše štovanje.

Tiekom dvije hiljade godina podigla je Crkva uzvišenu zgradu štovanja Božjeg i uredila obrede liturgije, — a ipak ima ljudi, kojima je ova umjetnička zgrada na spoticanje, da ne kažem na sablazan. Ljudi, koji stoje pod liturgijskim drvetom punim plodova i nerazumno govorkaju: »Da, da ... treba Boga štovati, no ipak možda je previše, što se sve odvija u liturgiji katoličke vjere! U množtvu izvanjskih ceremonija izgubi se ono, što je bitno. S koliko se prekomjerno mnogo ceremonija služi na primjer velika sveta misa! Zlatni kalež, svileno misno odielo, bezbroj svieća i glasba i što još sve ... Ja poštujem svetu misu! — kažu. Ali zar ne bi sveta misa vriedila bez upravo toliko izvanjskih ceremonija i bez zlatom izvezenog ruha? Pođem na svečanu biskupsku misu i ne razumijem ništa: svećenici idu sad ovamo, sad onamo, sad stoje, sad kleče, sad jedan skida mitru biskupu, sad mu je stavlja na glavu ... ne razumijem! Sve je to čista izvanjština! ...

Tako eto govore pojedini ljudi i vi se, braćo, možda čudite, da ja to njihovo mudrovanje ovdje s propoviedaonice iznosim u izvornom surovom obliku. Ali ne čudite se. Rekao sam to zato, *jer sam uvjeren, da sveta kršćanska vjera nema što prikrivati, nema se čega bojati!* I ako tko ima kakovih potežkoća, najbolje je, da im se ne

uklanjamo s puta, nego da ih razriešimo. Isto tako ne treba, da se uklanjamo niti gornjim prigovorima. Poslušajte dakle, što možemo ovdje razpravljajući o trećoj zapovieđi Božjoj hladno i mirno iznieti u obranu naše liturgije. Jedan je prigovor, da se u množtvu ceremonija izgubi ono, što je bitno. Pogledajmo dakle najprije, *što mi držimo o biti Božjeg štovanja, o svetoj misi.* A drugi je prigovor, da je množtvo ceremonija nešto izvještačeno, nešto samo izvanjsko, suvišno, dakle pogledajmo po drugi puta, *kako su ceremonije i te kako naravne, nešto unutarnje i kako su potrebne.*

Što mi držimo o svetoj misi?

Draga braćo! Bit katoličkog štovanja Boga, središtnja točka katoličke liturgije i njeno srdce je *sveta misa.* Sav ures, sav sjaj, cjelokupni obred u svetoj misi govore o Gospodinu Isusu Kristu, koji će doći među nas. O, dà: Crkva upotrebljava mnogo obreda, ali nikada ne zaboravlja, da obredi nisu sami sebi svrha, nego da su samo *sredstvo.* Ako liepo pjevaju pod svetom misom, nije to zato, nije to u prvom redu zato, da uživamo u glazbi. Ako umjetničke slikarije nalazimo povrh oltara, ako stoje pred nama u crkvama prava čudesa graditeljstva, sve to nije u prvom redu zato tu, da bi se naslađivala naša ćutila. *Nego je sve to zato, da bismo se pomoću osjetno zamjetljivih utisaka uzdigli u nadosjetni sviet i da bi nam se duša po umjetničkoj ljepoti, koju osjetno zamjećujemo uzdigla do vječnog izvora svake ljepote, do našega uzvišenoga Boga.*

Kolikogod daleko idemo natrag u poviest čovječanstva, u vjerskom životu svakoga naroda nalazimo žrtve Bogu prikazivane i žrtvene oltare. Čovjek je na njima Bogu u čast uništavao zemaljske vriednosti i time htio pokazati, da se on kao stvorenje klanja svome uzvišenome Bogu.

Čovječanstvo je lutajući u poganstvu na svojim oltarima žrtvovalo žito, voće, životinje pače i ljudske živote. Iza kako je pak Gospodin naš Isus Krist prikazao uzvišenu žrtvu na križu na Veliki Petak, iza toga je smrt Boga-čovjeka postala *jedinom* našom žrtvom. I svakidanje tajanstveno obnavljanje te žrtve u svetoj misi najljepše je klanjanje s naše strane pred veličanstvom Božjim.

Znate li, braćo, što je sveta misa prema shvaćanju katoličke Crkve? *Jest učvršćivanje najpotresnijeg trenutka svjetske poviesti, da ne bi nestao u vihoru vjekova.*

Sveto Pismo naziva Krista Gospodina vječnim velikim svećenikom. (Žid. VI. 20., VII. 24.) I nije to prazan naslov. Zapravo On prinosi danomice preko ruku tisuće i tisuće svećenika krvnu svoju golgotsku žrtvu: isti je svećenik, ista žrtva, isto žrtvovanje kao onda. *Na Veliki Petak križ je bio prvi oltar i iza toga svaki je oltar prvi križ Velikoga Petka.*

Stoga vidimo već dvije hiljade godina ono ganutljivo pouzdanje kojim se je kršćanski puk uviek odnosio prema svetoj misi. Ako zajednicu kršćanskih vjernika, Crkvu, nazivljemo otajstvenim tielom Kristovim, bez najmanjeg pretjerivanja možemo reći, da je *srdce toga otajstvenog tiela žrtva svete mise.* Jer kao što srdce goni životvornu krv po cielom tielu, tako sveta misa raznosi iz praizvora na Kalvariji milostnu bujicu odkupljenja, koja daje život duši.

Dà, svi mi dobro znademo, da u svetoj misi nije glavno ceremonija, da je sve to samo okvir, koji obrubljuje ono, što je bitno u svetoj misi: *a to je žrtvovanje Krista, našega Gospoda.*

Da po shvaćanju Crkve ceremonije ne čine jezgru vjerskoga života, pače da ne čine niti ono, što je bitno u štovanju Boga, to jasno vidimo odatle, *što sama Crkva, kada na to sile prilike odustaje od ceremonija.*

Svi smo drščućih srdaca čitali o onim krvavim progonima, kojima su godinama bili izvrgnuti mehički katolici sa strane vlasti. Tamo si išao u zatvor, ako si se molio Bogu, a stotine i stotine ljudi bili su uhapšeni »zbog zločina prisustvovanja misi«. A što je učinila Crkva, da milijuni njenih vjernika ne ostanu bez svete mise, bez sakramenata, bez pričesti? Dala je mehičkim svećenicima takova ovlaštenja, kakvim jedva da imate primjera: smjeli su služiti svete mise u svaki dio dana i gdjegod su htjeli, smjeli su izostaviti ceremonije i izgovoriti samo bitne dielove, nije trebalo ni svieća ni misnog ruha. Katolici svjetovnjaci smjeli su uzimati u svoje ruke Presveti oltarski sakramenat (a drugdje — dobro to znate — smiju da ga se samo svećenici dotiču i to samo s dva prsta). I svjetovnjaci mogli su sa sobom nositi Presveti oltarski sakramenat, da se mogu pričestiti i bez svećenika, ako bi ih odvukli, da ih smaknu . . .

Eto, braćo, i Crkva priznaje, da ceremonije nisu bitne. I što je još više priznaje, da samo izvanja ceremonijelnost *bez duha* ne bi vriedila ništa. Ne, ne, braćo, samo izvanje štovanje Boga nije nikada dostatno! Može netko sva koljena iztrošiti u mnogom molenju, može do umornosti micati ustnicama u dugim molitvama, može sklopljene ruke dizati prema nebu — sve to nije štovanje Boga, ako . . . mu duša ne osjeća onako, kako to izvana radi, pače sve je to upravo uvreda Bogu, ako *mu život protivno govori od onoga, što izvana pokazuje!*

I ako je, draga braćo, sve to tako, *ne može se ipak naša sveta vjera odreći prebogate raznoličnosti svojih obreda.* Ne može se odreći zato, jer je sve, što se u našoj liturgiji pod vanjskim obredima odvija, toliko ljudsko, toliko naravno, toliko sve to izvire iz dubine naše ljudske naravi, da se Crkva svega toga ne bi ni mogla ni odreći, a da ne promieni ljudsku narav. Amen.

TREĆA ZAPOVIED BOŽJA

SPOMENI SE, DA SVETKUJEŠ DAN GOSPODNJI

DVADESETČETVRTA NEDJELJA PO DUHOVIMA:

Naši obredi i te kako odgovaraju ljudskoj naravi!

II.

Draga braćo u Kristu!

Danas ćemo nastaviti razmatrati o gore spomenutoj misli: kako naši obredi i te kako odgovaraju ljudskoj naravi. Ovdje ne ću učiniti ništa drugo, nego ću vas samo upozoriti na razne pojave svakidanjeg ljudskog života: na one obrede i ceremonije, kojima je skroz na skroz protkan cieli ljudski život.

Vi ljudi, koji se spotičete o prebogato satkanu našu liturgiju, vi ljudi, koji govorite, da je sve to nešto izvještačeno, nešto izvanjsko, *zar ne vidite, koliko takovih izvanjština, koliko obreda* provijava cieli ljudski život?! I ako ga skroz na skroz proniču, onda ipak nije sve to pusta izvanjština, nego je to doista instinktivno očitovanje, koje probija iz dubine same ljudske naravi! I ako je ljudski život na svakom koraku vezan na vanjske formalnosti, zar je to slobodno napustiti upravo, kad dolazimo u doticaj s Bogom? I ako se ne usuđujemo pravila družtvene pristojnosti nazvati čistom izvanjštinom i odbaciti ih, zar ćemo se usuditi to učiniti upravo kod crkvenih pravila pristojnosti? Jer napokon, što je drugo naša liturgija nego crkvena pravila pristojnosti?

Izpitajmo samo, kakove sve prigovore čujemo protiv naših obreda.

1. »*Isus nije naredio sve te mnoge obrede!*« Tako običavaju govoriti neki. I imaju pravo. Tako podrobno, kakovi su danas, nije ih naredio Gospodin, nego ih je osnovala topla ljubav Crkve. Ali je, braćo, opet istina i to, da je Crkva zato primila nalog od samoga Gospodina Isusa Krista, kad je Gospodin iza pretvorbe kruha i vina na zadnjoj večeri rekao: »To činite na moj spomen«. To činite! A čin, radnja, znači neku vanjsku objavu, vanjsku kretnju, vanjsku molitvu.

2. *Nije li dosta, da molim u sebi? Zašto moram baš glasno u molitvi izreći, da Boga ljubim? Zar ne bi bila dovoljna Bogu molitva bez rieči?* Ta nije glavno ono, što je izvana, nego što je iznutra!«

Dă, braćo, glavna je nutrina, a ne vanjština. Ali gledaj samo: ti imaš maloga sinčića. Dolazi tvoj imendan. Tvoja žena uči ga već danima potajno pjesmicu, kojom će ti čestitati. Na blagdan ujutro eto stoji pred tobom mali kepec liepo počešljan, obučen u najljepše odielo i odvergla nekoliko stihova o tome, kako te voli i kako ti je zahvalan! Voli on tebe i drugda, kad ti to ne kaže glasno! Ali zar ne, kako je to posve naravno, da dieteta ne krije svoju ljubav samo u srdcu, nego da je u stanovitim zgodama i glasno izkaže, da glasno reče, kako ono ljubi svoga otca. *Tako će i čovjek u stanovitim zgodama glasno i pred drugima priznati, kako on ljubi svoga nebeskoga Otca.*

Dă, glavna je unutarnjost! No u nas je svaka ceremonija samo simbol: izvanji znak unutrašnjosti! Ne sviđa ti se u našim obredima ono množtvo simboličkih ceremonija, predmeta, gesta? A ipak sav oblik našega života, kojim se izpunjuju naši dani, pun je simboličkih rieči i djela. I na sve to pazimo i sve to poštujemo. I ako ti kažeš: pa što znači ono palenje tamjana, ona sveta voda, ono poklecavanje: ništa! Na to ti ja odgovaram: Što znači ona narodna zastava? Ništa, jedan komad platna... Tako? Nije tako! To je simbol cieloga naroda. Što znače ona mnoga odličja, što ih ljudi nose na grudima? Komad srebra ili zlata? Nikako! To je simbol, kojim se počašćuju tvoje zasluge za domovinu!

3. *Ali čemu treba da svećenik oblači ono svileno ruho, kada ide služiti misu?* Jedan dan bielo, drugi dan crveno, pa opet ljubičasto? Čemu sve to? *Ne bi li misa isto toliko vriedila i u građanskom odielu?* I ako je u dane kroz tjedan dovoljno dvije svieće, zašto ih na velike blagdane upaljuju po šest pa i po dvanaest? I čemu kod velike biskupske ili papinske mise cipele sa srebrenim kopčama, biskupska kapa (mitra), biskupski štap obtočen dragim kamenjem i t. d.? I toliko sjaja i razkoši, dok je Isus bio tako siromašan. Tu je već, draga braćo, postavljeno toliko pitanja, da na njih moram malo obširnije da odgovorim. — Jer ima i ozbiljnih nabožnih duša, u kojima se rađa pitanje: molim, to bi se već doista moglo napustiti! To su predaje starih stoljeća, kada je vladalo drugo shvaćanje!...

Da vam pravo kažem, braćo, prije svega i ja sam uvjeren, kada bi Crkva *danas* sastavljala obrede, da bi ih *posvema sigurno sastavila jednostavnije*. O tome sam uvjeren! Ali opet mislim i to da nije razlogom neki pretjerani konzervativizam, da Crkva ne će samo onako olako prekinuti s krasnim i sjajnim obredima, koji su se oblikovali kroz vjekove. Ne će prekinuti s njima niti danas u tako zvano »doba jednakosti«. Među ostalim i zato, jer ni današnji ljudi nisu baš tako veliki demokrate, kako se to o njima govori.

Pred više godina putovala je »domovinom klasične demokracije« Amerikom, jedna kraljica iz Europe i demokratski Američani su se time osjećali toliko počašćeni i častili su svoga gosta s toliko ceremonija, kako valjda nigdje u Europi ne bi častili krunjene glave. (A sjetimo se samo s koliko su izvanjske počasti i ceremonija primili i pratili Američani sadanjeg Svetog Otca Papu Pija XII., kad je kao kardinal išao kao izaslanik Pape Pija XI. u Ameriku na euharistijski

kongres u Chicago. Dali su cieli vlak, u kome se vozio bojadisati kardinalskom crvenom bojom.)

Crkva s podpunim pravom pridržava ceremonije, koje traju već stoljećima, hiljadama godina: zlatom izvezeno ruho, biskupske štapove posute draguljima. Tih se ceremonija drži ona u stanovitim zgodama dotle... no dokle? *dok se i ostali ljudi budu držali svojih ceremonija* i dok ljudi budu u stanovitim zgodama nosili urese, svečana odiela i druge simboličke znakove svoje časti i vlasti. U Englezkoj i Francuzkoj i danas još nose sudci i pravni zastupnici talare za vrieme razprave. To je službeno odielo. A ipak bi i u civilnom odielu jednako tako mogli »izvršiti svoju dužnost!« Zašto dakle oblače svečana odiela? Zato, da pokažu: sada ne govori ovaj ili onaj privatni čovjek, njega nema; nego tu stoji sad zakonita vlast.

Vojnici svuda nose uniformu, a ipak »i u civilnom odielu, jednako bi dobro mogli izvršivati svoju zadaću!« Zašto dakle nose uniformu? Da svatko vidi, da tu ne stoji privatni čovjek, nego sluga države, domovine. I čemu kod njih toliko »izvanjštine«: častnički činovi, pozdravljanje, svečanosti (parade), povorke. »Glavno je, da vojnik ljubi svoju domovinu — drugo može izostati!« Zar doista može izostati?

Eto tako, braćo, ni Crkva ne dopušta, da se sveta misa prikazuje u svagdanjem odielu zato, da pokaže u jednu ruku, da svećenik ne vrši službu kod oltara kao privatan čovjek (i u svoje ime), a u drugu ruku, da sveti taj čin uzvisi i učini svečanijim, kao što na primjer na nekim starim sveučilištima i danas još profesori oblače prastara svečana odiela, kad svršene studente uzvisuju na čast doktora.

Da, doktorske promocije? Ne znam, da li ste već vidjeli duge obrede, kada se obavlja svečano proglašivanje doktora? Osobito je svečano tako zvano proglašivanje doktorom »sub auspiciis«. Što je to? »Sub auspiciis« se proglašuje doktorom onaj, tko je sve stroge izpite svršio s izvrstnim uspjehom. Uz stanovite svečane ceremonije predaje se novom doktoru prsten državnog poglavara. Sve bi se to moglo obaviti za jednu minutu. Mogao bi se jednostavno prsten poslati na njegovu adresu u preporučenom omotu i bitno sve bi ostalo isto: onaj, koga se tiče primio bi prsten. Hoćemo li tako učiniti? Sigurno ne! Nego uz obrede, koji traju i sat i pol obavlja se predavanje prstena! I na tom se nitko ne sablažnjava! Jer drže posve naravnim, da će vriednost toga odlikovanja samo još više porasti, ako se obavi u okviru liepih starih obreda.

A onim čistuncima, koji se ne mogu pomiriti s množtvom naših obreda, htio bih još nešto reći. »Zar sveta misa ne bi jednako vriedila, ako se služi s dvije svieće kao i sa šest? Ili zar ne bi isto toliko vriedila, da se prikazuje bez vanjskih ceremonija i u jednostavnom nesvetačnom odielu?« Tako pitaju oni. *O da, vriedila bi jednako!* Ali! Pozvan si u otmjeno družtvo. *Hoćeš li poći u običnom dnevnom odielu? Sigurno ne!* Naprotiv, s kakvom se upravo sitničavom točnošću zanimaš, u koji sat treba da dodeš? U kakvom odielu? I sve ostalo, što je potrebno za fino ponašanje u otmjenom družtvu. Zašto tu ne pitaš: »čemu sva ta izvanjština, te ceremonije? Glavno je unutarnje štovanje!« Da, unutarnje. No, da u poderanom odielu ne ću poći na svadbenu večeru, to je jasno. To mi brani štovanje prema prijateljima. I da ne ću jesti s pet prsti nego nožem i vilicom, to mi nalaže štovanje prema prijateljima!

Treba li da iza svega toga odgovorim i na preostale potežkoće?

Dvije svieće ili šest svieća kod mise?

Recimo, braćo, radiš naveče kod pisaćeg stola uz svietlo male stolne svjetiljke. Netko pokuca. »Napried!« Ulazi tvoj predpostavljeni ili kakav tvoj otmjeni prijatelj. Što ćeš učiniti odmah? Upalit ćeš veliki svećnjak usred sobe. A zašto? Zar se ne bi mogli vidjeti i kraj male stolne svjetiljke? O da! Ali iz počasti prema posjetniku! Da, i ja velim: glavno je unutarnje štovanje svoga bližnjega. A ipak ljudi imaju pravo, kada *zahtievaju i vanjske znakove unutarnjeg štovanja. Ali onda priznajmo, braćo, da jednako ima pravo i naša sveta vjera, kada hoće da svojim unutarnjim vjerskim osjećajima dade izražaj u bogatim i liepim, različnim vanjskim obredima.*

Draga braćo! Nastojao sam eto u ova dva moja govora pokazati vam, kako su obredi u našem bogoslužju i te kako naravni, i da izviru upravo iz dubine ljudske duše.

»Isus je bio siromašan i išao je bos pa se prema tome ne pristoji, da ga se slavi uz takav sjaj i razkoš!« I takav prigovor čovjek kadkada čuje. Ali varaš se, brate! Gospodin Isus Krist se doista u svome zemaljskom životu ponizio do siromaha. No sada mi ne častimo više samo toga siromašnog Krista. Nego mi slavimo Krista proslavljenoga, Krista, koji je uz cienu zemaljskih trpljenja stekao pravo na nebesku slavu, Krista, koji sjedi o desnu Otca, Krista sudnjega dana. I eto k tome su usmjereni naši prebogati obredi.

Priznajem — a to znade i naša sveta vjera — da ima duša, koje se više vole udubiti u same sebe i zato se radije mole Bogu dok je tišina u crkvi. Tu se oni uvuku sami u sebe u molitvi. Ti doista mogu držati pretjeranim nagomilavanje obreda kod biskupske mise, pače i sama pjevana sveta misa mogla bi smetati njihovoj pobožnosti. Sve to, draga braćo, dobro znade sveta naša Crkva *i upravo zato nigdje ne propisuje, da bismo ma samo jedanput u životu bili obvezani slušati svečanu misu!* Ima ljudi, kojima pjevana ili svečana sveta misa, pjevanje i glazba za vrieme svete mise olakšava pobožnost i lakšom čini molitvu. Ti neka idu na svečanu svetu misu. A ima ljudi, koje smeta u pobožnosti pjevanje i glazba, koji vole razmatranje bez rieči. Ti neka idu na tihu svetu misu. Svejedno, svejedno! Samo znadete li,

što nije svejedno, što je glavno? To da veliku misao vodilju svete mise ne zaborave. Koja je to velika misao? *Dolazi Gospodin Isus Krist... širi svoje ruke... da mene k sebi prigrli!*

Draga braćo! Dvadeset trećega svibnja 1927. bio je u Kini veliki potres, koji je proizveo tolika pustošenja, kakovih jedva da se do sada sjeća čovječanstvo. Kora je zemaljska zinula poput dubokih ponora, stiene se razpale i pokopale u pukotinama hiljade ljudi. Častne sestre u Sisiangu upravo su čekale na svetu misu, kada je započeo potres i kapela se srušila na njih. Kada su kasnije kod spasavanja izpod ruševina kapele izkopali mrtvo tielo častne sestre nadstojnice, pod mrtvim njenim tielom našli su dvoje djece još žive. Junačka častna sestra ih je u času, kad se sve stalo rušiti, povukla k sebi, da ih zaštiti. Smrt častne sestre spasila je život djeci. (Tjednik »America«, 13. kolovoza 1927.)

Braćo! Oko nas koleba se sviet duha... Krist širi pod svetom misom obje ruke... i njegova smrt brani naš život. Amen.

TREĆA ZAPOVIED BOŽJA

SPOMENI SE, DA SVETKUJEŠ DAN GOSPODNJI

PRVA NEDJELJA DOŠAŠĆA:

Simboličko značenje naše liturgije

I.

Draga braćo u Kristu!

Sveta naša vjera obvezuje vjernike, da svake nedjelje slušaju svetu misu. Što je bit svete mise? To je onaj jedinstven, uzvišen i potresan čas, kada misnik na temelju ovlaštenja dobivenog od Gospoda Isusa na zadnjoj večeri nad kruhom i vinom izgovara tajanstvene rieči i u tom času mjesto kruha i vina osvanjuje na oltaru Gospodin naš Isus Krist među nama, među svojim vjernicima.

Sve je to dakle svršeno u jedan čas! Ali je duboka ljubav Crkve ovaj čas okružila ljepotama značajnih, simboličkih djela i obreda. Tako isto kao što običajemo drago kamenje obtočiti, da mu time bolje podignemo vriednost i ljepotu. Naši obredi su predaje, koje su nam namrli naši kršćanski pradjedovi. Ali sadašnji ih naraštaj — ako mu se baš posebno ne protumače — već jedva razumije i zato prieti opasnost, da će ih upotrebljavati bez duha i bez misli.

A ipak svaki naš simbolički čin ima svoje duboko značenje, pa kad ga upoznamo, odmah nam i bogoslužje postaje toplije i dublje.

Naprotiv ako ne razumijemo naših obreda, postaju oni kao kora bez jezgre, i srozaju se kao slika bez okvira. Zato sam mislio, da će biti koristno, ako dvije propoviedi kroz dvije nedjelje posvetim tome, da raztumačim značenje onih simboličkih obreda, koji se najčešće upotrebljavaju.

Ali prije nego li stanemo podrobno tumačiti obrede, progovorit ću par rieči onima, koji možda simbolizam naše liturgije drže pretjeranim i koji se tuže da u na sima *previše obrednih znakova.*

One, koji tako prigovaraju htio bih upozoriti na jednu zanimivu kulturno-povjestničku činjenicu. Odkada čovjek postoji na zemlji, uviek je on častio Boga i — zanimivo — *uviek je izražavao svoje štovanje prema njemu značajnim, simboličkim obredima.* Dakle upotrebljavanje simbola izvire iz dubine ljudske naravi.

Ako to imademo pred očima, onda se ne ćemo prestrašiti niti od prividno zubatih pitanja. Dolaze na primjer, koji su ovo ili ono štogod čitali iz kulturne poviesti iztočnih naroda i odmah zadaju pitanja: »Molim vas, da li je istina, da su katolički obredi poganskog poriekla? Da su se na primjer i pogani škropili vodom i da su palili tamjan kod bogoslužja? Koliko ima na tome istine?«

Eto: što je istina, braćo, istina je! Katolička vjera nema što skrivati. Priznajemo, da je u poganskim vjerama bilo mnogo simboličkih obreda (to upravo pokazuje, kako bogoslužni simbolički čini upravo i te kako izviru iz dubine ljudske naravi). A kada su te odrasle pogane pokrstili, Crkva im nije grubo iztrgala iz duše stare simboličke njihove obrede (a možda to ne bi ni mogla učiniti), nego je iste te obrede upotrebila za štovanje *pravoga* Boga. Više današnjih svetkovina bilo je i kod pogana, i Crkva ih nije izbrisala, *nego im je dala kršćanski predmet, kršćanski sadržaj.* Isto tako znala je Crkva u sjajnu tkaninu svoje liturgije utkati iz poganskog kulta one niti, koje izviru iz težnje ljudske naravi, koja voli simbole. Mislim, da se o to ne može nitko spoticati!

Povrh toga. pomislimo, da je i *današnji svakidašnji život pun vriednih simbola,* koji čine ljudski život liepim. Ali i oni se osuše poput zrna bez jezgre, ako ih ne razumijemo. Samo da spomenem jedan primjer: *stisak ruke — rukovanje.* Ne znam, koliko se puta svaki Božji dan rukuje današnji čovjek! A tko još misli na to, da je rukovanje znak povjerenja, znak poštovanja, znak poticanja?! »Ne boj se! Nisi sâm! Na mene možeš uviek računati!« Eto, to nam govori rukovanje. Tko još misli na to? Jer tko bi na to mislio, ne bi, zar ne, svakome bez izbora pružao ruku!

Ako je već u svakidanjem životu zlo, kad rabimo ceremonije bez duha, postaje to prava opasnost, ako priedje u vjerski život. Ako obavljamo obrede, a u njima nema duha, nema značenja. Braćo! Mi moramo znati, što radimo, kada na primjer ruke sklapamo na molitvu,

kada se križamo. Što činimo, kada pokleknemo i kada ustanemo. Čemu nam služi sveta voda. Čemu tamjan. Zašto na oltaru gore svieće... i tako dalje.

Da, braćo, treba paziti na *smisao* rieči, treba se *udubiti* u obrede, treba pronaći *unutarnju jezgru* iza vanjskih oblika, — i onda se ne ćemo spoticati o našu liturgiju, pače osjetit ćemo, koliko je ona sagradjena na dubokom poznavanju ljudske naravi.

Uzmimo sada po redu u razmatranje pojedine spomenute simboličke naše obrede. Za danas ćemo razmatrati samo o simboličkom upotrebljavanju ruku i o poklecavanju. O ostalome govorit ćemo u narednoj propoviedi.

1. Ruka

Kakve li sve osjećaje može čovjek izraziti rukom! Promatrajmo samo, kad dva čovjeka razgovaraju: nenadano podignuta ruka, jedan jedva zamjetljiv pokret rukom, jedan miran trzaj ramenom, više puta više govori, nego najjasnije rieči. Ako dakle držanje ruku objavljuje, što duša misli, kad dva čovjeka medjusobno razgovaraju, koliko će to više biti, ako čovjek razgovara s Bogom! Zabluda je dakle, kako neki misle: kod molitve glavno je duh: a potom je svejedno, da li molim sklopljenim rukama ili s rukama u džepu.

Nikako to nije svejedno! Pogledajte samo:

a) Kako drži ruku, tko se tiho i mirno Bogu moli? *Obadva dlana izpružena i mirno sklopljena.* Zašto? Jer tim izražava i štovanje i stegu, i samosvladavanje i molbu i napokon veliko, veliko pouzdanje. Kao da pružamo obje sklopljene ruke u ruke Božje: »Evo, Otče, tvoj sam!«

A to je tako naravno! Gledaj samo trogodišnje ili četverogodišnje malo diete, kad što moli od majke: »Mamice, daj mi!« Ono isto tako drži ruku, i ako ga nitko to nije naučio!

b) A sad pogledajte čovjeka, kome je duša u svetom času molitve posvema uronula u Boga! Kako drži ruke? *Prekrižene obje ruke pritisnuo je na grudi.* Kao da bi htio sačuvati dragocjenu svetu snagu molitve, koja struji u njemu i kao da se boji, da ništa od toga ne izgubi. Kao da ta snaga struji iz jedne ruke u drugu i opet se natrag slieva u njega... Zar ne i to je tako naravno!

c) Dolaze u molitvi i takvi časovi, kad čovjek kao da je uznesen. To su časovi, u kojima kao da u nama orgulje sviraju »Te Deum«, a iz nas prosieva sama radost. Kako molimo tada? Kao kad misnik pjeva tekst prekrasnog hvalospjeva Bogu »Predslovlja«: *uzdignemo obje ruke i podignemo u vis izpružene dlanove.* Kao iz antene neke krugovalne stanice za davanje tako iz nas proizlaze zrake zahvalnosti prema Bogu.

Ali dolaze i časovi žestokih napasti i velikih udaraca, kada stostruko trebamo pomoć i milost Božju. I tada molimo *uvis uzdignutim rukama,* da bi te dvije naše ruke poput antene stanice za primanje usisale u sebe talase struje pomoći Božje.

Zar ne, braćo, kako je sve to naravno! Samo nemojmo iz toga činiti kazalište! Samo neka sve to ne ostanu samo prazne geste! Samo neka radi živi duh iza vanjskih oblika.

d) A sada dolazi velika i sveta stvar: *križanje rukama.*

O, tko znade, što znači križ, taj se ne će stidjeti križati se, niti će to obavljati raztreseno. Može se kadkada vidjeti ljude, koji ušavši u crkvu, na ulazu škljocnu jednom nogom i pokuckaju se po prsima. Što bi to imalo značiti? Znači li to pokleknuti i prekrižiti se? Ova brza gesta, ovaj sušičavi pokretaj, zar je to križanje?! Ne! Pravo križanje obavlja se liepo, lagano, dostojanstveno. I dok ja stavljam ruku na čelo, prsa i ramena, ćutim ujedno kako me posvema obuhvaća sveti Križ Krista Gospodina i kako uzima u posjed moj razum, moje srdce, moje djelovanje. Krist nas je na križu spasio i križem nas posvećuje! Križam se *prije molitve,* da bi se za vrieme molitve sve moje misli kretale oko Krista. Križam se *iza molitve,* da Krist ostane sa mnom. Križam se *u pogibelji,* da me Krist spasi. Križam se u *napasti,* da ne padnem. I kad nekoga *blagoslivljam,* činim znak križa, da bi ga sila Kristova blagoslovila. Križati se treba samo liepo, lagano, s punom svješću, i pobožno!

Sve je to simbol, a zar to nije posvema naravni simbol?

2. Poklecanje

Na jednaki način trebamo obaviti poklecanje! To je novi simbol. Oholica zabacuje glavu izprsi se i kaže: »Nisam kao ti!« Tko pak vidi, da se pred njim nalazi veći gospodin od njega, sagiba glavu. I što je veći gospodin, to dublje sagiblje glavu pred njim. A ako je taj gospodin sam Bog? Tada i poklekne pred njim. Zar to opet nije posvema naravno?

Kada nas uhvati sviest o našoj ništavosti pred Bogom i kada se hoćemo poniziti pred Bogom, tada pokleknemo. *Ima li nešto ljepše, nego li je pogled na čestita čovjeka, gdje kleči pred Bogom!* Kao da bi htio reći: »Gospode, ti si uzvišen, moćan, a ja sam pak tvoje maljušno stvorenje, koje te čista srdca ljubi. O dopusti mi, da uviek budem ponizan i čista srdca, i tada ne ću propasti!«

Ali ovdje bih htio, da vas, braćo, na nešto upozorim! Mi ne sagibljemo koljena ni pred kim, nego samo *pred Bogom! Ali pred Bogom doista sagibljemo koljeno kako treba.* Ne žurimo se, ne brzamo i ne radimo to površno. *Ulijmo duha i duše u to poklecavanje.* Kada odilazim iz crkve ili udjem u crkvu, treba da se okrenem prema Pre-

svetom oltarskom Sakramentu i lagano s poštovanjem pokleknem, spustim koljeno posvema do zemlje, ali se ujedno i u duši i srdcu poklonim pred Bogom i rečem: »O, moj svemoćni Bože!« Eto to je pravo poklecanje. Amen.

TREĆA ZAPOVIED BOŽJA

SPOMENI SE, DA SVETKUJEŠ DAN GOSPODNJI

DRUGA NEDJELJA DOŠAŠĆA:

Simboličko značenje naše liturgije

II.

Draga braćo u Kristu!

Prošli puta tumačili smo simboličko značenje nekih naših obreda. Tako držanja ruku pod molitvom i poklecavanja. A sad da nastavimo dalje.

3. Ustajanje

A ima i drugi način, kako nekome izkazujemo svoje štovanje. Upravo protivno od poklecavanja, t. j. *da ustanemo pred njim.*

Sjediš kod pisaćeg stola. Netko pokuca. »Napried«. Ulazi neki odlični gost. Što ćeš učiniti? Odmah ustaneš. Jednako stojiš u audienciji ili na preslušanju. I stojeći govoriš s poglavarom, jer bi sjedjenje u takvom slučaju bilo nešto odviše nemarno, bila bi to nepažnja, koja se ne dolikuje. Stojim, to jest: *pozoran sam poput vjernoga sluge, pripravan sam, poput hrabroga borca.* To znači ustajanje.

Kada se pod svetom misom čita evandjelje, ustanemo: iz počasti. Kada kumovi na krštenju mjesto djeteta odgovaraju, stoje, kada prvopričestnici vrše obnovu krstnoga zavjeta, stoje, kada si zaručnici pred oltarom obećavaju ženidbenu vjernost svi okolo stoje — i sve je to tako naravno, jer kada nešto tvrdo i ozbiljno obećajem, treba da stojim spreman na borbu, da to i izvršim.

4. Sveta voda

Medju obredima imamo još jedan drugi omiljeli simbolički čin: *upotrebljavanje svete vode.* Kada stupimo u crkvu, pa navečer prije spavanja i ujutro kad se probudimo, prekrižimo se svetom vodom. *Voda! Tajanstvena voda!* Ako se uprljaš kakvom prljavštinom u životu, ona te opet očisti! Kad te izcrpi životna borba, ona te osvježi i

okriepi. Kada stupim u crkvu, treba da sam čistih misli, čista srdca, čistih namjera u svome radu i eto se zato svetom vodom dotičem čela, prsiju i obiju ramena. Zar to nije posvema naravno?

I spušta se veće i razvijaju se tamne sile noći. »Die Nacht ist keines Menschen Freund« — kaže njemačka poslovica i u mnogom ima pravo. »Noć nije čovjeku prijatelj.« Mi smo sinovi sunca, svjetla i svjetlosti! Prije dakle, nego udjemo u tajanstveno carstvo sumračja, tame, sna i bezsvjestnosti, prije nego se ugase svjetiljke i zaspi svietlo sviesti: mi označujemo sebe znakom križa Kristova, da nam dade jakost, da nas zaštiti od svake duševne tame, od grieha. I kada iz bezsvjestnog stanja ujutro opet stupamo u život, opet se križamo, da bi nam na dnevnim putevima svietlila svjetlost svieta.

Zar ne sve je to tako topao, tako drag, a ujedno i naravan simbol?

5. Tamjan

No i *tamjan!* Što hoće Crkva s palenjem tamjana? Nerazuman čovjek se i o to spotiče: »Čemu ta raztrošnost? To praznovjerno kadjenje unaokolo? Ta ceremonija, koja baš ništa ne znači!«

No draga braćo, doista i Crkva nema namjere, da palenju tamjana pripiše neko duboko značenje. Oni mirisavi oblačići, što se dižu, mogli bi simbolički značiti naše molitve. A sada uzmimo stvar posvema jednostavno: *Tamjan palimo, jer je to nešto liepo! Razsipni smo, jer ljubavi kadkada godi, da može biti razsipna.* Recite sami, nema li u tome neke plemenite ljepote, kad čista zrnca tamjana mećemo na vatru, a onda se iz kadionice, kojom mašemo dižu put neba mirisavi oblačići poput pieva ptice, što prolieće u praskozorje, kao neka tiha melodija, kao izljev ljubavi, koja se posve predaje?!

»Dakle svidja li se to Gospodu Bogu?« pitaš. No nije miris tamjana ono što se Bogu sviđa, *nego goruća ljubav čovjeka prema njemu, ljubav, koju predstavlja onaj miris tamjana!* A da mu se to sviđa, to je sigurno! To znademo iz slučaja s Marijom. Judina škrtost predbacila je Mariji, zašto razsipava onu skupocjenu pomast izlivši je na noge Gospodinove, ta to nema nikakve svrhe, ni značenja! A Gospod je uzeo u obranu djelo Marijino, uzeo je u obranu razsipnost počinjenu iz ljubavi. Ali još više se svidjaju Gospodinu žrtve u ljudskom životu, ako su prikazane iz ljubavi te se poput mirisavog dima od tamjana dižu put neba.

6. Oltar

Da progovorimo par rieči *i o oltaru!* Rieč, na koju smo se posvema naviknuli, ni ne mislimo više ništa, kad kažemo: »oltar«, »oltar« ... Braćo, nijedno djelo stvarateljskog ljudskog duha ne pokazuje uzvišeniju stranu ljudske naravi nego ova naoko jednostavna či-

njenica, da čovjek podiže oltare. Čovjek podiže oblakodere na pedesetosam spratova — i time pokazuje, da je zavladao graditeljstvom. Podiže krugovalne stanice s orijaškim antenama — i time pokazuje, da vlada elektricitetom. Podiže ciele blokove tvornica, zrakoplovna uzletišta, kolodvore — i time pokazuje, da na zemlji nema moćnijega bića od njega. Ali čovjek *podiže i oltare*, pred kojima kleči u prahu i klanja se Bogu, i time pokazuje, da i nad njim postoji netko: uzvišeni Bog! Čovjek prikazuje Bogu žrtve u kamenim hramovima na kamenim oltarima, ali znade, da to nije dosta, jer Bog treba i drugu žrtvu: žrtvu, koja se prikazuje u živom hramu čovječjeg tiela. *A to je život, što ga je čovjek izpunio po Božjoj volji.*

7. *Udaranje u prsa*

Počinje sveta misa. Misnik se još ne usudjuje uzaći k oltaru. Najprije moli na podnožju oltara. Priznaje svoje griehe. »Confiteor Deo omnipotenti« — Izpoviedam se Bogu svemogućemu« — Mea culpa — svojom krivnjom — izgovara tri puta i tri puta se *udara u prsa*. I kadgod nas zaokupi sviest, da smo sagriešili, kadgod se u pripravi za izpovied kajemo za griehe, kadgod u izpoviedaonici izgovaramo rieči: kajem se od svega srdca, kadgod u litanijama molimo: »Jaganjče Božji, koji oduzimaš griehe svieta«, i kadgod nam neposredno prije svete pričesti, dok svećenik drži podignutu hostiju, padne na um naše prijašnje griešno stanje pa izgovaramo rieči: »Gospodine, nisam dostojan« — — uviek se tada u svim tim časovima udaramo u prsa.

Udaranje u prsa! Opet jedan liepi simbol! Kucamo! Kada običajemo kucati na vrata? Ako netko spava i treba ga probuditi. Koga to hoćemo u sebi probuditi? — Zadriemalu, zaspalu našu dušu, koja mirno spava. Pazi! Probudi se! Počni malo misliti! I ne spavaju u smrti grieha! Zar ne, kako je sve to naravno?!

8. *Svietlo*

Tu su opet simboli: svieće, vječno svietlo, vatra, svietlo, plamen. To su najmiliji simboli medju katoličkim obredima. Goreće svieće na oltaru za vrieme mise! Vječno svietlo pred Presvetim oltarskim sakramentom! Goreća svieća za vrieme krštenja! Goreća svieća kod prve svete pričesti! Goreća svieća kod samrtničke postelje! Goreća svieća kod pokopa!

Zar ovaj kult svietla ne izbija iz najdubljih dubina ljudske naravi? Kasno jesensko veče... sjedimo u tamnoj sobi... sve je tako neprijatno... Zapalimo vatru u peći... pucketa suho drvo... stanu plesati plameni jezici... i gle: odmah ciela soba bude prijatnija i prijateljskija.

Vatra! Sjaj! Svietlo! Plamen! Najljepši simbol života je plamen: grije, svietli, i neprestano nemirno plamti prema gore. Odaklegod dodje ma samo dašak vjetra, on povlači plamen u svome pravcu. No da li ga i povuče za sobom? O ne! To ne može! Plamen na čas lizne u stranu pa se opet povrati na ognjište i kad se vjetar smiri opet on bukti u vis... Zar u tom plamenu ne vidimo vlastitu dušu? Vjetrovi napasti tjeraju dušu sad ovamo sad onamo, ali ona ne može konačno prekinuti s Bogom i nakon časovitog kolebanja plamen njezin teži opet u svete visine.

Da li si kada, brate, pomislio na to, da vječno svietlo pred oltarom i svieća na oltaru zapravo simbolizira *tebe?* Kako gori, širi svietlo, pomalo gasne i napokon izgori...

»Ah — veliš — što o tome znade ona svjetiljka? Ona nema duše!« Imaš pravo: Ona nema duše. *Ali ti joj daj dušu! Ulij joj dušu!* Zato pali Crkva tamo vječno svietlo! Sama svjetiljka nije ništa, ako nema u njoj duha čovječjeg, duha, koji govori: »Gospode, tako te ljubim, te gorim za tebe, Gospode, cieli moj život tako je blizu tvojim zapoviedima, kao ova svjetiljka što dan i noć gori pred tobom. Gospode, gorim evo ovdje pred tobom!«

Evo gledajte, braćo, koliko topline, koliko miline, koliko poezije, koliko se finih nabožnih osjećaja skriva u našim simboličkim obredima. Oni su liepi, mili, koristni... *samo treba da bude u njima živa duša, pobožan unutarnji život!*

Draga braćo! Danas sam govorio o tako mnogim simboličkim obredima te se ne mogu suzdržati, da na koncu ne spomenem jedan posvema izvanredni, bezkrajno ljubki obred. Spomenut ću ga da dokažem, da svako djelo, što ga činim zbog Boga i u vezi s Bogom, svako djelo pa i najobičniji dnevni posao i zabava može postati kao neko bogoslužje, *ako ulijem u nj dušu, život, ljubav prema Bogu!*

U predivnoj seviljskoj katedrali u Španjolskoj obavljaju se na svako Tielovo i na neke veće blagdane već četiri stotine godina izvanredno zanimivi obredi, koji se nigdje drugdje ne mogu vidjeti. Iza kako kanonici stolne crkve zajedno izmole onaj dio brevijara, koji se zove »Laudes«, t. j. »Hvale«, sjedne pred srebrni, sjajni, veliki oltar seviljski nadbiskup na svoje priestolje obučen u sjajno kardinalsko ruho. Prema njemu smjestio se kor pjevača. Kor počne pjevati dirljivu, blagu pjesmu. Uz zvukove pjesme kreće se prema oltaru neobična povorka u svetište, gore sve do stepenica oltara. U povorci je deset dječaka starih deset do trinaest godina odjeveni upravo umjetnički u odiela paževa iz XVI. vieka: haljetak od crvene svile, sa zlatnim uresima; s ramena pada im straga do koljena široka, biela svilena vrpca, odjeveni su u crvene svilene hlače kao u paževa, crvene svilene čarape, a na glavi im kapa s bielim perom. Divan pogled!

Pri zadnjem akordu glasbe dječaci stanu pred oltar u dva reda pet po pet i najednom kleknu na molitvu pred izloženim Presvetim Sakramentom, zatim ustanu, stave na glavu kape s perima i počnu... no? što počnu? Nemojte se sablazniti: *počnu plesati pred Oltarskim sakramentom.* Dà, plesati, tamo u svetištu, pred nadbiskupom, pred kaptolom i ogromnim množtvom, plesati u počast Presvetog oltarskog sakramenta!

Mislim, braćo, da ste se mnogi sablaznili, kad ste to čuli. Na glas o tome i jedan se Papa sablaznio i htio je to zabraniti. Na to je seviljski nadbiskup spremio dječake, stara liepa odiela i cieli pjevački kor i otišao u Rim, da stvar pokaže Svetomu Otcu. Papa si je pogledao ples tih dječaka i — dozvolio ga i nadalje.

Oni, koji su vidjeli to, kažu: kada ti mali dečki stanu pred oltarom pjevati liepe stare pjesme u čast nevidljivog Krista, koji se skriva u Oltarskom sakramentu i kada te četiri stotine godina stare melodije stanu pratiti bezkrajno milim i ozbiljnim kretnjama, da u taj čas zahvaća duše gledalaca najčišći vjerski osjećaj.

Što je to, što djeluje i zahvaća ljudske duše u ovom naročitom bogoslužju? Opet ono duboko simboličko značenje: *Svatko neka štuje Boga s onim s čime znade i može i neka mu posveti ono, što mu je najmilije!*

Španjolskom je puku, osobito onome u Andaluziji najmilija zabava pjesma, glasba, ples: i njihova profinjena nabožnost osposobila ih je, da najljepše cvieće svojih pjesama, glasbe i plesova Bogu posvećuju i njima se Bogu klanjaju.

Čovjek je malen, čovjek je prah zemaljski, čovjek je ništa, ali se uzdiže do diva, kada se u poniznom štovanju klanja pred uzvišenim i neizmjernim Bogom.

Braćo, *eto takvom dušom molite se Bogu!* Amen.

TREĆA ZAPOVIED BOŽJA

SPOMENI SE, DA SVETKUJEŠ DAN GOSPODNJI

TREĆA NEDJELJA DOŠAŠĆA:

Upliv naše liturgije na duše

I.

Draga braćo u Kristu!

Dvadesetpetoga prosinca 1886., dakle na Božić, stajao je pod svodom krasne parižke crkve Notre Dame neki mladi osamnaest godišnji Francuz. Mladić je bio izvrstno obrazovan i bio je na početku životne staze, koja mu je puno obećavala, ali je bio podpuno bez vjere i nećudoredan. Čovjek još sada živi i jedan je od najznamenitijih francuzkih katoličkih pisaca. To je Paul Claudel, francuzki diplomata, koji je kao takav boravio u mnogim priestolnicama, napose dulje vremena u Tokiju. Čovjeka, koji još živi često puta nije uputno mnogo spominjati s katoličke propovjedaonice. Ali, braćo, slučaj ovoga mladoga čovjeka bez vjere toliko je osobit i daje takvu izvrstnu priliku za uvod današnjoj propoviedi, da mislim te će mi biti slobodno, da na temelju njegove vlastite izpoviesti, koja je izašla u štampi pod naslovom: »Les témoins du Renouveau Catholique« kažem, što se dogodilo u duši toga mladoga bezvjerca na sam blagdan Božića.

U crkvu me je dovukla samo znatiželja — tako on piše. — Tražio sam, da mi nešto podraži živce i da nadjem temu za bilo kakvu dekadentnu pisariju. Za vrieme mise guralo me i tiskalo množtvo... ali poslije podne ne imajući drugog posla, pošao sam ipak na »Vespere«. Pjevali su dječaci u bielo odjeveni, klerici su asistirali i upravo su htjeli početi pjevati »Magnificat«... kad se je... posve neočekivano..., nešto samnom dogodilo. Nešto, što je odlučilo cielim mojim dalnjim životom. Kao da se odjednom moje srdce ganulo *i od toga časa ja sam uzvjerovao.* Počeo sam vjerovati, ali takvom snagom, takvim pouzdanjem, takvom odanošću, te mi tu vjeru nije bio kadar pokolebati nijedan dogodjaj moga inače tako živahnoga (nestalnoga) života.

Kasnije sam nastojao srediti proživljaje onih nekoliko časaka. Mojom su dušom bljesnule po prilici ove misli: »Kako su sretni oni, koji vjeruju! Pa ako je sve to ipak istina?! Da to je istina! Ima Bog! On postoji, On me ljubi i zove me!« I počeo sam grčevito jecati i plakati... I iza toga proveo sam svaku nedjelju u crkvi Notre Dame... Tako sam malo znao o mojoj vjeri. Isto toliko koliko i o budizmu. Ali se drama svete mise tako uzvišeno odigravala preda mnom, da je to nadilazilo svaku moju predočbu... Ta to je najdublja poezija i najuzvišenije geste, za koje je čovjek uobće sposoban. Nisam se mogao nagledati one krasote boja pod svetom misom, i svaka kretnja svećenika duboko se usjecala u moje srdce. Lekcije u misama za pokojnike, pa ponoćka na Božić, pa obredi velikoga tjedna, pa ona uzvišena pjesma »Exultet« na Veliku Subotu, uz koju je i najvatrenija pjesma Sofokla i Pindara bez života, sve je izpunjalo moje srdce pažnjom, radošću, hvalom, kajanjem i štovanjem.

Braćo! Ovako opisuje veliki francuzki pisac prvi korak svoga obraćenja. Vi se možda čudite, zašto sam danas načinio ovaj dugi uvod. Zato, jer bih htio još i danas i buduće nedjelje u vezi s trećom zapoviedi Božjom i nedjeljnim slušanjem svete mise govoriti o našim liepim obredima. A onda ćemo preći na četvrtu zapovied Božju. Nakon što smo u prošlim propoviedima razmotrili, kako naša liturgija posve-

ma odgovara i izvire iz dubine ljudske naravi kao za oproštaj od liturgije katoličke Crkve posvetit ćemo još dvije propoviedi temi: *kakav upliv ima naša liturgija na duše.*

Ljepota naše liturgije

1. Draga braćo! Obredi katoličkog kulta nisu samo izpravni, koristni dušama, oni ne samo da izviru iz dubine ljudske naravi — kako smo to vidjeli u predjašnjih propoviedi, nego oni su i umjetnički liepi!

Smatramo, da je vrlo naravno, da Katolička Crkva, koja dublje nego itko drugi znade proćućeno osjećati neizmjernu uzvišenost Gospoda Boga, da je ta Katolička Crkva najljepše cvatove ljudskoga duha i sve grane umjetnosti upotrebila u proslavu Boga. Sve ono predivno i uzvišeno, što su razne umjetnosti kroz dvije hiljade godina stvorile, najbolje proizvode u graditeljstvu, kiparstvu, slikarstvu i glasbi sve je to sveta naša Crkva upotrebila da proslavi Boga. Gotske stupove stogodišnjih katedrala, što se dižu put neba, slike svjetski znamenitih slikara, slike bez premca, uzvišena remek djela glasbenih genija... sve što je liepo, vriedno, sve blago stavila je sveta naša liturgija Bogu na proslavu.

Zanimljivo: Katolička Crkva neprestano naglašuje, da odlučnu važnost ima *život na onome svietu* i briga za duševnu ljepotu. A ipak: baš Katoličkoj Crkvi mogu i zemaljske umjetnosti toliko zahvaliti, koliko nikome drugome na krugu zemaljskom. Vjersku upotrebu umjetnosti vidimo i kod religija Grčke, Egipta i staroga Iztoka, ali — čudnovato — sve grane umjetnosti uvela je u crkve u najpodpunijoj vriednosti katolička Crkva, koja inače nikako ne navješćuje, da valja na zemlji uživati!

»Ako i u svjetskoj poviesti idemo do najviše točke sjedinjenja umjetnosti s bogoslužjem u Grčkoj, Egiptu i dalekom Iztoku, ne nalazimo nijedne religije, koja bi tako svestrano sabrala oko sebe sve umjetnosti: i graditeljstvo i plastiku i slikarstvo i pjesničtvo i glasbu, pače i sitne umjetnosti kao katolička Crkva, koja je tako ozbiljna i zatvara se pred sjetilnim radostima. (Mausbach-Esser: Religion, Christentum, Kirche. Kempten, 1913., III. Bd., S. 329.)

Mi istina ne držimo za najveću zaslugu Crkve to što se kod nje pojedini i odlični duhovi ne mogu dosta nahvaliti, da je naime naša Crkva kroz dvije hiljade godina bila neuporedivi mecena liepih umjetnosti pomažući ih širokom rukom... Ne, braćo! *Mi u našoj svetoj vjeri u prvom redu štujemo vjernu i brižnu majku, koja se brine za naše neumrle duše.* Ali kad je već rieč o umjetnosti u savezu s našom liturgijom, punim pravom i punom sviešću možemo ukazati na to, *da je naša sveta Crkva i preko liturgije i te kako promicala i širila ljudske umjetnosti.*

Odakle si možemo raztumačiti ovu naročitu činjenicu? Odatle, što imade vjera, koje časte Boga tako, kao da je On njihov sluga, a druge opet tako kao da je On čovjek sličan njima, a katolici Ga štuju naprotiv kao svoga Boga.

2. I jer je cjelokupna zgrada naše liturgije doista umjetničko remekdjelo, odatle *onaj neuporedivi duhovni utjecaj,* što ga je ona kadra proizvesti u ljudskoj duši.

Naši nam obredi doista pravom dramatskom snagom stavljaju pred oči pojedine događaje iz Gospodinova života: pomislimo samo na polnoćku na Božić, na pranje nogu na Veliki Četvrtak, na odkrivanje križa na Veliki Petak, na Veliku Subotu i t. d. Ali uzmimo samo obrede pod svakidašnjom tihom svetom misom. Ti su obredi s neprispodobivim dostojanstvom uzeti iz geste prastarog, kršćanskog života, tako da i kad netko ne bi razumio nijednu rieč iz latinskog jezika još uviek bi se pod misom lakše sabrao u Bogu, nego kad bi isto toliko vremena svećenik nepokretno klečeći pred oltarom molio narodnim jezikom makar i najljepše molitve. Upravo tim bogatstvom vanjskih, vidljivih obreda kadra je Crkva ganuti i nabožnim mislima izpuniti duše onih, koje bi hladnima ostavilo množtvo makar najuzvišenijih, ali abstraktnih vjerskih ideja.

Umjetničke ljepote naših obreda instinktivno i kao u nekoj nejasnoj slutnji razumiju i jednostavni i nenaobraženi ljudi i zato prianjaju uz njih nabožnim štovanjem. Ali i naobraženiji, inteligentni ljudi — često puta i nekatolici — svjestnim razumievanjem proćućuju i tako nabožne ljepote naših obreda često i zalutale i hladne u vjeri duše dovedu u kuću Otca, koju su njihovi pradjedovi ostavili, i predobiju ih za katolički život.

Jer, draga braćo, onakvi slučajevi, kakav sam jedan na početku propoviedi spomenuo, nisu osamljeni, nego se ponavljaju na svakom koraku. Upravo kod vodećih duhova čovječanstva, kod iztaknutih umjetnika i pisaca događa se, da ih ova ili ona sjajna ljepota naše liturgije izvede iz hladnog, zamrzlog bezvjerskog života natrag vjeri.

Kod koliko se njih ponavlja slučaj Michelangela. Jedan od najvećih umjetnika svieta, Michelangelo, išao je godine 1508. na Veliku Subotu težkim koracima rimskim ulicama. Papa mu je povjerio golem posao: da slikama ukrasi njegovu kapelu. Ali ne dolazi mu na pamet nijedna misao. Uđe u crkvu: upravo su pjevali proročtva, kao uviek na Veliku Subotu. Kako su pjevali proročtva, tako su majstoru navirale misli i svršio je najljepše djelo, što ga je naslikao čovjek: freske na stropu sikstinske kapele.

Jedan od najvećih najnovijih njemačkih pisaca Hermann Bahr iza mnogogodišnjeg lutanja našao se u krilu katoličke Crkve. I odtada mu je duša preplavljena radošću, kadgod piše o našoj svetoj vjeri. U jednoj novijoj knjizi (Liebe der Lebenden) razlaže, kako se umjetničkoj

izgradnji obreda svete mise mora diviti i čovjek bez vjere. U tome uzvišenom remek-djelu, na kome je radilo osam prvih vjekova kršćanstva, sakriva se sve ono, što je prastaro čovječanstvo nekako strašljivo slutilo, za čim je grčki sviet čeznutljivo tajanstveno težio, u njem se nalazi snaga rimskoga duha, koji je ljubio red. Sve se to nalazi u obredima svete mise. Ovi obredi, koji se danomice ponavljaju na oltaru i u najmanjim seoskim crkvama, pravo su remek-djelo; remek-djelo, koje se sastoji iz rieči i djela punih dostojanstva, neizrecivog pieteta i štovanja. »Kad bih bio Turčin — tako od rieči do rieči piše Bahr — i tada bih morao priznati, da gledajući stvar čisto umjetničkim okom ovdje nalazimo tako uzvišeno savršenstvo, koje nisu dosegli ni soneti Pindara ni Dantea ni Shakespearea«.

Ako eto takvim okom promatramo naše obrede, odmah ćemo ih svjestnije štovati.

Čuje se kadkada, da u nas ima previše obreda, mnogo ceremonija. Da kada Papa služi misu, nikada kraja obredima. Ja naprotiv, braćo, upravo to smatram prekrasnim, da je Crkva znala urediti obrede i prema zahtjevima jednostavnih seoskih duša, a jednako i obrede za duše s najosjetljivijim umjetničkim ukusom. Među bielo obojenim stienama jednostavne male seoske crkve jasno je, da ne bi pristajali oni mnogi obredi papinske mise. Ali, braćo, tamo gdje Papa služi misu, tamo je svod naslikao Michelangelo, slike je naslikao Botticelli, Perugino i Ghirlandaio, a na koru dirigira Perosi melodije od Palestrine!

Kako jako djeluje na mene upravo ova neuporediva mnogostranost i širina svetoga kršćanstva.

Veliki obraćenik, pisac Huysmans, jednom se u dosadi navratio u jednu katoličku crkvu. Njega je tamo upravo zarobila crkvena glazba. I od toga časa nije imao mira, neprestano je išao u crkvu, dok nije postao pobožan katolik. On je mislio ovako: »Ne može se varati ona vjera, koja je stvorila tako divnu glazbu.«

Neobično zaključivanje i neobičan put do istine, *ali ipak put do istine!* »Svi putovi vode u Rim« — kaže poslovica. I jedina je velika želja naše svete Crkve, da svaki čovjek prispije u Rim, to jest Kristu Gospodinu. Kakvim će tko putem stići onamo, to je svejedno! Samo to je glavno, da stigne! Ima ih, koje asfaltirani put tvrde logike umskog razmišljanja dovodi k Bogu — pa dobro — samo neka prispije onamo! Ima ih, koji dolaze k Bogu putem punim suza, nakon što su izderali noge hodeći stranputicama i nakon što ih je život izudarao nemilim udarcima, bolima i trpljenjem. Ali samo da prispiju onamo. Neki čovjek voli sunčano svjetlo poput leptira i njega dovodi ka Kristu ono divno životvorno svietlo što izbija s Križa Kristova, a drugi je više sjetne, sumorne naravi pa ga dovodi ka Križu čeznutljiva želja za životom iza smrti. Prvi ulazi u crkvu kroz suncem obasjan krasno oslikan prozor i dolazi k Bogu, a drugi kroz vrata na kripti: svejedno.

glavno je, da je dospio onamo. Jednoga uzdižu k Bogu časovi provedeni u niemoj molitvi pred Presvetim oltarskim sakramentom, a drugoga glazba jedne velike mise, slušanje muke Isusove na Veliki Petak ili pobjednički aleluja uskrsne mise: *svejedno, svejedno!* Glavno je samo to, da svaki taj put vodi k Bogu. Amen.

TREĆA ZAPOVIED BOŽJA

SPOMENI SE, DA SVETKUJEŠ DAN GOSPODNJI

Upliv liturgije na naše duše

II.

ČETVRTA NEDJELJA DOŠAŠĆA:

Latinski jezik u našoj liturgiji

Draga kršćanska braćo!

Dok sam u prošlonedjeljnoj propoviedi u nekoliko misli ukazao na ljepotu naše liturgije i razmotrio njezin privlačivi utjecaj na duše, sad osjećam, da mi u današnjoj propoviedi valja posvetiti nekoliko rieči jednoj ozbiljnoj potežkoći.

Naši su obredi doista liepi, Boga dostojni i privlačivi za duše. Ali — mogao bi netko reći — *koliko bi veći bio njihov upliv na ljude, kad se oni ne bi obavljali latinski, nego živim jezikom vjernika!* Nekada, dok su ljudi govorili latinski, razumjeli su jezik liturgije. Ali danas? I oni pače, koji su svršili gimnaziju, kako brzo zaborave i ono latinski, što su naučili! Ne bi li dakle bilo pravilnije, kad bi Crkva dopustila, da svaki narod vrši obrede u bogoslužju u svome vlastitom jeziku? Ne bi li ljudi radije išli u crkvu i ne bi li crpli više koristi od bogoslužja? . . .

Tako misle mnogi. A, braćo, mi treba da odgovorimo na ova pitanja.

Prije svega možemo i mi ustanoviti ovu činjenicu, da ćemo danas — izuzevši svećenike — jedva naći vjernike, koji bi razumjeli latinski jezik naših obreda. Ali Crkva međutim nije tako uredila smišljeno, to je posljedica poviestnog razvitka. U početku je naime latinski jezik, koji se upotrebljavao u zapadnom dielu Crkve bio i živi narodni jezik, dakle u početku se liturgija obavljala u narodnom jeziku. Međutim latinski je jezik pomalo izumro u ustima naroda, ali ga je Crkva i nadalje zadržala u liturgiji i drži ga još i danas, usprkos toga, što time doista liturgiju čini teže razumljivom.

Draga braćo! Zar ne, nikome više ne leži na srdcu, da ljudi budu duboko pobožni, nego upravo našoj svetoj majci Crkvi katoličkoj! Ako dakle naša sveta vjera i danas s takvim starodrevnim pietetom prianja uz latinski jezik u liturgiji *mora da za to vojuju vrlo važni razlozi.*

Koji su dakle to razlozi?

1. Prije svega našoj je Crkvi potreban jedan takav svjetski jezik zato, *jer je katolička Crkva za čitav sviet,* a takva crkva — da svuda iztakne svoje jedinstvo — *potrebuje svjetski jezik.* Ako se danas već, kad je svjetska trgovina tako razvijena, sve glasnije zahtieva jedan umjetni svjetski jezik (n. pr. esperanto), koliko više je na to upućena katolička Crkva, koja imade svoje vjernike svuda od Grönlanda do Rta dobre nade, od Iztoka do Zapada!

Ako pak je obćoj crkvi potreban svjetski jezik, koliko je to dobro za nas male narode, da taj svjetski jezik nije francuzki, ni njemački, ni englezki, nego latinski, koji danas već zapravo ne pripada nijednom narodu, te prema tome ne vrieđa ničije narodne osjećaje.

Tu bi se dakle moglo nanizati cielo množtvo osjećajnih momenata, koji svi potvrđuju izpravnost postupka Crkve.

Pogledajmo samo jedan dva slučaja! Kroz godine i godine putovali su u Ameriku ljudi radi rada i zarade. Dolazili su u strani sviet u pravi Babilon raznih narodnosti... Nisu poznavali nikoga, nisu razumjeli nijednu rieč jezika zemlje, u koju su ušli. Prolazili su u početku bez razumievanja ulicama stranih velikih gradova... dok nisu možda zalutali u koju katoličku crkvu i... odmah su se, ako su katolici, *osjetili kao kud kuće.* Dà, kao da su kod kuće, jer je vječno svietlo lampice isto tako titralo kao kod njih doma u maloj seoskoj crkvici, a svećenik kod oltara bio on Englez ili Španjolac ili bilo koje narodnosti, jednako je zapjevao »Gloria«, a onda ih je pozdravio istim riečima kao i njihov domaći župnik: »Dominus vobiscum! Gospod s vami!« Kako je to divan osjećaj, može da znade samo onaj, tko je kroz dulje vremena boravio daleko u pustoj tuđini.

A i za nas svećenike kako je to divan osjećaj, a kako je to glasan dokaz za jedinstvo naše svete vjere, da kamogod dođemo na kugli zemaljskoj, svuda imademo jednu i istu misu. Svuda jedan isti latinski jezik, nema potežkoća sa stranim jezikom, s misnim knjigama, ministranti jednako znadu odgovarati u najsjevernijoj crkvi kao i u najjužnijoj kugle zemaljske. Svuda isti obredi, isti jezik. Eto, *da se pokaže ovo predivno jedinstvo Crkve po cielome svietu,* to je jedan razlog, zašto se naša Crkva drži u liturgiji jedinstvenog latinskog jezika.

2. Ali nije to najvažniji razlog. Ima i još dublji razlog, koji sili Crkvu na to, a to je: *da se sačuva čistoća naše vjere.* Da je Crkva kroz vjekove dozvoljavala, da se služe mise u raznim narodnim jezicima, nastao bi u Crkvi cieli metež. U staro su doba, a i sada su kod mnogih nekulturnih naroda u misijskim krajevima narodni jezici još nerazvijeni i ne obiluju još s potrebnim riečima za onako visoke pojmove, kakovi se nalaze u katoličkoj liturgiji. Kako bi se dakle narodnim jezikom izrekli oni filozofski i bogoslovski vrlo težki pojmovi, one fine razlike, nijanse, koje su jedva zamjetljive, ali koje mogu biti od ogromne važnosti u člancima vjere.

Ali uzmimo, da je i uspjelo sve te pojmove izraziti u ondašnjem starom narodnom jeziku. Što bi nastalo od toga? Jezik se mienja i svako bi stoljeće, a i češće trebalo pripravljati nove prievode prema razvitku jezika i koliko bi bilo crkava, toliko raznih misnih knjiga sa starijim ili novijim jezikom. I ta neprestana promjena ne bi li vriedala nuždni pietet? Ne bi li to neprestano mienjanje utjecalo i na samu vjeru? I ne bi li to oduzelo bogoslužju onu snagu i onaj mistični čar, koji mu upravo daje ta starina?

3. I tako smo došli do treće misli, zašto se Crkva u liturgiji ne će odreći latinskog jezika. A to je upravo *starina latinskog liturgijskog jezika.*

Braćo! Čovječanstvo je neko vrieme upravo zasliepila groznica za svakojakim novostima. »Ništa nije dobro, što je staro, spasonosno je samo ono, što je novo, moderno«, to je bila lozinka. Ali danas su se već ljudi — uz cienu gorkih izkustava — dobrano otrieznili od toga krivog vjerovanja. Danas već ne samo da je poznata poslovica: »nije sve zlato, što sja«, nego se kaže i »nije sve dobro, što je novo!« Istina, čovjek ne može biti staromodan, starinski, ne možemo ostati pri zastarjelim običajima prošlih vremena, ali opet ne smijemo tako juriti za novotarijama, da zbog njih zabacimo još i danas vriedne predaje prošlosti.

Danas ljudi već opet ciene prošlost — i to je radostna pojava.

A eto, braćo, *naši obredi u latinskom jeziku stari su dvie hiljade godina!* Da su ljudi pred stotinu godina imali gramofon, pa da su za svoje potomke progovorili nekoliko rieči i ostavili ih na pločama u ostavštinu, ne bi li se današnjim unucima oči suzama zasjajile, kad bi danas u krugu obitelji mogli da čuju glas svoga djeda, pradjeda i šukundjeda. Ne moramo li isto tako raznježenom dušom promatrati i obrede naše svete mise, gdje nam u ušima zvuče rieči naših kršćanskih pređa, stare hiljadu i dvije hiljade godina.

»Kyrie eleison, Christe eleison! Gospodine smiluj se! Kriste smiluj se!« Znate li, tko je to već izgovarao? Naši starokršćanski mučenici, kada su na cirkuskom piesku krvoždne izgladnjele divlje zvieri zubima komadale njihovo tielo uz pljesak biesne gomile. Kyrie eleison!

I zatim: Dominus vobiscum! Gospodin s vami. Et cum spiritu tuo! I s duhom tvojim. Znate li tko je to izgovarao? Naši starokršćanski mučenički pređi, kada su se u noćno doba kraj Rima u podzemnim hodnicima klečeći sakupljali oko svoga svećenika pod svetom misom i držćući čekali, kada će navaliti na njih progonitelji krvnici.

Ne bi li, braćo, bila šteta svega se toga na laku ruku odreći?

Među nekatolicima, koji na narodnom jeziku obavljaju bogoslužje nastao je svojedobno pokret, da iz svoje liturgije odstrane i ono nekoliko tuđih rieči, koje su još preostale, na primjer: aleluja, hosana. Kirie eleison, amen. I znate što su odgovorili sami njihovi vjernici i dušobrižnici? Jedan je dušobrižnik odgovorio, da papinstvo ide velika hvala, što mu je uspjelo po cielom svietu razprostraniti jedan zajednički liturgijski jezik, a poštujući pri tom osobine pojedinih naroda. Taj nekatolički dušobrižnik od rieči do rieči piše ovo: »Latinska misa je veza, koja ujedinjuje sve katolike cieloga svieta, dok mi nekatolici u onoj zemlji, koje jezik ne poznajemo, ostajemo tuđi uzprkos obreda naše vjere. Latinština nije iz našeg bogoslužja nikada smjela nestati«. (Osservatore Romano. 16. stud. 1927.) Braćo! Ako to opažaju drugi, onda mi doista imamo mnogo razloga, da budemo ponosni na to!

I time ujedno završavam, braćo, svoje propoviedi o trećoj zapoviedi Božjoj.

Svojedobno vodila se među radnicima velika borba za osamsatni rad. Da li je toliko dosta ili treba više raditi?

Nemojte reći, da sam pretjeran, braćo, ako na koncu propoviedi o trećoj zapoviedi Božjoj kažem: ako u budućnosti hoćemo živjeti kao ljudi uz osiguranje stalnoga broja radnih sati, bit će još važnija zadaća, da se osigura *vrieme od pola sata za razmatranje!* Ako čovjek znade za tvrdi zemaljski posao od sedam dana tjedna upotrebiti šest dana dnevice po nekoliko sati, zar je pretjeran zahtjev, ako naša vjera želi, da barem svaki sedmi dan pola sata posvetimo nadzemaljskom poslu, svojoj duši, Bogu, vječnim našim vrednotama?!

Tko prisustvuje svetoj misi, taj si osigurava vrieme od pola sata za razmatranje. Tko prisustvuje svetoj misi, kao da je na Veliki Petak na Kalvariji. Braćo! Zar nemamo što moliti? Zar nemamo boli? Zar nemamo grieha? Na prvi Veliki Petak vikao je razjareni narod: »Krv njegova na nas i na djecu našu!« (Mat. XXVII. 25.) Recimo mi to isto na svetoj misi, samo ne proklinjući, nego ponizno moleći: »Gospode, krv tvoja neka padne na nas! Neka krv tvoja kapne na moju dušu, na moju raztrganu, zaprljanu dušu, i neka je opere, upali, ojača i učini čistom . . .«

A zatim, braćo, bit će jednom zadnja sveta misa na svietu . . . Kada će trublje anđeoske na sudnji dan zatrubiti zadnji Kyrie eleison,

kada će na sud uskrslo čovječanstvo čuti zadnji »Ite missa est« i zli će »otići u muku vječnu, a pravednici u život vječni.« (Mat. XXV. 46.) Braćo! *Koga je nježni glas zvona uviek znao u nedjelju povući na svetu misu, toga će i Bog na sudnji dan pozvati u vječno blaženstvo sebi o desnu. I tko je sveto držao treću zapovied Božju ovdje na zemlji, svet će biti i njegov vječni život na nebu.* Amen.

M. Stipić:

MALE NEDJELJNE PROPOVIEDI

DVADESETPRVA NEDJELJA PO DUHOVIMA:

KRŠĆANSKO PRAŠTANJE

Po gradovima, kraj ulica, lako se namjerimo na vage, na kojima ljudi mjere težinu svog tiela i po tom ociene svoje zdravlje. Čini se, da ima mjera, koja nam dosta istinski kaže, koliko je naša duša zdrava i sposobna da zavriedi Božju milost i vječnu slavu u nebu. Ta je mjera *sposobnost* naše duše, da *oprašta* svom bližnjemu sve što traži kršćanska pravda i ljubav. Ni za reći nije kršćanin onaj, koji ne će da svlada svoje sebeljublje i velikodušno oprosti. To je jasno iz nauka današnjeg evanđelja, kojemu je smisao ovo: kad mi tražimo od Boga, da nam oprosti, što ga vrieđamo, sliedi po sebi, da i mi imamo oprostiti onom koji je nas na bilo koji način uvrijedio.

Kaže Krist: *Ako odpustite ljudima njihove pogrješke, odpustit će i vama Otac nebeski. Ako li ne odpustite ljudima njihove pogrješke, ni Otac vaš ne će odpustiti vaših pogrješaka* (Mat. 6, 14).

1. *Zdrava pamet i pošteno srdce nalažu da oprostimo bližnjemu.* Svađa, mržnja, osveta je pravo sotonsko djelo. Kad je neki neotesanac na javnom trgu pljunuo u lice slavnom grčkom mudracu Sokratu, on mu je oprostio s ovim riečima: Da nisam srdit za ovo što si mi učinio, odvratio bih ti novim udarcem — i ostao je miran. Kad je istog filozofa vlastita supruga u razjarenosti polila kablom vode, on joj je oprostio s riečima: Kad se nadviju oblaci, nuždno lievaju kišu. Kad su se pastiri Abrahamovi stali svađati s pastirima Lotovim, vidio je Abraham, da su svađe škodne za jednoga i drugoga, pa pozove Lota i predloži mu mirno: Neka ne bude svađe između mene i tebe, između mojih i tvojih pastira, jer smo braća, pa se radije odielimo! Ako ćeš ti nalievo, ja idem nadesno, ako li ćeš ti nadesno, ja idem nalievo (Gen. 13, 8). Tako su liepim riečima sve riešili!

2. *Kršćansko praštanje traži da oprostimo radi našeg Gospodina Isusa.* Kršćanski život znači nasljedovanje našeg Gospodina Isusa Krista. Ako Ga nasljedujemo u opraštanju uvreda, jesmo kršćani, ako Ga ne nasljedujemo i ne opraštamo, nismo kršćani, pa da se sad pečemo na vatri! Liepo o tom govori sv. Petar: *Krist nije vratio psovkom, kad su ga psovali, nije prijetio, kad je stradao.* (1. Pet. 2, 23). Isus je neprestano bio okružen neprijateljima. Od povoja do pokrova njegov je božanski život uviek visio o samoj niti. Još kad je bio u koljevci, kralj Herod mu je radio o glavi. Isto tako i kralj Arhelaj.

Koliko puta htjeli su Židovi da Ga smaknu! Na kraju nije izbjegao mučeničku smrt. S Križa izgovara one znamenite rieči: *Oče, oprosti im, jer ne znadu šta čine.* Kaže stara legenda, da je u znak oproštenja Isus ozdravio sliepo oko rimskom vojniku, koji mu je mrtvom probo božansko Srdce. Dakle probodeno i milosrdno Srdce Isusovo traži od nas, da krotimo svoje požude i oprostimo. Na mržnju, osvetu i na zlobu prema bližnjemu potiču nas naša oholost, lakomost, bludnost, dok ljubav prema Bogu hoće da pošto poto oprostimo bližnjemu. Tko kroti svoje životinjske požude, taj oprašta, tko pak njima pušta slobodu, taj mrzi, svađa se i osvećuje se.

3. *Tko iskreno moli Otčenaš, taj mora da oprosti svakom bližnjemu.* U toj svetoj i svagdanjoj molitvi molimo: *Bože, oprosti nama duge naše, kako i mi odpuštamo dužnicima našima.* Tko dakle oprašta, taj i bez molitve moli, a tko ne oprašta, nego je tvrda srdca prema bližnjemu, taj i kad moli, nije prijatan Bogu, jer mu je molitva neiskrena. Ljudevit XII., francuzki kralj, veoma je pobožno molio Otčenaše. Prije nego je postao kraljem, zvao se je »Vojvoda Orleanski«, i imao je dosta neprijatelja, kao što ih ima svaki čovjek, a kaže jedna rieč, da nije ni dobro ne imati kojeg neprijatelja, jer kako bi se inače vježbali u kršćanskom praštanju? Kad je pak ovaj Vojvoda postao kraljem, odmah su njegovi dvoranici i laskavci došli k njemu, da ga na sotonski način potiču da se sada kao kralj osveti svojim neprijateljima, na što će im kralj: *Ne dolikuje kralju Francuzke, da osvećuje Vojvodu Orleanskoga.* Ipak je sastavio popis svojih neprijatelja i izpred svakog njihova imena stavio znak križa. Kad su njegovi neprijatelji doznali, da ih je kralj popisao i pred njihova imena stavio križ, drhtali su od straha bojeći se da križ znači, da će ih usmrtiti, što je i mogao kao kralj učiniti. Pače dozove k sebi sve popisane neprijatelje. Tada im reče: Ovi znakovi križa sjećaju me na muke, koje ste mi prouzročili za mog života, ali znajte, da je Krist na križu oprostio svojim ubojicama, pa i ja, kao njegov nevriedni sljedbenik, moram svakako oprostiti vama, koji ste tek u prošlosti bili za mene križ.

Sliedimo li Krista u praštanju svom bližnjemu? Da li nemamo očitih ili potajnih mržnja, osveta? Oprostimo, pa će i Bog oprostiti nama!

DVADESETDRUGA NEDJELJA PO DUHOVIMA:

O NAPASTIMA

Mi svi znademo, šta su napasti. Napasti su u širokom smislu poticaji, bilo s koje strane dolazili, da nešto učinimo, što nije dobro za nas. Ali prave ili duševne napasti su poticaji da uvriedimo Boga

kojim griehom. Obično i s razlogom kažemo, da su tri vrela napasti, koje nas zavode na grieh, a ti su naše tielo, pa sviet i vrag. No najobičniji zavodnik na grieh jesmo mi sami. Od naših praroditelja Adama i Eve baštinimo na zlo sklonu narav, koja potiče na svaki grieh. Dobro kaže sv. Augustin, da nema grieha, kojeg čini jedan čovjek, da ga ne bi učinio i drugi čovjek, ako ga ne čuva Božja milost. U korienu naše naravi uvriežene su požude: lažna ciena nas samih, pa neredno gramzenje za bogatstvom i nečista sklonost za spolnim užitkom suprotno Božjim namjerama. Današnje evanđelje spominje, kako su zli ljudi napastovali našeg Gospodina, da nešto učini, za što bi ga mogli tužiti i osuditi, ali On se uklanja napasti i čini ono što je pravedno.

Razmotrimo tri pitanja:

1. *Tko čovjeka napastuje?* Najprije nas potiče na grieh naša na zlo sklona narav. Kako se u čovjeku razvija život i razum, tako sve to jače osjeća sklonost na grieh. Mladost se razvija tjelesno i umno, zato je mladenačko doba presudno za napasti. Nu čovjek je napastovan na grieh od povoja do pokrova. Ima male djece, u kojima vidljivo vre klica svakog grieha. Ima mrtvih staraca, koji ne će nikako da se ostave naviknutih grieha. Redovito stariji ljudi više su podložni napasti da gramze za imanjem, ali imamo slučaj u Sv. Pismu, da su neki pokvareni starci napastovali svetu ženu Suzanu na nečisti grieh. Obično nečista požuda više zavodi na grieh mladje ljude, ali opet imamo slučaj u Sv. Evandjelju (Lk. 18, 18), kako je neki mladić bio silno zaljubljen u bogatstvo, pa se je oglušio pozivu Isusovu, da podje za njim. Napast oholosti je zajednička svakom spolu, dobi i staležu. Samodopadnost i taština jesu napasti, koje veoma uvijeno potiču mužko i žensko, da se dopadamo samo sebi, da se osjećamo dostatnim samima sebi, i tako se riešimo Boga. Može netko biti uprav svet, ali time nije slobodan od napasti. Pače, grješnici okorjeli najmanje su napastovani, jer su se već predali griehu, dok Svetci su izvanredno težko napastovani, jer grieh tim većma navaljiva, što mu se čovjek jače opire. Jedva možemo i zamisliti, koliko su neki Svetci bili žestoko napastovani, sada na nečistoću, sada na lienost, sada opet na proždrljstvo.

2. *Zašto je čovjek napastovan?* Nikakva napast nije u sebi grieh ni najmanji. Mi nemamo snage da u sebi posve ugušimo bilo koju napast, ali smo veoma slobodni i nadareni svietlom pameti i Božjom milošću, da nikada na napast ne privolimo. Svaki je čovjek slobodan, da se opre napasti. Ako privoli na nju, sam je kriv svome griehu. Tu je razlog, zašto čovjeka peče savjest, kad griehom uvriedi Boga. No Gospodin Bog zna i dozvoljava, da budemo napastovani. Prvu korist čovjek crpe iz napasti, što u njoj spozna, da je sklon na grieh. Što je čovjek gladniji, tim većma traži hranu. Samo onaj se čuva grieha i vježba u kreposti, koji vidi i boji se, da bi mogao sagriešiti, Boga uvriediti i upropastiti svoju vječnu sreću. Jak osjećaj na nečistoću natjerao je sv. Franju, da se baci u snieg, da ledom ukroti na grieh sklono tielo. Napast je prilika, da se žarkom molitvom utečemo Bogu, da nas svojom milošću pomaže, da ne upadnemo u grieh. K tome još u napastima pokažemo, koliko volimo krepost. Bez izkušanja nema ozbiljne kreposti. Napast nas ne vodi u grieh, nego pokaže, koliko ga mrzimo. Boreći se protiv napasti, sliedimo krepostan život, koji jedini zaslužuje raj Božji.

3. *Protiv napasti se borimo molitvom i bježanjem od grješnih prigoda.* Kad je Isus učio da molimo Otčenaš, u njemu nam je pokazao, da će nas obuzimati napasti, ali da ih se ne bojimo, nego da ih pobiedimo najprije molitvom. Kaže Isus: molite, da ne upadnete u napast (Mat. 26, 41). Opet nam kaže u Otčenašu: Ne uvedi nas u napast, nego izbavi nas od zla (Mat. 6, 13). Mi smo uviek napastovani na grieh, zato hoće Isus da molimo bez prestanka (Lk. 18, 1). Dobri kršćani znadu liepo spojiti neprestanu molitvu s radom i odmorom. No da naša molitva, da ne upadnemo u grieh, bude iskrena, treba da izbjegavamo grješne prigode. Tko voli prigodu, posrnut će u njoj. Da se Eva nije upuštala u nepotrebni razgovor sa zmijom, ne bi je ona bila prevarila i u grieh strovalila. Da je David oborio svoje oči i ne gledao tudju ženu, ne bi sagriešio protiv šeste zapoviedi, niti bi bio kriv radi smrti njezina muža.

Nikoga ne krivimo zato, što smo napastovani. U nama je vrelo i korien svake napasti. Mi smo sami sebi najveća napast. Naša dobra volja zajedno s Božjom pomoću jača je od svih napasti svega svieta. Tko moli i izbjegava grješne prigode, tome napasti ne samo da ne škode, nego su prigoda, da se vježba u krepostima, u čemu i stoji smisao čovječjeg života.

DVADESET I TREĆA NEDJELJA PO DUHOVIMA:

UZKRSNUĆE TIELA

Jedna između najutješljivijih istina naše svete vjere je ta, da ćemo jednom i tielom uzkrsnuti na život vječni. Od salazka našeg tiela u grob do časa sudnjeg dana mi ćemo biti u vječnosti, ali bez tiela, dok na dan uzkrsnuća mrtvih oživjeti će naše tielo, opet će se ujediniti s duhom i mi ćemo čitavi dušom i tielom, kao podpuna osoba, unići u vječni život. Izmedju ljudi sada su u nebu dušom i tielom samo naš Gospodin Isus i njegova presveta Majka Marija, ali sa sudnjeg dana svi idemo dušom i tielom u vječni život. To nam je objavio Isus, kad je rekao židovskom narodu: *Dolazi čas i već je tu, kad će mrtvi čuti glas Sina Božjega i koji budu čuli, oživjet će* (Iv. 5, 25). Da je Isus kazao istinu, da ćemo jednom svi uzkrsnuti, potvrdjuje čudom današ-

njeg evandjelja, u kojem je pokazao, da kći nekog kneza nije umrla nego da spava, te ju je probudio od sna smrti, i nju, koja je bila zaista mrtva, oživio na novi život. Jednako je Isus uzkrsnuo od mrtvih Lazara, brata Marte i Marije. U samom sprovodu uzkrsnuo je sina jedinca majke udovice. Tako će Isus svojim božanskim svemogućstvom uzkrsnuti na sudnji dan svakoga od nas. Svi naši pokojni samo spavaju tielom u grobu. Isus će ih na zadnji dan ovog svieta probuditi od smrtnog sna.

1. *Tielo pravednih iza uzkrsnuća od mrtvih.* Na sudnjem danu uzkrsnut će tjelesa svih nas, ali tjelesa pravednih i osudjenih bit će neizkazano različita. Na uzkrsnuću tjelesa dobrih bit će slična duhu. Naše će tielo ostati tielo, ali će biti oduhovljeno. Sada je naše tielo slično životinjskome, i da nema duha u našem tielu, ono bi bilo kao i svako drugo životinjsko tielo. Ali kad uzkrsnemo od mrtvih, nestat će u našem tielu svega, što je životinjsko, a postat će toliko ovisno i poslušno duhu, da će i ono biti duhovno. Naše uzkrslo tielo u nebu ne će moći ništa trpjeti. Sad naše tielo gladuje, žedja, plače, boluje, umire i snalazi ga svaka nevolja. Nakon uzkrsnuća ono će biti slobodno od svega toga. Uzkrsnulo tielo bit će vidljivo, pipljivo, ali jer je postalo duhovno, zajedno s duhom moći će se naći kamo hoće. U nebu će, kaže sv. Ivan (Odkriv. 21, 4), s čovječjeg tiela Bog otrti svaku suzu, i smrti više ne će biti, ni tuge, ni vike, ni boli. Uzto još će naše tielo zasjati neizkazanom svietlošću. Sjati će jasnije nego sunce. Sjaj zviezda bit će ništa prema sjaju proslavljenog tiela. Naše će tielo u nebu sličiti preobraženom Kristovom tielu, kakvo je bilo na brdu Taboru, ili kad je uzkrsnulo od mrtvih.

2. *Tielo osuđenih iza uzkrsnuća od mrtvih.* Tjelesa jadnih zločestih ljudi ne će imati ništa zajedničkoga s tjelesima pravednih. Kaže Isus, koji su činili zlo, da će uzkrsnuti na osudu (Iv. 5, 29). Kako su duše osudjenih slične vragovima, tako će i tjelesa osudjenih sličiti prokletim vragovima. Kako su osudjenici u paklenim mukama naviek protivni Bogu, tako će i njihove nesretne duše biti zavisne od prokletog tiela. Niti će u paklu uzkrsnulo tielo biti pokorno duhu, niti će duh biti podložan tielu. U mržnji na Boga mrzit će tielo dušu, a duša tielo. Tjelesa prokletih u mukama vječnim bit će na svoj poseban način težka, duhu nesnosna. Bit će podložna svakoj patnji mnogo više nego sada. Uzto će biti tamna, crna i poprimit će sve, što je vlastito paklu, u kojem se nalaze.

3. *Kakvo će biti naše tielo iza uzkrsnuća?* Bit će onakvo, kakvo zaslužimo našim djelima. U tom će igrati odlučnu ulogu Kristova zapovied, da *mrtvimo i krotimo naše tielo* uztežući mu grješne užitke i silujući ga da prihvati ono što Bog traži od čovjeka. Oholo i gizdavo tielo u paklu će biti poniženo i gadno u svemu. Koje je tielo na zemlji uživalo u bludnosti, u neumjerenom jelu i pilu, kad uzkrsne na

osudjenje, bit će kažnjeno i mučeno ognjenom vatrom. Čije je tielo bilo lieno da izvrši Božje i crkvene zapoviedi, u paklu će biti prisiljeno da žurno leti za svakom mukom. Naprotiv, tjelesa onih, koji su se na svietu uztezali od zabranjenih užitaka; koji su bili brzi da izvrše Božje zapoviedi; koji su strpljivo, iz ljubavi prema trpećem Kristu, podnosili zemaljske jade, — u nebesima će uživati neizkazane radosti.

Pokorimo tielo duhu. Ne dozvolimo mu grješna uživanja. Prisilimo ga da trpi i vježba se u svetim krepostima, pa će na uzkrsnuću mrtvih biti slično uzkrsnulom tielu Isusa i Marije.

DVADESET I ČETVRTA NEDJELJA PO DUHOVIMA:

SVRŠETAK SVIH STVARI

U zadnjoj izreci današnjeg evandjelja naviešta Isus svemu čovječanstvu, da će jednom propasti i svršiti ovaj sviet i sve što je na njemu: *Nebo će i zemlja proći* (Mat. 24, 35). O propasti ovog svieta u ime Kristovo govori i sv. Petar (2. gl. 3): »*Sadašnje nebo i zemlja pohranjeni su za oganj, te se čuvaju za dan suda i propasti bezbožnih ljudi.*« Sliedi napried sv. Apostol: »Dan Gospodnji doći će kao tat, u koji će nebo s velikom bukom proći, a počela će se od vatre raztopiti, i zemlja i djela, što su na njoj, izgorjet će. Kad će se tako ovo sve razpasti, kako treba da vi sveto i pobožno živite, izčekujući i pospješujući dolazak dana Božjega, kojim će se nebo spaliti i razpasti, i počela od vatre raztopiti. Ali čekamo po obećanju njegovu novo nebo i novu zemlju, u kojima stanuje pravednost.« Dakle

1. *Ovaj će sviet biti porušen vatrom.* Pod ovim »svietom« razumiju se najprije ljudi, zatim zemlja, na kojoj ljudi stoje, pa i vidljivo nebo, koje pokriva ljude i zemlju. Na sve to doći će posebna Božja vatra, koja će sve sažgati. Ne običaje Bog rušiti što je stvorio. Ali kad znademo, da je sav vidljivi sviet stvoren, da na njemu bude ugodan boravak čovjeku, i da je čitav sviet zbog čovjeka, a čovjek radi Boga, onda sliedi po sebi, ako grieh ruši i kazni čovjeka, da radi grješnog čovjeka ima da bude i sviet kažnjen i upropašćen. Strašan je čovječji grieh, kad eto neda mira ni zemlji ni nebu, nego će i oni morati biti upropašćeni zbog njega! Divno je nebo, divna je zemlja, ali pod njim i na njoj boravi oholi, škrti i bludni čovjek, koji svojim griehom obeščašćuje zemlju, koju gazi, i nebo, koje mu je nad glavom, pa opravdano srčba Božja ne će kazniti samog čovjeka ognjenom vatrom u paklu, nego će posebna Božja vatra spržiti sve što je služilo čovjeku. Vatra je najužasnije raztvarajuće počelo. Ona jedina može osvetiti grdobu grieha. Kaže se o vatri, da je dobar sluga, ali vrlo loš gospodar. Naša je domaća vatra dobar sluga čovjeku, ali božanska

vatra, koja će izgarati čovjeka, nebo i zemlju, bit će u ime Božje strašan gospodar svieta, čijoj osvetničkoj sili ne će moći izbjeći nitko živ ni mrtav!

2. *Vatra Božjeg suda obnovit će sviet.* Prije rekoh, da premudri Bog ne običaje ni rušiti ni uništiti svoja djela. Ako će Bog osvetničkom vatrom spaliti čitav ovaj sviet, to spaljenje ne će biti uništenje ni čovjeka, ni neba, ni zemlje. Ta otajstvena vatra na sudnjem danu uništit će čovječju zloću, ali ne čovjeka; spalit će nebo i zemlju, ali ne da ih nestane, nego da se u vatri *preporode* na nov život. Osvetnička Božja vatra spalit će vidljivo nebo i zemlju, ali ih ne će uništiti. Naše nebo i zemlja stenju pod težinom čovječjeg grieha. Naši griesi silno muče nebo i zemlju. Da Božje milosrdje ne suzdržava srčbu neba i zemlje, koji su razjareni protiv čovjeka i njegova grieha, oni bi sami ustali, da kazne čovječji grieh. Zato i nebo i zemlja živo čeznu za osvetničkom Božjom vatrom, da spali čovječji grieh, te iako će i oni trpjeti u toj kazni, ali će ih rado podnieti, znajući, da će iza te kazne biti obnovljeni na novi život. Sv. Ivan vidio je u svom Očitovanju (21, 1) »*novo nebo i novu zemlju, jer prvo nebo i prva zemlja prođoše*«. To novo nebo i nova zemlja bit će slavni, sjajni, divni! Oni će pomagati uzkrsnule pravednike, da hvale i slave Boga. Kad je Kristovo tielo slavnim uzkrsnućem proslavljeno; kad je tielo pravednika uzkrsnućem postalo slavno, treba da i druga tjelesa budu dionici proslavljenog Kristova i čovječjeg tiela, da tako slava Božja bude očitovana u svakom stvorenju.

3. *Vjerom u Boga motrimo sadanje i buduće stvari.* Nema stvorene stvari, koja uslied naše pokvarenosti ne može nam biti prigoda grieha. U sebi je divno i sveto sve, što je Bog stvorio. Ali čovječja grubijanština znade se svime služiti, da vriedja Boga Stvoritelja. Onda imamo li žaliti propast sadanjeg svieta? Ako će pak sav sviet izgorjeti i propasti, šta onda imamo na njemu ljubiti? Dobro kaže sv. Jakov, da sva mudrost pametnog čovjeka stoji u tom, da se drži neokaljan od ovog svieta (1. 27). Nastavlja sv. Pavao: Odsada treba, da i oni, koji imadu žene, budu kao da ih nemaju; i koji plaču, kao da ne plaču; i koji se raduju, kao da se ne raduju; i koji kupuju, kao da ne posjeduju; i koji *uživaju ovaj sviet, kao da ga ne uživaju, jer prolazi obličje ovoga svieta*« (1. Kor. 7, 30).

Na ovakvom svietu i pod ovakvim nebom sve je izpraznost i žalost duha! Čovjeku vriedi moliti, izpoviedati griehe, pohađati crkvu, blagovati Tielo Gospodnje, praštati uvrede, ne gramziti za imanjem, obuzdavati požude, te u vjeri, ufanju i ljubavi Boga i bližnjega bit pripravan, da nas Bog čim prije primi u nebo.

PRVA NEDJELJA DOŠAŠĆA:

Drugi dolazak Kristov na sviet

Na prvoj stranici Svetog Pisma piše, da je Bog stvorio čovjeka. Svojom božanskom rukom umiesio mu je tielo od zemlje, u koje je udahnuo svoga Duha, i tako je postao Čovjek. *Mi smo Božjeg roda.* I kad se god čovjek duboko povuče u svoju narav, odmah osjeti, da je nemiran, dok ne počine u Bogu. A i Bog od svoje strane kaže, da mu je sladko prebivati s ljudima. S današnjom prvom nedjeljom došašća počinjemo se pripravljati za velike božićne blagdane, u kojima slavimo spomen prvog dolazka Božjeg na sviet. Donekle smijemo reći, da je Bog došao na sviet prvi put, kad je stvarao čovjeka. Tada Bog još nije bio postao čovjekom. Ali kad je čovjek diete Božje i čezne za Bogom, a sam Bog hoće da prebiva s ljudima, u svojoj bezkrajnoj ljubavi prema čovjeku Bog je htio da postane čovjekom, da tako može prebivati s ljudima ne samo kao Bog, nego i kao čovjek. No današnje evandjelje odkriva nam veliku kršćansku tajnu, naime da će naš Isus Krist još jednom doći na sviet, i to s posebnom svrhom, naime, da sudi čitav sviet. Taj će drugi dolazak uslijediti na koncu svieta, kad će ovaj sviet svršiti, svi ljudi uzkrsnuti od mrtvih i naći se zajedno, da dočekaju drugi Kristov salazak na zemlju, i da prime konačnu platu za svoj život. Ovo mi izpovjedamo u Vjerovanju, kad kažemo: *Odonuda ima doći suditi žive i mrtve* ... Razmatrajmo, zašto će Krist po drugi put doći na sviet?

1. *Krist će doći na sviet ponovno, da svak u Njemu vidi svog Stvoritelja i Odkupitelja.* U početku svieta vidjeli su Boga naši praroditelji Adam i Eva, dok su uživali svetost iztočne pravednosti. Poslije toga, kaže sv. Ivan, Boga nikada nitko nije vidio (Iv. 1, 18), iako kao iznimku dozvoljavaju sveti Pisci, da bi u Starom Zavjetu Mojsije jedini vidio Boga. Umrle oči nisu izgradjene da mogu vidjeti neumrlog Boga. Istina je, da se je Bog pokazivao svetim ljudima Starog i Novog zavjeta, ali im se On nije ukazivao onakav, kakav je u sebi, nego u slikama, kakve pristaju našim zemljanim očima. U Novom Zavjetu Bog se je očitovao ljudima u Isusu Kristu, koji je u sebi bio pravi Bog, ali u čovječjem tielu. Ni u Isusu Kristu ljudi nisu vidjeli Boga svojim umrlim očima, nego po milosti očima svete vjere. Tako sada očima vjere gledamo Boga u Euharistiji, u Sakramentima. Ali doći će čas, i to na koncu svieta, na obćenitom sudu, kad će svako tielo vidjeti Krista-Boga. Tko je god čovjek, taj će svojim vlastitim očima u Isusu Kristu gledati Boga Stvoritelja i Odkupitelja. Sada gledamo Boga, kaže sv. Pavao (1. Kor. 13, 12), kroz ogledalo u zagonetci, a tada ćemo Ga gledati licem u lice. Tada će zanijemiti jezik svih bezbožaca, jer će i oni na obćenitom sudu vlastitim očima gledati svog

Stvoritelja. Tad će i najljući sadanji bezvjerci postati prvorazredni vjernici.

2. *Na obćem sudu gledat će svog Stvoritelja i Odkupitelja sve čovječanstvo u isti čas.* Na obćem sudu biti će smotra svega čovječanstva. O tom pokazanju ljudskog roda pred Kristom, kaže sveta pjesma u misama za mrtve: *S trublje čudan zvuk romoni. — U sva groblja budeć roni. — I pred priesto mrtve goni. — Smrt i narav zadivljene. — Motre ljude oživljene. — Na sud Božji sakupljene.* Krist će doći na sudnjem danu, da Ga kao Boga vidi sve čovječanstvo. Na drugom dolazku Kristovom na sviet vidjet ćemo našeg Stvoritelja i Odkupitelja ne samo kao pojedini ljudi, nego i kao članovi čovječanstva. Tada će čitavo čovječanstvo gledati i priznati svog Boga. Tada će sve ljudstvo pokleknuti i pozdraviti u Isusu svog Boga. Tada narodi ne će biti razdieljeni na rase, na krštene i nekrštene, na one koji gospodare, i one koji služe. Sve će to biti izbrisano, a ljudi će stajati pred svojim Bogom u koliko su ljudi. Tu će stati lice u lice, oči u oči — Bog i sve ljudstvo.

3. *Svrha drugog dolazka Kristova na sviet* bit će ta, da Isus Stvoritelj i Odkupitelj čovječanstva odmjeri ljudima pravdu prema njihovim djelima, da započnu vječni život onakav, kakav je tko zaslužio — bilo u vječnom blaženstvu, bilo u vječnim paklenim mukama.

S drugim Kristovim dolazkom na sviet prestat će za ljude godine i vremena, a započet će vječnost. I nakon zemaljske smrti ljudi donekle nastave živjeti bar u svojim djelima, koja su ostavili iza sebe. Koliko li ljudi nisu poveli na pokornički život svojim dobrim djelima jedna evandjeoska obraćenica sv. Mandaljena, ili apostol Pavao, a naprotiv naveli na grješan život jedan odmetnik Julijan ili krivovjerac Focij? Nu svak je od nas bar u maloj mjeri ili Pavao ili Julijan, pa na drugom svom dolazku na sviet Isus Krist će nam po pravici odmjeriti za sve što smo učinili prije ili poslije smrti.

Danas počinjemo kršćansku pripravu za proslavu prvog dolazka Kristova na zemlju. Dobra djela te priprave vriedit će nam ujedno i za pripravu na drugi dolazak Isusov na sviet. Ove predbožićne dane provedimo u svetoj molitvi i u što skrušenijoj pripravi za božićnu izpovied. Time ćemo zaslužiti, da drugi Isusov dolazak bude i za naše proslavljenje u vječnom životu.

DRUGA NEDJELJA DOŠAŠĆA:

Pravi kršćanin

Jednom je naš Gospodin učio silni sviet, kakvi imadu biti njegovi vjernici, i u tom je govoru izrekao poznatu rieč: *Kraljevstvo nebesko trpi nasilje, i silnici ga grabe* (Mat. 11, 12). Nebesku slavu na drugom

svietu dobit će jedino oni kršćani, koji na ovom svietu znadu se odricati svih grješnih požuda i sebe naviknuti na kršćanska djela, medju kojima su na prvom mjestu molitva, često primanje svetih sakramenata i junačko podnašanje svih zemaljskih nevolja za ljubav propetom Kristu, koji je za naše spasenje podnio mučeničku smrt. Istina je, da mnogi kršćani površno shvaćaju i ovaj i drugi život, ali kad se sjetimo što nam kaže sveta vjera o životu vječnom, onda je liepo zaključio sv. Pavao, koji kaže, da sve muke sadašnjeg vieka nisu ništa prema slavi, koja nas čeka u nebu. Da se što bolje pripravimo u duši za svete božićne blagdane, razmotrimo, što je pravi kršćanin.

1. *Pravi je kršćanin sluga Isusa Krista.* Ne smije nas ništa plašiti, što smo mi kršćani sluge Božje. Ta nije li sam Bog u jednom pravom smislu naš sluga? Zar nas Bog svagdano ne služi svojim zrakom, vodom, svietlom i svim stvarima prirode, koje su potrebne našem životu? Zar i naš život nije od Boga? Kad je Krist na zadnjoj večeri prao noge svojih apostola, pokazao nam je primjerom, kako nas Bog služi u svim potrebama našeg života. Zaista, kad je Bog voljan, da nas služi tjelesnim i duševnim životom, ide da i mi Njemu služimo. Zaista se Bog ponizuje, kad nas služi, ali kad mi služimo Bogu, tad mi kraljujemo zajedno s Bogom, jer dobro kaže Sv. Pismo, da služiti Bogu znači kraljevati. Stara legenda pripovieda, da je sv. Kristofor bio poganin, silno velik stasom i veoma pohlepan da bi služio najmoćnijega vladara na svietu. I zaista Kristofor pošao je u službu najmoćnijeg zemaljskog vladara. No ubrzo opazi, da taj najmoćniji kralj boji se vraga, pa Kristofor podje služiti vragu, kad je on moćniji od najmoćnijeg zemaljskog kralja. I dok je jednom hodao s vragom po zemlji, namjere se na raskršću na sv. Propelo, pred kojim vrag je drhtao od straha. Opazi to sv. Kristofor, odmah ostavi vraga i podje u službu propetog Krista, jer dobro je zaključio: Krist je najmoćniji Vladar, kad pred njim drhće isti vrag. Kristofor se je pokrstio, služio Isusu Kristu i postao njegov mučenik, čiju spomen slavimo na 27. srpnja.

Smisao ove legende znači, da je Bog jedini, kojem čovjek ima da služi. Podlo je za čovjeka da služi stvorenjima i svojim požudama. Čovjek ponizuje sam sebe, kad njime vlada ljudski obzir, ili griesi kao što su častohleplje, škrtost, blud, srčba i mržnja. Pravi je kršćanin onaj, koji na uzbrditom putu u nebo služi Isusu Kristu.

2. *Pravi je kršćanin vojnik Kristov.* Sveto Pismo na više mjesta poredjuje pravog kršćanina vojniku, koji se zna odricati tjelesnih užitaka i pregorjeti svoj život na obranu svog bližnjega, svoje domovine. Pravi vojnik ne gubi se u tužakanju, u osvrtanju na drugoga, ne trpi kritiku na svog vrhovnog zapovjednika, sviestan je, da je slatko i časno poginuti za svoj dom. Tako je i s pravim kršćaninom. On se ne obazire lievo i desno, šta drugi rade, kako žive, nego sliedi zapoviedi Božje i

svete Majke Crkve neustrašivo, kao da je on jedini na svietu. Pravi kršćanin ne mrmlja na Božju providnost, on se je odrekao grješnih užitaka.

Čitamo u Svetom Pismu Starog Zavjeta, da je Bog bio odlučio zemlju Madiansku predati Židovima. U tu svrhu odabrao je slavnog Gedeona, da on pobjedi Madijance. Gedeon je sabrao vojsku od 32.000 vojnika. U to ga Bog zovne, pa mu reče: Previše je to vojske, a i nije sva hrabra. Kaži im, da koji su bojazljivi i nemadu junačko srdce da izdrže ratne tegobe, neka se vrate svojim domovima. Odstupilo je 20.000, a ostalo s Gedeonom samo 10.000. Opet će Bog: I izmedju tih 10.000 malo je pravih junaka, nego pokušaj ih dovesti na vodu, pa koji se slegnu da ležeći piju, stavi ih na stranu, jer nisu junaci, a sobom povedi u rat one, koji stojeći zacrpe vodu u šaku, pa iz nje stojeći piju. To su junaci, koji će osvojiti zemlju Madijansku. Ovakvih je ostalo samo 300, ali s njima je izvojevao pobjedu. Bog je bio u pomoći ovoj maloj četi, koja pregarajući život i smrt svladala je neprijatelja.

Oni su junački kršćani, koji se pomoću Isusove molitve i čestog primanja svetih sakramenata junački drže na nogama, te se hrabro bore protiv požuda tiela, osobito protiv bludnog grieha, protiv zavodljivosti od strane svieta i protiv napasti vraga.

3. *Pravi je kršćanin i izpoviedalac Isusa Krista.* Evo u tom nekoliko primjera: Bog je gospodar otca i sina, pa kad je zatražio od Abrahama, da mu žrtvuje jedinca Izaka, Abraham je slušao Boga i pošao da žrtvuje sina ne slušajući protivan glas otčinskog srdca. Kad je Bog dozvolio da propadne sve silno bogatstvo Jobovo, čak je dozvolio vragu, da ga oguba i baci na smetlište, Job se nije tužio, nego je kazao: Bog dao i Bog oduzeo — budi blagoslovljeno sveto ime Božje! Kad je nekadašnja protuvjerska vlada pokazala svojim mladim oficirima, da bi lako mogao izgubiti službu ili ne biti unapriedjen onaj častnik, koji ide u nedjelju na misu, sadanji poglavar francuzke države, Petain, nije nimalo oklievao, bi li pošao da ugodi bezbožnim predpostavljenima, nego je pošao slušati misu imajući pred očima nauku Evandjelja: radije imamo slušati Boga nego ljude. Kad je nekog kršćanina smetala požuda, da u zgodnom času posegne za tudjom imovinom, on se je junački svladao i kazao samom sebi: *ne ukradi tude — oteto prokleto — u tudjem nema blagoslova!*

Svaki ovaj primjer je očita izpovied Boga i njegova svetog zakona. Oni nam pred oči stavljaju, što je i tko je pravi kršćanin. U nje se ugledajmo. Molimo Isusa i Mariju, da ih sliedimo.

TREĆA NEDJELJA DOŠAŠĆA:

Misao na Boga

Medju najdražim istinama naše svete vjere doista spada ova, da je *Bog prisutan na svakom mjestu*, i da se uviek nalazimo pod Božjim očima. Kroz sve dane od danas do božićnog blagdana sveta naša Crkva u svojim službenim molitvama moli: *Gospodin je blizu* (Fil. 4, 5). Svakom od nas Bog je bliži nego smo mi sami sebi. Nije samo vjerska, nego je i razumna istina, da u Bogu živimo, mičemo se i jesmo (Dj. Apost. 17, 28). Bog je posvudan. Njegovim očima ne može ništa izbjeći. On nas gleda očima otca i majke. Zato je posve na kršćansku, kad preko dana nastojimo, da sačuvamo Božju prisutnost. Stojimo pred svetim božićnim danima, i da se za nje što bolje pripravimo u duši, razmatrajmo:

1. *Božje oči sve vide.* Ako mi sa zemlje mnogo toga vidimo, kako da Bog s neba ne vidi sve što se zbiva na zemlji? Ne vidi Bog samo ono što je izvanka nego i što je unutar čovjeka. Ako liečničko oko pomoću Röntgenovih zraka vidi unutar čovjeka, koliko većma Bog vidi i čovječje misli, želje, osnove? Liepo nas o tom uči Sveto Pismo. Tamo čitamo (Gen. 3, 8), kad su se nakon grieha Adam i Eva sakrili medju grmenjem u vrtu, da su čuli šušanj koraka Gospodina Boga, koji je hodao po vrtu za dnevnog vjetrića. Isto tako čitamo u Svetom Pismu (Gen. 4, 9), netom je zavidni Kain ubio rodjenog i svetog brata Abela, odmah je Bog vidio ubojicu i pitao ga: Zašto si srdit i gledaš preda se tako mrko? Gdje ti je brat Abel? Što si učinio? Čuli smo za svetog proroka Jonu. On se jednom oglušio da izvrši neku Božju naredbu, pa je smislio osnovu, kako bi pobjegao izpred Božjih očiju. I doista je našao ladju, da njome pobjegne od Gospodina Boga. Ali, tko se može sakriti izpred Boga?! Na usta svakog čovjeka stavlja sveti David ovo pitanje: Kamo, Bože, da otidem od duha tvojega, kamo da utečem od lica tvojega? Da bih se uzdigao gore k nebu: ti si tamo: da bi legao dolje u carstvu mrtvih, gle tu si; da bi uzeo sebi i krila zore i nastanio se na kraju mora, i tamo bi me pratila ruka tvoja, prihvatila bi me desnica tvoja (Ps. 138, 8).

Svagdje smo s Bogom. Uviek je Gospodin s nama, pa treba da smo i mi uviek s njime.

2. *Misao na Boga čuva nas od grieha.* Kad se imamo više čuvati svakog grieha, što li ovih dana, kad izčekujemo slavno i sveto Božje porodjenje, da nas obaspe svojim milostima? Tim lakše ćemo se očuvati grieha, što češće mislimo na Boga. Kad su oni pokvareni starci namislili, da zavedu na nečisti grieh pravednu Suzanu, kaže Sveto Pismo (Dan. 13, 9), da su starci bili opaka srdca i odvratiše svoje oči, da ne gledaju na nebo i da se ne spominju pravednih Božjih sudova, pa su je napastujući govorili: Evo, vrata su od vrta zatvorena. Nitko

nas ne vidi. Pošli su za griehom u misli, da ih Bog ne vidi. No čista Suzana obranila je svoje poštenje s mišlju, da je Bog vidi, pa reče: *Bolje je za mene da ne učinim grieha, nego li da sagriešim pred licem Gospodnjim.* Pomisao na svevideće Božje oči sačuvala je i pravednoga Josipa u Egiptu, da nije pristao na grieh sa Putifarovom ženom. U životima Svetaca čitamo, da je neka raskalašena žena navodila na grieh jednog vrlo svetog čovjeka. On joj predloži, da će poći u grieh, ali na javnom mjestu pred očima svieta. To joj je rekao u namjeri, da bi se zastidjela svoje zle želje i pokajala svog grješnog života. Grješnica mu je na taj čudan priedlog odgovorila: Tko bi se usudio sramotno griešiti pred svietom? Nato će joj taj sveti čovjek: Stidiš se ljudi, a ne stidiš li se Boga, koji sve vidi?! Na te rieči žena se je obratila Bogu, prestala s grješnim životom i postala vrlo sveta.

3. *Misao na Boga postaje utjeha našem životu.* Nije Isus Krist radost čovječjem životu pohranio samo u nebesima, nego svi njegovi vjerni sljedbenici i na ovom svietu imadu utjehu života. Mi se ne možemo riešiti zemaljskih bieda i križeva, koji nas snalaze svakog dana, ali pojednako pravi kršćani osjećaju Božju utjehu. Isus je kazao svima dobrim vjernicima: Jaram je moj sladak, a breme lagano (Mat. 11, 30). Svima u Kristu siromasima, gladnima, progonjenima kazao je On: Blago vama! (Mat. 5). Nijedan bogataš nije imao utjehu u svom životu kao što ju je imao najveći siromah svieta, sv. Franjo. Njega je otac razbaštinio i prognao iz doma, a on je baš tada pun Božjeg veselja uzkliknuo: Tek sada mogu podpuno kazati dragom Bogu: Otče naš, koji jesi na nebesima! Sv. Krizostom korio je razbludni život carice Eudoksije, a ona mu je zaprietila, da će ga prognati u nepoznati svjet, na što je odgovorio: A znaš li, carice, da je Bog svugdje na svietu i da njegova neizmjernost izpunja nebo i zemlju? Možete me potjerati kamo hoćete, ali ja ću svugdje naći mog Boga.

Misao na Boga potiče nas na dobro, uklanja nas od grieha, daje nam utjehu u mukotrpnom životu. Svugdje se sjećajmo Božje prisutnosti: ne samo u crkvi, nego i na ulici, u stanu, u večer kad idemo na počinak, ujutro, kad ustajemo. Naročito, kad prolazimo izpred crkve, kuće Božje, sjetimo se, da u njoj prebiva euharistijski Bog. Ako živimo u misli na Boga, umriet ćemo u Božjoj milosti i bit ćemo vriedni, da navieke uživamo zajednički život s Bogom.

ČETVRTA NEDJELJA DOŠAŠĆA:

Priprava za božićno veselje

Svim stotinama milijuna kršćana na svemu svietu najdraži su božićni blagdani. Izpred svega čovječanstva naša, hrvatska katolička duša pjeva božićnu pjesmu: *Svako svieta stvorenje ima danas veselje, štujući Božje rođenje!* Razlog tome veselju počiva na sadržaju božićnih blagdana, kojeg iznosi sveta Crkva, kad na badnji dan upućuje viest svemu svietu, kojom kaže: *Na božićni dan bit će porušena zemaljska zloća i nad nama će zavladati Spasitelj svieta!*

Mi ljudi možemo u tili čas sagriešiti i upropastiti sebe za svu vječnost, ali hoće se vremena, da ozdravimo od grieha i utješimo se duševnim veseljem. Četiri tisuće godina ležalo je čovječanstvo na krevetu svoje duševne bolesti. Kroz to vrieme Bog je putem svetih Patrijarha, Proroka i židovskog naroda pripravljao svjet na dolazak Isusa Krista. I kad se je približalo vrieme, da se rodi Odkupitelj svieta, Bog šalje sv. Ivana Krstitelja, da pripravi put Gospodinu. Mi ovih dana nabavljamo potrebne stvari, da se i tjelesnim načinom veselimo Božiću, ali prije svega imamo se duhovnim načinom pripraviti na dolazak Sina Božjega na svjet. Naša dakle kršćanska priprava na svete božićne dane ima biti:

1. *Čistoća srdca.* Pod srdcem mislimo na unutrašnjeg čovjeka za razliku od onoga što izvana vidimo na njemu. I najveći siromah nastoji, da božićnih dana bude liepo odjeven. Koliko većma imamo se potruditi da Kristovo porođenje dočekamo čistim srdcem? Srdce je čisto onda, kad nije zakaljano griehom. Stoga nam je prva dužnost, da pred svete božićne dane očistimo srdce od grieha i naresimo ga krepostima. Prije ga treba očistiti u valjanoj izpoviedi, zatim ga nakititi napose onim krepostima, koje su protivne griesima, u koje upadamo. Nemojmo misliti, da nemamo grieha. Svi smo redom grješnici. Liepo nam kaže sv. Ivan: Ako rečemo, da grieha nemamo, sami sebe varamo, i istine nema u nama. Ako izpoviedamo griehe svoje, vjeran je i pravedan Bog, da nam oprosti griehe i očisti nas od svake nepravde (1. Iv. 1, 8). Što je čovjek čistiji, tim radije misli, kako je sklon na svaki grieh i izpovieda bar svoje zle sklonosti.

2. *Mir s našim bližnjim.* Kad bi se dalo raztaviti uvredu bližnjega od uvrede Boga, pa u slučaju, da smo kao Anđeo čisti od svakog grieha protiv Boga, ali tko može kazati za sebe, da nije bar što uvriedio svog bližnjega? Kako zajedno živimo, tako se zajedno među sobom vriečamo na stotine načina. Neke uvrede protiv ljubavi prema bližnjemu prekorače sve granice, pa bližnjega mrzimo, nenavidimo, htjeli bi mu se osvetiti, njegovo oduzeti, prosuđujemo ga, varamo ga i još kojekakvim zlima vriečamo i svog vlastitog brata! Za vrieme Isusova rođenja Anđeli su pjevali: »*Mir ljudima na zemlji.*« Zato Božić treba dočekati u izmirenju sa svakim. Zapravo ne bi smio ni svetkovati kršćanski Božić onaj, koji nije izmiren s bližnjim, jer Božić je blagdan kršćanskog mira i s Bogom i s ljudima. U starija vremena vladao je kršćanski običaj, da su se na Božić ljudi među sobom ljubili. Za to je bila i posebna rieč »božićati se«, koja je značila nevino se poljubiti. To je bilo sveto nasljedovanje prvih kršćana, kojima je sveti po-

ljubac bio znak kršćanskog pozdrava. Mržnja i nečisti griesi danas su zabacili i zakaljali i taj sveti običaj.

3. *Pomoć bližnjemu.* Božićni dani predstavljaju nam malo Djetešce Isusa, kako leži u nedoličnim jaslicama, bez dovoljnog odiela i trpi zimski led. Takav je Isus došao na sviet, da nas sjeti, da na svietu ima više ljudi koji trpe zemaljsku oskudicu, negoli onih, koji su svime udobno proviđeni. Da smo se mi našli među pastirima, koji su pošli da se poklone nebeskom Kraljiću, i da smo vidjeli Isusa, kako trpi zbog oskudice u svemu osim malo majčina mlieka, mi bi ga čime nadarili. Ali nas taj isti Isus nutka, da mjesto njega u božićnim danima darujemo štogod kojem našem bližnjemu, koji potrebuje naše tjelesne pomoći. Dajemo Isusu sve ono, što iz ljubavi prema Njemu darujemo siromahu. Božićnih dana nahranimo gladnoga, napojimo žednoga, obucimo gola, primimo i počastimo putnika, izplatimo koji račun našeg bližnjega, pohodimo i pomozimo bolestnika, darujmo za koju pobožnu akciju ...

Uz sve ovo napomenuto, svakako nabavimo božićne jaslice za naš dom, pa ih držimo kroz sve božićne blagdane, da nas sjećaju najvećeg božanskog dara, kad je k nama s neba došao utjelovljeni Sin Božji. Kod tih svetih jaslica posebno djeci tumačimo sveto otajstvo Božjeg rođenja. Napose se u crkvi molimo kod svetih jaslica, da nam mali Isus dade sve duševne i tjelesne milosti, koje su nam potrebne da kršćanski živimo.

NEDJELJA U BOŽIĆNOJ OSMINI:

Svrha Božjeg utjelovljenja

Mi se još nalazimo u svetim božićnim danima. Još su nam pred očima svete jaslice, koje nam predočivaju događaj rođenja utjelovljenog Boga. Sve okolnosti, kojima sveto Evandjelje povjestnim načinom obavija Isusovo rođenje, svjedoče nam jasno, da mali Isus nije koje ni obično ni izvanredno ljudsko diete, nego da je On glavom Bog, koji iz ljubavi prema čovjeku postaje čovjek. Da je u malom Djetetu skriveni Bog svjedoče nam tisuće godina, koje su minule prije Krista, ali koje su u svim narodima čeznule za Odkupiteljem svieta. Kako stabla imadu svoje grane okrenute prema suncu, tako svi stari vjekovi bili su okrenuti prema dolazku Sina Božjega na sviet. Isus se rađa od jedne Djevice, koja Ga je začela ne po zakonu naravi, nego izvan njih po kreposti Duha Svetoga. K njegovu čudesnom rođenju dolaze Anđeli s neba, da navjeste ljudima »mir na zemlji«, dok jedni između njih pokazuju se pastirima, da ih obznane o velikom događaju i pozovu ih na poklon malom Isusu. Jedna čudesna zviezda pokazuje se na obzorju, da potakne mudrace od Iztoka, da pohode i obdare Isusa kao Sina Božjega.

Doista su morali biti veliki razlozi, koji su potaknuli Sina Božjega da postane čovjekom. Evo tih razloga:

1. *Isus je došao na sviet, da povrati čovjeku dostojanstvo djeteta Božjega.* Mi kršćani nećemo nikad dovoljno ocieniti činjenicu, da se ne samo zovemo, nego da zaista i jesmo *djeca* Božja. Sva stvorenja u jednom smislu možemo zvati Božjom djecom u koliko su sva proiztekla od Boga. Pogotovo smo mi ljudi djeca Božja, jer po razumu i volji naličimo Bogu. Ali tu smo samo *naravna* djeca Božja. Ali, evo, božićnih dana postao je čovjekom vječni i naravni Sin Božji, da svi mi ljudi po njemu postanemo *nadnaravna* Božja djeca. Isus kao čovjek postaje tjelesni brat svakome između nas, da nam podieli svog *božanskog sinovstva* i poput Krista budemo djeca Otca našega nebeskoga. Prije prvog Božića jedini je Sin Božji imao pravo, da Bogu Otcu upravi svoju sinovsku rieč: Otče moj! Ali kad je Krist postao čovjekom, da nas učini sličnima sebi, da nam podari dioničtvo Božje naravi, tada je i nama stekao pravo, da zajedno s Njime govorimo Bogu: *Otče naš, koji jesi na nebesima.* Inače prije Krista bili smo grješnici i odmetnici od Boga, i kako smo smjeli Ga zvati Otcem?! Istina, da nas je Bog bio stvorio kao svoje posinke, ali smo Božje posinačtvo izgubili griehom. Krist dakle Bog rađa se ovih dana čovjekom, da nas oslobodi od grieha i vrati nam dostojanstvo Božje djece. Božići su dani uspomena, kad smo opet postali posinovljena Božja djeca, i kad nam je Krist povratio izgubljeno pravo da na drugom svietu uživamo vječni život zajedno s našim nebeskim Otcem.

Blago čovjeku, koji je čist od grieha, i time dostojan, da se zove i da jest Božje diete i baštinik nebeskog kraljevstva!

2. *Isus je došao na sviet, da mi ljudi pokažemo, šta hoćemo.* Bog je stvorio čovjeka okrenuta s glavom prema nebu. Ljudska pamet od svoje pobude traži uzrok svim stvarima i odkriva ga u jedinom Bogu. U čovječjem srdcu, izpod pepela svakojakih nezasitnih požuda, tinja sakrivena iskra, koja plamti za Bogom. No čovjek je posve razumno i slobodno biće. Bog priznaje i poštuje čovječju slobodu. Svojom slobodom je čovjek donekle ravnopravan Bogu. Zato svaki čovjek tokom života dolazi na razkršće, da se slobodnom voljom odluči, da li hoće prihvatiti ono šta mu je Bog podario, ili će se odreći Boga i poći svojim, a ne Božjim putem. Kad je Bog stvorio Anđele, jedan velik dio svojom slobodom odmetnuo se je od svog Stvoritelja. Bog ih je kaznio paklom, u kojem su se preobrazili u Vragove. Kad je Krist došao na sviet, da čovjeka oslobodi od grieha i preporodi ga na božanski život, On ne će da prisili čovjeka, da protiv svoje volje prihvati Kristovu posvetnu milost, nego ako hoće od dobre volje. Zato u današnjem evanđelju proriče sveti starac Simeon, da će Krist biti mnogima na spasenje, ali i mnogima za propast! Tko uzvjeruje u Krista, bit će spašen, a tko ne uzvjeruje, bit će odbačen u vječno prokletstvo. Zbog Krista ljudi su razdvojeni u njegove vjernike i protivnike. Nitko na svietu

nije ljubljen kao Krist, ali i nikoga se ne mrzi, ne ogovara, ne proklinje kao Krista. Krist je došao među ljude, da se pokažu, šta su: ili su za dobro ili za zlo, ili su za ljubav ili za mržnju, ili su za pravdu ili za nepravdu. Treba dakle, da se svatko slobodnom voljom opredieli za Isusa Krista ili protiv njega. Na svietu su dva tabora ljudi: jedni su za Krista, drugi protiv njega. Jednima je On život, a drugima smrt!

3. *Isus je došao na sviet, da ljudi slobodno se opredjele za spasenje ili za osuđenje.* Nijedan čovjek protiv svoje volje ne će biti ni spašen ni izgubljen. Krist je došao na sviet, da svojom milošću razsvietli ljudsku pamet i potakne volju, da spozna svoju vječnu sudbinu, koja će mu biti savršeno onakva, kakvu sam izabere. Po Kristu su pred svakim čovjekom dva puta: jedan vodi u život vječni, drugi vodi nizdol u vječno osuđenje. Na Kristu ljudi odkrivaju svoje misli, svoje osnove i težnje. Vjersko je pitanje uviek na dnu svih životnih problema. Vjera je najsnažniji pokretač čovječjeg djelovanja. I danas, kad je čitav sviet zapao u najkrvavije kolo svoje poviesti, ništa tako sudbonosno ne djeluje na ljude, da se opredjele za ovaj ili onaj pravac novog toka svieta, kao što je vjera. I najljuće bezvjerce u njihovom životu i djelovanju najsnažnije pokreće njihova osobna »vjera«.

Duboko se poklonimo našem malom Božiću, Isusu Kristu, i molimo ga, da nas obdari svojom najvećom milošću, da vjerujemo u Boga i Krista Sina njegova, i da živimo dostojno toj vjeri. Neka nam Krist bude na spasenje, a ne na osuđenje! U djelima kršćanskog života našom slobodnom voljom opredielimo se za Krista, i ne dozvolimo, da nam voljom zagospodare nizke požude, koje bi nas sunovratile u pakao.

O. L. Bajić:

BLAGDANSKE PROPOVIEDI

NA SVISVETE:

Život naših Blaženih u nebu

Temeljna je istina naše svete vjere, da nas je Bog stvorio na zemlji, da iza smrti nastavimo sretan život na drugom svietu. Naš je život kao jutro, koje naviešta dan vječnog blaženstva. U današnjem evanđelju Krist nam kaže, da će na nebu biti blaženi svi oni, koji su na zemlji siromasi duhom, krotki, koji plaču, žedni su i gladni, milosrdni, čista srdca, mirotvorni i trpe zbog pravde, pa završuje Isus svoju nauku s poklikom: *Veselite se i klikujte, jer je plaća vaša velika na nebesima!* (Mat. gl. 5).

Današnji je dan posvećen uspomeni svih Svetih u nebu, ali Sveti u nebu nisu samo oni, koje štujemo na oltarima. Mnogo i mnogo je veći broj Svetih u nebu, nego što ih je proglasila naša sveta Crkva. Čuli smo iz knjige Odkrivenja bl. Ivana apostola, da je on vidio u nebu veliko mnoštvo Svetih, koje nije mogao nitko prebrojiti — od svih naroda i plemena i puka i jezika, gdje stoje pred priestoljem Božjim i pred Janjetom, obučeni u biele haljine i u svojim rukama drže palme. To veliko mnoštvo nisu jedino proglašeni Sveti i Blaženi, nego su i svi oni, koji su *spašeni i nalaze se u nebu.* Prema nauci naše svete vjere, na današnji blagdan, istina, u prvom redu štujemo one Svete i Blažene, koje častimo na oltarima, ali je sigurno, da ovima Svetima imamo pribrojiti i sve u nebu spašene. Dakle punim pravom danas se među Svetima sjećamo i one naše rodbine, koja je spašena i u nebu uživa slavu Božju. Mi se ufamo, da među današnjim Svetima ima u nebu i *naših roditelja, braće i rođaka, znanaca i prijatelja, koji su sveti u vječnom blaženstvu.*

Promatrajmo dakle, život naših Blaženih u nebu i vidimo, šta su, uz proglašene Božje Svetce, naši roditelji, braća i rođaci, koji se nalaze u nebu.

1. Svi su blaženi u nebu kao Anđeli Božji

Najprije uči nas sveta vjera, da svi spašeni u nebu žive zajedno s Anđelima u nebesima. S Anđelima su u nebesima ne samo sveti Petar, Pavao, Antun, Franjo asiški, nego i naša pokojna braća i sestre, koji su oslobođeni tiela i muka čistilišta te se nalaze u nebeskom kraljevstvu. Naime uči nas sveta vjera, da je Bog u svojoj dobrohotnosti u nebu stvorio neizmjeran broj Anđela. Ti su Anđeli najsavršenija Božja stvorenja. Bog ih je stvorio da budu kao njegova obitelj i ukućani. Kad ih je stvorio, bili su kao utopljeni u slavu i radost Božjeg života. Ali kako svako više Božje stvorenje ima da svojim djelima zasluži dar Božje

slave, bili su i Anđeli stavljeni na kušnju, koju je veoma veći broj Anđela sretno prebrodio i po Božjoj milosti ostao je utvrđen u Božjoj slavi, ali dosta velik broj Anđela nije se htio pokoriti i poniziti pred Božjim veličanstvom, te su ustali protiv Boga, i tako su se svojom zloćom pretvorili u vragove, kojima je Bog našao mjesto u paklenim mukama. Sada, naravno, ona mjesta u nebu, iz kojih su izpali odmetnuti Anđeli, ostala su prazna i čekaju na svoje nove stanovnike. I kad je Bog odlučio, da stvori svoje nove slike, naime ljude, stvorio ih je u tu svrhu, da svojim djelima zasluže te u nebu dobiju ona mjesta, koja su izgubili nepokorni Anđeli. Na ta dakle izpražnjena mjesta dolaze naši rajnici, koji su po dobrim kršćanskim djelima zaslužili slavu nebesku. To nam kaže Isus, koji govoreći o sudnjem danu veli, da na uzkrsnuću mrtvih On će kazati onima s desne strane: *Hodite blagoslovljeni Otca mojega i nasliedite kraljevstvo, koje vam je pripravljeno od postanka svieta* (Mat. 25, 34).

Naša sveta vjera dala je toliko velikih Svetaca, da, na primjer, kaže se o sv. Franji asiškom, da je zaposjeo mjesto u slavi Božjoj, na kojem je, prije odpora Bogu, sjedio Anđeo — *Serafin*, pa zato i zovemo sv. Franju »serafinskim« Svetcem. Nema sumnje, da su mnogi kršćani po svojim zaslugama došli na mjesta najvećih odpalih Anđela. Eto, koliko su u Isusu Kristu vriedna naša djela, na primjer, molitva, post, uztrpljenje, misa, opraštanje, pomoć bližnjemu, skrušena izpovied i pobožna pričest, da po njima stičemo pravo, da dobijemo mjesta najuzvišenih Božjih Anđela!

Ali ne samo, da Sveti Božji, među koje ubrajamo i *sve spašene kršćane*, u nebu su zajedno s Božjim Anđelima, nego, što je još više i dostojnije, svi ti naši pokojni sretnici u nebu *sliče* Božjim Anđelima. Istina, da su u nebu među sobom različiti Anđeli i naši pokojni koji su spašeni, ali ta razlika ništa ne smeta, da su oni među sobom veoma slični. I to znademo po nauci naše svete vjere. Isus zna, šta je i kako je u nebesima kod Boga, jer on je Bog, koji je s neba došao među ljude. On nam veli, da li znamo silu i moć Božju, koja će na uzkrsnuću učiniti ljudima, da će biti *»kao Anđeli Božji na nebu«?* (Mat. 22, 30). Dalje tvrdi Krist, da naši rajnici u nebu *»više ne mogu umrieti, jer su kao Anđeli i sinovi Božji* (Lk. 20, 36). Imamo i na ovom svietu slučajeva, da su se neki sveti ljudi pokazali kao Anđeli Božji. U Djelima Apostolskim (6, 15) čitamo, da prvi kršćanski mučenik, sv. Stjepan, pred očima velikog vieća ukazao se s licem, koje je bilo *»kao lice Anđela«*.

Dakle u nebesima Anđeli i svi naši pokojni, koji su došli u raj, jesu jedno carstvo Božje, u kojem kraljuje naš Spasitelj Isus Krist. Zato, ti, majko, nemoj plakati svoje preminulo diete, jer je ono u nebu kao Anđeo Božji. Crkva ne dopušta, da za preminulu nejaku djecu govorimo svete mise, jer šta će njima bilo čija pomoć, kad su oni u nebu slični Anđelima?

2. Blaženi su u nebu slični Bogu

Liepo bi bilo, kad bi tko između nas postao dvoritelj na dvoru kojeg zemaljskog kralja. Ali bi bilo neuporedivo više, kad bi tko postao sličan kralju. Kolika je onda sreća za našeg pokojnog otca, majku, sina, kćerku, kad su spašeni i u nebu postali kao Anđeli i dvoritelji nebeskog Kralja? Ali oni su nešto više. Oni su u nebeskom kraljevstvu ništa manje nego slični Bogu.

Divna i zamjerna je istina naše vjere, koja nam na usta utjelovljenog Boga kaže, da je, na primjer, ono jučer kršteno i preminulo diete, za kojim još plače ožalošćena majka, ili onaj naš drugi ukućanin, koji je po svetim sakramentima na smrti blago u Gospodinu usnuo, sada među nebeskim Anđelima i sličan istom Bogu! To se ne da ni pomisliti, a kamo li vjerovati slabom čovječjem umu, da grješan čovjek može postati sličan Bogu! Ali što nezna kratka čovječja pamet, to zna Isus Krist, koji kaže otvoreno: *Ostanite u meni, i ja u vama* (Iv. 15, 4). Nisu li kao jedno majka i diete u njezinoj utrobi? Nismo li mi i dragi Bog kao jedno, kad po ljubavi ostanemo u Njemu, a On u nama?

Ništa nas onda ne ima čuditi to, što na temelju svete vjere tvrdimo, da svi spašeni u nebu jesu Svetci, jesu kao Anđeli, pače jesu slični Bogu. Svi mi ljudi osjećamo u sebi sklonost, da nam je biti u nebu sličnim Bogu. Iako to od sebe ne možemo postići uslied naše slabosti, ali ta je težnja ostatak one stvarnosti, po kojoj smo mi nekoć bili uzdignuti na dostojanstvo Božje djece. Bili smo tada nevini i sveti u zemajskom raju. S Bogom smo obćili kao diete sa svojim roditeljem. Ovu otajstvenu sličnost s Bogom izgubili smo iztočnim griehom. Vrag je dobro poznavao, da su naši praroditelji Adam i Eva, u času kad ih je Bog stvorio, bili neizkazano slični Bogu, ali baš to njihovo neizmjerno dostojanstvo, da su slični Bogu, htio je napastnik upotriebiti, da ih potakne, da zažele biti ne samo slični Bogu, nego da budu oholo jednaki Bogu i time od Njega neovistni, dosljedno, da bi Bogu mogli i zapoviedati! U svojoj napasti kazao je vrag prvim ljudima: *Postat ćete kao Bog, kad saznate, šta je dobro i zlo (Gen. 3, 5)*. I vrag je dakle znao, da čovjek može postati sličan Bogu, kad je to Božja volja. Napast je bila u tome, da bi čovjek bio kao Bog suprotno volji Božjoj, ali protiv Božje volje mjesto kao Bog čovjek postaje kao vrag.

Dakle hoće Božja volja da čovjek bude sličan Bogu. Ne samo svi poznati Svetci, nego i svi naši mili i dragi, koji se nalaze u nebesima, jesu po Božjoj volji u nebu slični Bogu. Sam Bog u Svetom Pismu kaže dobrim kršćanima, a u prvom redu onima, koji su spašeni: Ja rekoh: *Bogovi ste, vi ste svi sinovi Višnjega* (Ps. 81. 6). Bilo je među ljudima slučajeva, da su slabi i grješni ljudi vidjeli, kako drugi ljudi čine neke nadčovječje stvari, pa su ih držali za bogove. Kad je sv. Pavao u Listri ozdravio čudesnim načinom hroma od utrobe majčine,

Listrani ga proglasili Bogom u čovječjem liku i naumiše da mu žrtvuju kao pravom Bogu. Dâ, jedan je jedini Bog, kojemu pripadaju čovječje žrtve, ali u nebu svi blaženici jesu stvarno slični Bogu, zato je nama dozvoljeno, da u čast naših Svetih prinosimo svete mise. Jednako majka može slobodno dati izgovoriti svetu misu na slavu Božju i u čast svog preminulog djeteta, koji je u nebu postao poput Anđela. Ona mu se može slobodno moliti slično kao i drugim Svetcima. Ako je volja Božja, ona će preko svog djeteta-anđela postići milosti kao i putem molitava na primjer sv. Antunu, jer je njezino diete, kao i sv. Antun, u nebu kao Anđeo, čak i Bogu slično: *Kao što ti, Otče, u meni, i ja u tebi, da i oni u nama budu jedno* (Iv. 17, 21).

3. Završetak

Sve Svete, kojih danas častimo uspomenu, možemo podieliti na tri razreda. U prvi razred spadaju oni kršćani, koji su svojim iztaknutim svetačkim životom zavriedili, da ih naša sveta Crkva proglasi bilo Svetim bilo Blaženima. Oni se sjaju u nebu kao sunce, te svojim krepostima i zagovorom svietle nama na ovoj tamnoj zemlji, mi ih štujemo na oltarima i tražimo njihov zagovor u molitvama.

Na drugi razred današnjih Svetih Božjih spadaju nevina djeca, koja su radi svoga nejakog doba ostali u krstnoj nevinosti i nisu znali, šta je grieh. Ti u nebesima izgledaju da su nevini Anđeli, jer to su oni, »*koji se nisu*, kaže v. Pismo, *okaljali sa ženama, jer su djevice. Iz njihovih usta nije izašla laž, jer su bez mane pred priestoljem Božjim* (Odkrivenje, 14, 5).

Na treći razred Svetih Božjih spadaju svi ostali kršćani, koji su možda bili i najstrašniji grješnici, ali su se Bogu obratili, za griehe su učinili zasluženu pokoru bilo na ovom svietu, bilo na drugom u mukama čistilišta, i sada se nalaze u raju.

Svet je dakle svatko tko je u raju. A svatko tko je u raju, postao je kao Anđeo, postao je sličan Bogu, kojemu sva slava i čast u Njegovim Svetim na vieke viekova.

Častimo svete Božje. Ugledajmo se u njihov sveti, nevini i pokornički život. Molimo ih, da nam izprose milost, da i mi kao i oni budemo jednom u nebu kao Anđeo i Bog.

NA MRTVI DAN:

Rieč o našim pokojnima

Kad u apostolskom Vjerovanju kažemo: vjerujem u občinstvo Svetih, time izpovjedamo članak vjere, koji nas uči, da Svetci u nebu, svete duše u čistilištu i mi pravovjerni kršćani na zemlji jedna smo

Božja obitelj u Isusu Kristu, ili po riečima sv. Pavla, jesmo otajstveno tielo Isusa Krista, kojemu je On glava, a mi udovi. Jučerašnji i današnji dan posvećen je svima onima, koji su se preselili u život vječni k Bogu. Jučer smo svetkovali dan onih Svetih, koji su s Bogom u raju, a danas se sjećamo onih naših svetih pokojnika, koji nisu bili vriedni, da odmah nakon smrti priedu u slavu Božju, nego su na putu k Bogu zastali u čistilištu, da se u njem podpuno očiste od svake grješne ljage — kao zlato u vatri —, te čisti kao drugi Anđeli budu dostojni da uniđu u Božji raj.

Liepo se je danas naći na našim grobljima. U njima oživimo slike naših milih pokojnika. U pobožnim molitvama prenesemo se duhom vjere k njima. Nadpisi na mnogim grobovima sjete nas, da naši pokojni žive na drugom svietu. Tako, na primjer, na jednom grobu čitamo: *Muž i žena — Petar i Lucija — u ljubavi živjeli, i u Božjem miru sada zajedno počivaju.* Ili drugi nadpis: *Ovdje su mi kuće dvori — s Bogom duša, koji ju stvori. — U ovoj zgradi moga truda — ja prebivam sve do Božjeg suda.* Na trećem grobu čitamo: *Mili Isuse, radi Tvoje gorke čaše — oprosti nam griehe naše!*

Vriedno je onda za naš kršćanski život da se sjetimo naših pokojnih i da razmatramo:

1. Naši su pokojni s nama

Čitamo u Ljetopisima reda sv. Franje, da jedne noći, kad je brat kuhar po potrebi došao obaći kuhinju, našao je u njoj, kraj ognjišta, tri pokojna brata redovnika, koje je poznavao, ali su podavnije bili preminuli. Na njegovo veliko iznenađenje pitao ih je, tko su i šta tu rade, na što mu odgovoriše: »Poznaš nas, mi smo tvoja pokojna braća, ovdje se nalazimo, u čistilištu, pa da što prije dođemo k Bogu u nebo, moli za nas, da nas Bog čim prije oslobodi čistilištnih muka; ovdje smo u mukama, jer smo ovdje kod vatre dangubnim razgovorima vriedali Boga.«

Iako je nama prekogrobni život zastrt tamom i moramo biti strpljivi, dok ne umremo, i tada doznamo sve kako je tamo, ali ima dosta vrlo učenih i svetih ljudi koji drže, da naši pokojni nisu nas ostavili na smrti, nego da svoje čistilište provode s nama. Evo na koji način: Svi dobri kršćani iza smrti kao dobra Božja djeca idu k svom nebeskom Otcu. No Bog je svugdje, jer je posvudan. Prostor i mjesta su za ljude, dok su u tielu, ali i za nje iza smrti nema više prostora ni mjesta. Oni su ondje, gdje je Bog. Bog ne podpada pod zakone vremena i prostora. On je svagdje i na svakom mjestu. Kad se čovjek rieši okova tiela, njemu ne treba tražiti i pronaći Boga, jer pogotovo na drugom svietu istinita je rieč sv. Pavla, da u Bogu živimo i jesmo (Djela Apost. 17, 28). Svaki naš pokojni našao je Boga ondje, gdje se je riešio tiela. Kako se naši pokojni kraj nas rieše tiela na smrti,

tako im nije potrebno da bježe od nas i traže Boga. I živi i mrtvi imaju Boga uza sebe. Kako je Bog s nama, tako su s Bogom i pokojni naši s nama.

U čistilištu naši pokojni u silnim patnjama čiste se od grješnih natruna. Čiste se u čistilištnom ognju. Taj čistilištni oganj najžešći je u njihovu srdcu, koje izgara u ljubavi prema Bogu i zato taj otajstveni plamen ljubavi u prah pretvara njihovo srdce od boli, što su uvriedili dobrog Boga. Istina je, da i stvarna vatra čisti pokojnikovu dušu u čistilištu, ali ta je vatra u samom pokojniku, koja je ondje gdje i on. Vatru grižnje savjesti nosi zločinac u svom srdcu i na ovom svietu. Ranjena ptica nosi ubojito olovo u svom tielu.

Može tko pitati, kako ne vidimo svoje pokojnike, kad su s nama? Na to odgovaramo, da nije na njima krivnja, što ih ne vidimo, nego na nama. Naše su oči tjelesne i zato ne vidimo pokojne, koji su postali kao duhovi. Uostalom mi ne vidimo ni Boga, premda je On uz nas. Ne vidimo smrtnim očima ni Anđela Čuvara, iako je on danju i noću uz nas. Dakle krive su naše tjelesne oči, što ne vidimo naše preminule, koji su se riešili tjelesnosti i obukli u duhovnost.

2. Naši nas pokojni vide, ljube i pomažu

Ima kršćana, koji su tako pobožni prema dušama čistilišta, da po njihovom dubokom uvjerenju oni s njima duhovno obće, kao da su im uviek pred očima. U nekoj prigodi jedna mi osoba saobći ovo: »Velečastni, mogu Vam kazati, da sam ovih dana mnogo vesela, i to stoga, što se selim u novi stan.« Ja sam se začudio tolikom veselju zbog tako ne baš velike stvari. A kad sam je pitao, čemu toliko veselje nad novim stanom, ona mi je odgovorila: »Vesela sam zato, što mi je novi stan uz groblje, jer ja mnogo štujem duše u čistilištu, koje su moje velike i moćne prijateljice.«

To je istina. Naši pokojni u čistilištu nas vide i poznaju, vole nas i pomažu.

Pokojni nas vide i poznaju. Nisu naši pokojni sliepi ili bez razuma, da nas ne bi vidjeli, ili da bi izgubili sviest poznanja o nama. Ako su oni smrću izgubili tjelesno oko, nisu time izgubili duhovni vid i poznanje. I na umrlo oko u čovjeku gleda duh. Mrtav čovjek ne vidi, jer mu je iz oka odselio onaj, koji je gledao na oko, a taj je naš duh. Naši pokojni iz čistilišta vide nas stoput bolje, nego kad su bili na zemlji. Tako isto i njihovo umno poznanje mnogo je bistrije i jače, nego kad su živjeli u tielu. Posebno pokojni u čistilištu gledaju i znadu na zemlji one, s kojima su bili vezani krvlju i ljubavlju. Kakvi bi to bili naši pokojni, kad bi nas zaboravili i umrli i nama, kako su umrli svom tielu?! Nije smrt poništila ni njihov život, ni njihovo rodbinstvo, ni njihovu ljubav. Oni su na drugom svietu nastavili svoj život, kojeg su započeli na zemlji, pa kako su na ovom svietu vidjeli

i znali, tako nas vide i znadu i na drugom svietu. Ne ništi se naš život na drugom svietu, nego samo mienja svoj oblik.

I što je još draže našem srdcu — naši nas pokojni vole, ljube. Oni nas drže usred svog srdca stoput jače nego kad su bili na zemlji. Božja zapovied da ljubimo bližnjega, u prvom redu one s kojima smo povezani duhom i tielom, ne samo da ne prestaje sa smrću, nego postaje jača na drugom svietu. Ako smrt prekine tjelesne veze između muža i žene, majke i kćerke, otca i sina, brata i sestre, ona ne može doseći ljubav, koja je između naših pokojnih i nas u čistilištu neizkazano snažnija, nego je bila na ovom svietu. Ne smiemo zaboraviti, što nas uči sveta vjera, da kršćanska ljubav ne gasi se na smrti, nego prelazi na drugi sviet, da postane savršena prema Bogu i bližnjemu.

Možemo kazati, da prava ljubav među rodbinom i prijateljima počinje tek na drugom svietu. Oh, koliko je grubog interesa i sliepe i osjetne ljubavi na svietu uprav izmedu onih, koji su iste krvi i obitelji! U mukama čistilišta međusobna je ljubav očišćena, profinjena, pojačana i postala je prava ili duhovna ljubav.

Naši pokojni koji trpe u čistilištu prije nego uniđu u slavu Božju, pomažu naš duh i tielo. Kad nas oni vide i poznaju, kad nas vole, sliedi od sebe, da su im na srdcu naši duhovni i vremenski interesi. I šta bi bilo od nas, koji se nalazimo svakog časa u pogibeljima koliko od strane nas samih, toliko od strane opakih ljudi i zlih duhova, da nas Bog ne štiti preko našeg Anđela Čuvara i naših pokojnih, koji se nalaze bilo u raju bilo u čistilištu? Kad su naši mili pokojni uz nas; kad nas ljube i po Božjoj milosti mogu nas pomoći, zar nas doista i ne pomažu? Jedan dječak ostao je sirota iza smrti svog otca i majke. Prihvatio ga je jedan njegov brat, ali je taj s njime postupao veoma grubo. Dječak gladan, gol i bos išao je putem i mislio o svojoj sudbini, šta će biti s njime. Uto nešto se zabliešti pred njegovim očima: bio je novac, koji je izgubio svog vlastnika. Dječak ga uzme i stane misliti, bi li s njime kupio hrane, ili odiela, ili obuće. Dok je to razmišljao, naiđe putem neki svećenik. Dječak se predomisli, sjeti se svojih pokojnih roditelja i dade nađeni novac svećeniku kao milostinju za misu za pokoj duše svojih preminulih roditelja. Od toga časa nije više bio ni proganjan, ni gladan, ni gol, ni bos. Njegovi pokojni roditelji izprosili su mu milost, da ga je uzeo pod svoje okrilje drugi brat, koji mu je postao drugi otac i majka. Dao ga je u škole, postao je svećenik, redovnik, Učitelj svete Crkve, kardinal, Svetac — bio je to nitko drugi, nego slavni sv. Petar Damjanski, kojega štujemo na dan 23. veljače.

3. Uzvratimo pokojnim ljubav za ljubav

Poznat je slučaj, koji se je desio u Parizu god. 1827. Jedna služavka bila je veoma pobožna svetim dušama u čistilištu. Ona bi svakog mjeseca od svoje prištednje dala izgovoriti svetu misu za svete

duše u mukama čistilišta. Težko je oboljela i potrošila svu prištednju. Kad je iza bolesti prvi put mogla izaći iz stana, mučila je misao, gdje će opet naći službu. Imala je kod sebe samo dvadesetak novčića. Uputila se je u crkvu sv. Eustahija, da sluša svetu misu. Svećenik je izlazio na oltar. Ona se sjeti, da toga mjeseca nije dala, kako je običavala, izgovoriti misu za duše pokojnih. Kako nije imala dovoljno novaca za milostinju svete mise, ode u sakristiju i pokloni svojih dvadeset novčića za milostinju s nakanom za svete duše u čistilištu, pa se odmah vrati da sluša svetu misu u tu istu svrhu. Kad je misa svršila, izađe iz crkve i, puna ufanja u pomoć svetih duša, pođe da bi potražila novo namještenje. Na ulici je sretne neki otmjeni mladić, koji je odmah nagovori: možda Vi, djevojko, tražite namještenje? Kad mu je priznala u čudu, kako on zna za njezine namjere, pokaže joj: Pođite u tu i tu ulicu, broj taj i taj, pa ćete naći što tražite. Uto je mladića nestalo. Ona je pošla u naznačeno mjesto, i tamo je u stanu našla jednu postariju i vrlo odličnu gospođu. Bila je samica. Kad joj je djevojka ponudila svoju službu, gospođa je ostala začuđena, kako ona zna za njezinu potrebu, jer je baš tražila dvorkinju, ali to još nikome nije očitovala. Na pitanje gospode, tko joj je kazao, da ona potražuje djevojku, ova joj odgovori, da ju je k njoj uputio neki nepoznati mladić. Nato djevojka pogleda po sobi i ugleda na zidu jednu fotografiju, pa će gospođi: Mladić, koji me je uputio na Vas, posve je sličan osobi na ovoj fotografiji. Sada gospođa gorko zaplaka i pokaže djevojci, da je to njezin sin, koji je preminuo pred dvie godine. Obje su sada bile na čistu, da je tu po sriedi pomoć njezina pokojnog sina, koji se je pomogao molitvom djevojke, a on joj za uzvrat našao mjesto. Ali i plemenita gospođa, da se oduži djevojci, što je misom i molitvom pomogla njezinom sinu u mukama čistilišta, nije je primila za služkinju, nego za kćerku i baštinicu svog imanja.

Svakim dobrim djelom mi možemo pomoći svete duše čistilišta. Malo strpljenje ili najmanji križić podnesen za ljubav Bogu i pomoć dušama čistilišta njih vadi iz težkih muka. Ma i jedan pobožan Očenaš, Zdravomarija i bilo koja druga molitva ide u susret svetim dušama, da se rieše svojih užasnih muka. Umrtvenje, post, milostinja, novčić dan siromahu u nakanu za duše pokojnih njih oslobađa teških patnja. Ali najbolje pomoći crpe naši pokojni iz svetih oprosta i misa, zatim od svete izpoviedi i pričesti, što ih namienimo za pokoj dušama u čistilištu.

Imajmo uviek na pameti naše pokojne. Oni su s nama, pa i mi budimo s njima. Na nje mislimo, volimo ih, kako oni misle i ljube nas. Oni nas sigurno pomažu, iako uviek mi ne znamo u čemu i kada, ali zato i mi njih pomažimo svakovrstnim našim dobrim djelima. Budimo milosrdni prema svakomu, ponajviše prema našim pokojnicima, na što nas veže pravda i ljubav, pa će i Bog biti milosrdan prema nama na ovom i drugom svietu.

Dr. O. A. Crnica:

NA BLAGDAN BL. NIKOLE TAVELIĆA:

BL. NIKOLA TAVELIĆ — NAŠA DIKA I PONOS*

Svi su ugodnici Božji, ljubljena braćo, dika i ponos svoga roda i družtva, komu pripadaju. Velika i zamjerna djela, koja njihov narod u njima slavi i radi kojih se s njima diči, imadu neprolaznu vriednost, jer su učinjena u Bogu i po Bogu, koji jedini čini zamjerne stvari.

No ipak i među ugodnicima Božjim ima muževa, s kojima se njihov narod posebno diči, kojima je više odan, koje više štuje i u pomoć zazivlje nego druge. Takav ugodnik Božji za hrvatski narod jest *bl. Nikola Tavelić*. Njega naš narod više štuje i u pomoć zazivlje nego ikojega drugoga svoga Blaženika.

Danas, kad slavimo njegov blagdan, prikazat ću vam ukratko, ljubljena braćo, kako je bl. Nikola Tavelić zaista dika i ponos našega naroda: 1. kao njegov sin; 2. kao vjerovjestnik Kristova evanđelja; 3. kao Božji miljenik. A ti, naš bl. Nikola, milošću Božjom, poprati moje rieči, da one budu meni i mojim dragim slušateljima koristne i spasonosne.

1. Bl. Nikola Tavelić — veliki sin hrvatskog naroda

Bl. Nikola Tavelić rodio se oko g. 1350. na području nekadašnje Lučke županije, u blizini slavnog Šubićeva grada Bribira, u mjestu zvanom Velim. Na više mjesta tog područja živjeli su Tavelići sve do god. 1815., kad su izumrli, a tu i danas postoji predaja, da se je bl. Nikola rodio u Velimu. U vrieme bl. Nikole Velim je spadao pod kotar Šibenik, gdje su se Blaženikovi roditelji doselili još za njegova života i u svojim potomcima razvijali se kao šibenski plemići. Radi toga se i o bl. Nikoli govori, da je i on iz Šibenika.

Da je bl. Nikola bio Hrvat, o tom nema sumnje. Takovim ga nazivlje jedan njegov suvremenik iz Mletaka u spisu, što se čuva u knjižnici sv. Stolice u Rimu. Samo se pita, kojemu su hrvatskom plemenu on i njegova obitelj pripadali.

---

*) *Opazka uredničtva.* Dr. O. A. Crnica napisao je posebno djelo o bl. Nikoli Taveliću pod naslovom: *„Bl. Nikola Tavelić, njegov rod i rad"*. Djelo je razdieljeno na 11 poglavlja, a obsezat će nekih 300 stranica velike osmine. U njemu pisac, na temelju nepoznatih ili dosad nedovoljno proučenih izprava, izpitiva razna mišljenja o bl. Nikoli i o prilikama, u kojima je djelovao, te dolazi do novih zanimljivih zaključaka gledom na Blaženikovo mjesto rođenja, prezime, narodnost, školovanje, misionarski rad i t. d. Neki su zaključci došli do izražaja i u ovoj njegovoj propoviedi. Djelo je važno, a crkveni cenzor kan. N. Subotić izrazio misao, da će biti od velike duhovne koristi. Uzdamo se, da će doskora ugledati svietlo.

Na području Lučke županije, između Krke i Zrmanje prema moru, boravila su u doba bl. Nikole razna hrvatska plemena, kao: Kačići, Kukari, Gusići, Lapčani-Karinjani, Mogorovići, Tugomirići, Šubići. Hrvatska plemena dielila su se na razne rodove ili ogranke i obitelji ili kuće. Kako se vidi iz Tavelićeva obiteljskoga grba i sviju drugih okolnosti, Tavelići su pripadali Šubićevu plemenu i bili jedan ogranak bribirskih knezova Šubića. Prema tome, bl. Nikola bio je u rodbinskim vezama s najslavnijim hrvatskim banom Pavlom I. Šubićem, kao i s ostalim ondašnjim knezovima Bribirskim i kasnijim grofovima Zrinskim. Odnosno, bl. Nikola Tavelić bio je i u zemaljskom pogledu jedan od najslavnijih sinova hrvatskog naroda.

Već u ranoj mladosti bl. Nikola odrekao se svjetskih veličina i uživanja i stupio u franjevački Red u samostanu Bribiru. Taj samostan bio je glasovit s velikih i svetih muževa, koji su u njemu boravili. U tom je samostanu svet život provodio dobri skradinski biskup Bartul, koji se god. 1247. zahvalio na biskupiji i stupio u franjevački Red. U njemu je boravio bl. Andrija iz Drača, koji je pošao u slavu nebesku oko g. 1350., t. j. u doba kad se je rodio naš bl. Nikola, a franjevački ljetopisi slave ga kao čovjeka velikih krjeposti i mnogobrojnih čudesa. U istom samostanu uzgojio se i Fra Radoslav, sin istoimenog Bribirskoga kneza Radoslava, te je g. 1340. postao i krbavskim biskupom. Taj samostan uzeo je g. 1371. pod svoju osobitu zaštitu ugarsko-hrvatski kralj Ljudevit Veliki i naredio banu Stjepanu Lackoviću i njegovu podbanu, da ga u njegovo ime posebno čuvaju, štite i brane. To je bilo upravo onda, kad je u njemu boravio naš bl. Nikola.

Redovnički i svećenički uzgoj i naobrazbu stekao je bl. Nikola u istom samostanu, pa ga je oko g. 1375. za svećenika redio skradinski biskup Mihovil III., jer je Bribir u ono doba spadao pod skradinsku biskupiju. Tad je bl. Nikola bio u 25. godini života.

Budući da, prema ondašnjim franjevačkim zakonima, mladi svećenici nisu mogli izpoviedati svjetovnjake prije nego navrše 30. godinu života, redovnički su poglavari, na želju Sv. Stolice, slali mlade darovite svećenike na viša učilišta u strani sviet, da se usposobe za dobre propovjednike i učitelje mladeži u svojoj provinciji. Hrvatski Franjevci slali su svoje redovnike, prema propisima Reda, na obće učilište u Firenci. Koji su bili darovitiji i krjepostniji, njih su slali na sveučilište u Pariz i Oksford. Ako ih provincija nije mogla uzdržavati, ne riedko je rodbina pojedinih redovnika snosila troškove školovanja. Tako je sveučilište u Oksfordu pohađao fra Nikola iz Zadra, koji je bio provincialom baš u doba Blaženikove smrti. Nešto kasnije sveučilište u Parizu pohadao je fra Šimun Divnić iz Šibenika, rođak bl. Nikole po majci. Njemu je majka Katarina rodena Tavelić dala svoj miraz, da bi mogao poći na škole u Francuzku.

Na taj način pošao je na više škole i bl. Nikola, po svoj prilici, u Pariz. Njegov izvanredno krjepostan život, njegova darovitost i odličan rod bili su s jedne strane i te kakova pobuda, da ga poglavari pošalju na više nauke, a s druge strane više nego sigurno jamstvo za dobar uspjeh. Ali, kako se vidi iz svega, viših nauka, koji su onda trajali preko 10 godina, nije dovršio. God. 1379. održao se obći zbor franjevačkog Reda u Ostrogonu. Na tom zboru bi zaključeno, da se u misije šalju učeni redovnici i da ih provinciali na to potiču. Tad je naš bl. Nikola, na želju svojih poglavara i prema svom duševnom razpoloženju, prekinuo svoju daljnju naobrazbu i pošao u misije u Bosnu.

2. *Bl. Nikola Tavelić — vjestnik Kristova evanđelja*

Vjerske prilike u Bosni, u vrieme bl. Nikole, bile su zaista žalostne. Među naučenjacima postoje razna mišljenja o ondašnjoj t. zv. »bosanskoj crkvi«. Pita se, je li to bila bogomilska sekta s bogomilskim zabludama, ustrojstvom i običajima, ili je bila više razkolnička skupina, u kojoj je vladalo posvemašnje nepoznavanje vjerskih istina, podpuno bilo zanemareno bogoslužje, podjeljivanje i primanje sakramenata, obavljanje svetih čina i t. d.

Bez obzira na to, službeni izvori svjedoče, da je u Bosni bilo množtvo krivovjeraca; da su se od vremena do vremena krivovjerci raznih vrsta iz susjednih zemalja zalietali u Bosnu i nalazili zaštitu kod bosanskih velikaša; da je riedko koji velikaš bio, koji nije uz njih pristajao; da je krivovjercima uspjelo odvratiti velikaše od franjevačkih misionara, pa je Sv. Stolica morala misionarima dati dozvolu, da prose milostinju po Dalmaciji, Hrvatskoj i Ugarskoj, da bi mogli preživjeti; da su krivovjerci ubili veći broj misionara, otimali i rušili sve što je katoličko i t. d. Koliki su uspjeh imali, pokazuje pismo Pape Grgura XI. od 22. lipnja 1372., da se u bosanskim stranama katolička vjera proteže tek na nekoliko osoba, razmjerno prema silnom broju zalutalih; da tu nema ni župskih crkava ni upravitelja, na koje bi spadalo dušobrižničtvo.

U takovim prilikama razvijao se misionarski rad bl. Nikole Tavelića. Jasno vam je, ljubljena braćo, da je taj rad morao biti pun odricanja, gorkosti i svakojakog stradanja. Stoga se ne ćemo čuditi, ako je bilo redovnika, koji tolika stradanja nisu mogli izdržati, pa su od daljnjeg rada odustali. Ali toga nije bilo kod bl. Nikole. Ljubav prema Bogu i prema dušama kao i vlastiti samopriegor, koji su ga onamo poveli, činili su, da je u tom težkom i mukotrpnom radu izdržao do konca. Sa svom uztrpljivošću, uz najveće žrtve, za punih 12 godina, utvrđivao je u vjeri i branio pravovjerne kršćane, zalutale vraćao na put istine, pobijao zablude i onemogućivao razorni rad tvrdokornih odmetnika i zavodioca. Tek onda, kad su, nakon nenadane smrti bosansko-hrvatskoga kralja Tvrdka I., u ožujku 1391., nastali težki politički nemiri i neredi, koji su onemogućili svaki duhovni rad, tek tada, s dozvo-

lom svojih poglavara i Sv. Stolice, napustio je on Bosnu i pošao za misionara u Spasiteljevu domovinu Palestinu. U Jeruzalemu pokušao je s 3 druga na vjeru Kristovu obratiti mekoputne Saracene, koji su se, prigodom jednog svog hodočašća, bili skupili u ogromnom broju. Ali im pokušaj nije uspio. Saraceni ih svu četvoricu, nakon mnogih i težkih muka, pogubiše i sasjekoše na komade. Njihovo mučenje počelo je u subotu 11. dana mjeseca studenoga, a svršilo u utorak 14. dana istoga mjeseca godine Gospodnje 1391., kad su sva četvorica s mučeničkom palmom odletjela u slavu nebesku.

Nije li, dakle bl. Nikola Tavelić naša dika i ponos?

3. Bl. Nikola Tavelić — miljenik Božji

Bl. Nikola Tavelić naša je dika i ponos i kao miljenik Božji.

Već sama okolnost, da bl. Nikola u cvietu mladosti prezire svjetske veličine i odriče se zemaljskih uživanja, koja mu nudi u punoj mjeri njegov velikaški stalež, a ulazi u franjevački Red, da provodi život pun odricanja i samozataje, jasno pokazuje, da se tu radi o duši, koju je Bog za se posebno odabrao. Prvi zanos za savršenom sličnošću s Otcem nebeskim, koju je Bog pobudio u njegovu srdcu, kad ga je pozvao u redovnički stalež, nije u njemu nimalo popustio, već je sve više rastao u samostanu Bribiru na grobovima onih Božjih ugodnika, koji su u njemu provodili svet život i nakon smrti tvorili čudesa. Milost Duha Svetoga, koja se je u preobilnoj mjeri na njega izlila po svetim sakramentima, naročito po svećeničkom redu, učinila je od njega miomirisnu posudu, punu najrazličitijih kršćanskih, redovničkih i svećeničkih krjeposti.

Bl. Nikola Tavelić bio je zaista čovjek velike svetosti, redovnik prokušane krjeposti, svećenik neobičnih vrlina. To o njemu kaže u izvješću o mučeničtvu njegov neposredni starješina Fra Gerard Chauvet i druga redovnička braća u samostanu na brdu Sionu u Jeruzalemu. Oni svjedoče, da je bl. Nikola bio Bogu preodan, svojim poglavarima preposlušan, vjernicima preizgledan; da je gorio od ljubavi prema bližnjemu, da je provodio prestrog život, te da je bio u svakoj redovničkoj odlici preizkušan i presavršen.

Zaista, ljepšeg i pohvalnijeg svjedočanstva nije se moglo dati! Samo takva svetost mogla mu je dati snagu, da izdrži onaj višegodišnji misionarski rad, pun svakojakih gorkosti i odricanja. Samo po takovoj svetosti mogao je kroz tri dana izdržati nečovječne muke i viteški zaslužiti palmu mučenika.

Žrtva života bl. Nikole bila je Bogu ugodna i mila. Kao što se zlato kuša u vatri, tako je i njega Gospod prokušao u vatri muka i njegovu žrtvu paljenicu našao dostojnom svoga božanskog Veličanstva. Kroz tri dana bio je mučen strahovitim mukama i kroz to vrieme izgubio gotovo svu krv, jer mu je tielo bilo od udaraca zguljeno te nije imalo ni spodobe čovječje; kroz to vrieme nije primio nikakve hrane, a ipak je četvrtoga dana nastupio kao podpuno zdrav čovjek! Kriepila ga je, kako se kaže u izvješću o mučeničtvu, nebeska hrana, t. j. posebna milost Božja. Kad se pak nipošto nije htio odreći svoje vjere, bio je sav sasječen na komade, pa su oni komadi tiela bačeni u ogromnu vatru. Ali nisu izgorjeli. Saraceni su tri puta ponovno vatru palili, vatra se je ponovno gasila, a tjelesa nisu mogla izgorjeti. Saraceni su se snebivali od čuda i videći, da tiela bl. Mučenika ne mogu spaliti, razbacaše vatru i tielo ukopaše na tajnom mjestu, da ga kršćani ne bi našli i štovali kao svetca.

Ne mora li se, dakle, hrvatski narod ponositi s bl. Nikolom Tavelićem kao s velikim prijateljem i ugodnikom Božjim?

Zaključak

Bl. Nikola Tavelić je naša dika i ponos. On je naš brat, s kojim možemo i moramo da se ponosimo. On je junak, kojemu možemo i moramo da se divimo. Ali on je i svetac, kojega možemo i moramo da nasljeđujemo.

Bl. Nikola je uzor svima nama. I mlad i star, i učen i neuk, i bogat i siromah: svak ima od njega što naučiti, osobito u ovo težko doba svakojakih odricanja, pregaranja i žrtava. On je daleko teže žrtve i pregaranja dobrovoljno prigrlio radi Boga, i po njima zaslužio vječno uživanje na nebu a neprolaznu slavu na zemlji.

Ugledajmo se svi u njegov divni primjer. Nastojmo biti Bogu preodani, t. j. podpuno Božji, kao što je on bio. Nastojmo imati žarku ljubav prema bližnjemu kao što ju je on imao. Budimo drugima na izgled dobra i sveta života kao što je on bio. Iako ne možemo provoditi onako strog i siromašan život kao što ga je on provodio, nastojmo barem svakdanje težkoće života primati iz ruku Božjih, bez mrmljanja, i snositi ih uztrpljivo kao pokoru za griehe naše i naše braće, koja su se od Boga odmetnula, da nam se Bog smiluje i oslobodi nas od još težih. Budimo pripravni, ako Bog bude od nas tražio, da i život svoj za svoju vjeru žrtvujemo kao što je i bl. Nikola svoj život žrtvovao.

U svima našim duhovnim i vremenitim potrebama utječimo se bl. Nikoli Taveliću, da nam od Boga izprosi sve što nam treba, da i nas obraduje kao što je obradovao tolike druge svoje štovatelje. Molimo ujedno Gospodina Boga, da ovom velikom našem zemljaku udieli onu najveću čast i slavu na zemlji, da bude proglašen Svetcem, da se tako podpuno proslavi i on u Bogu i Bog u njemu. Amen.

NA BEZGRJEŠNO MARIJINO ZAČEĆE:

Iz života Marije bez grieha iztočnog Začete

Najprije ćemo razjasniti smisao današnje Marijine svečanosti.

Kad kažemo, da je bl. Djevica Marija začeta bez ljage grieha, može nas pamet odnieti na drugo, o čemu nije govor u ovom Gospinom blagdanu. Netko će misliti, da bezgrješno Začeće znači, da su Mariju rodili bezgrješni roditelji Joakin i Ana. Ali nije tako. Istina, da su Gospini obični roditelji, koji su začeli svoju kćerku na isti način, kako svi roditelji imadu svoju djecu. Niti su Marijini roditelji bili bezgrješni, niti su je rodili na kakav novi način nego se rađaju i druga djeca.

Ni to nije smisao Marijina bezgrješnog začeća, što je začela našeg Gospodina Isusa Krista po kreposti Duha Svetoga. Nas uči sveta vjera, da je od Marijina djevičanskog tiela uzeo Sin Božji svoje čovječje tielo, i da ga je uzeo po kreposti Duha Svetoga. Da onda podpuno izrečemo smisao današnjeg Marijina blagdana, uviek je dobro kazati: Marija je začeta bez ljage *iztočnog grieha*. To znači, da iztočni grieh naših praroditelja Adama i Eve nije prešao na Majku Božju. Naime znamo po vjeri, da su naši praroditelji sagriešili, i ljaga toga njihova grieha prelazi na sve njihove potomke, ali je Bog, uslied predviđenih zasluga Isusa Krista, od te ljage iztočnog grieha oslobodio svoju majku Mariju. Nju su začeli njezini roditelji, ali nisu na nju prenieli svoj iztočni Adamov grieh. Time je Marija začeta i rođena tako, kao da nikad na svietu nije bilo nijednog grieha. Ona se je i začela, i rodila, i živjela u posvemašnjoj svetosti. Ona je bila sveta prije poroda, u porodu i poslije poroda. I najveći Svetci začeti su u iztočnom griehu, dok jedina Marija bila je slobodna od njega.

Zavirimo napried u život Marijin, da motrimo i divimo se Marijinoj svetosti, te je nasljeđujemo iskrenim kršćanskim životom.

1. Marija u raju zemaljskom

Već prve stranice Svetog Pisma govore nam o Marijinom bezgrješnom začeću. Gdje ono Sveto Pismo Starog Zavjeta govori o iztočnom griehu, govori ujedno i o jednoj ženi, koja će zmiji ili iztočnom griehu satrti glavu: »Neprijateljstvo ću staviti između tebe i žene, između roda tvojega i roda njezina« (Gen. 3, 15). Isus je rod Marijin. On će satrti glavu zmiji, koja je grieh. Ujedno će i žena — Majka Isusova — biti neprijateljica zmije-grieha. Kako bi Marija mogla biti neprijateljica zmije i grieha, kad bi ovaj i sami jedan čas bio Marijin gospodar? I bi li se dolikovalo Mariji, koja je Majka utjelovljenog Boga, da bude pod vlašću sotone? Može li se složiti s Božjom svetošću, da utjelovljeni Bog.

Isus Krist, postane čovjekom u utrobi žene, koja bi bila okaljana bilo kojim griehom?

Dakle prve stranice Svetog Pisma govore nam ne samo o tom, da je Bog u raju zemaljskom stvorio čovjeka u iztočnoj pravednosti i svetosti, nego i o griehu naših praroditelja, te o Isusu, koji će čovjeka odkupiti od grieha, kao i Mariji, koja će zbog dostojanstva Majke Božje biti čista od ljage svakoga, pa i iztočnog grieha.

To razsvietlimo primjerom iz Starog Zavjeta, gdje čitamo, da je »silni kralj asirski Asuer izdao naredbu, da mora biti pogubljen svatko tko se bez predhodne dozvole usudi njega posjetiti. Za tu je naredbu znala i židovka bogobojazna Estera, koja je imala posjetiti kralja, da prosi milosti za svoj zarobljeni židovski narod. Mislila je, ako pođem tražiti predhodnu dozvolu da uniđem kralju, ne će mi je dati, zato ja idem k njemu i bez dozvole, i nadam se, da će me moj dobri i pravi Bog sačuvati da me kralj ne pogubi. Estera je pošla kralju bez predhodne dozvole, i prestrašena, da je kralj ne pogubi, pade pred njim u nesviest. Ali Bog okrene srdce kraljevo u blagost i reče dobroj Esteri: Što imaš, Estero? Ja sam brat tvoj. Budi dobre volje. Ti ne ćeš umrieti. Što smo zapovjedili, vriedi samo za obćenitost. Pristupi i govori sa mnom! (Estera, 15, 8—12). Kako je Asuer izuzeo iz kazne smrti židovku Esteru, tako je Bog oslobodio od kazne iztočnog grieha onu, koju je odredio da postane njegovom majkom. To je Bog mogao učiniti, pače se je dolikovalo da tako učini, i On je to učinio. Marija je začeta bez iztočnoga grieha.

2. Marijina blagoviest

Prošlo je više tisuća godina od vremena, u koje je Bog naviestio utjelovljenje svog Sina u utrobi bez grieha začete Marije. Došao je čas, kad se ima izvršiti to Božje obećanje i Marija postati majkom Sina Božjega. To je bilo na prvu Blagoviest, kad je Bog poslao s neba Anđela Gabriela, da ponudi i naviesti Mariji, da će po Duhu Svetom začeti Boga-Čovjeka. Kad se je Anđeo pojavio pred bez grieha začetom djevicom Marijom, pozdravlja je ovim riečima: Zdravo, *milosti puna, blagoslovljena ti među ženama*« (Lk. 1, 28). Bi li djevica Marija bila milosti puna, da je i za jednu sekundu bila bez Božje milosti i svetosti? Ona je bila milosti puna i s obzirom na vrieme svog života. Naime, Marija je svu puninu svog života provela u nedokučivoj milosti i svetosti. To znači, da nikad u vremenu nije bila robkinja grieha. Ona je uviek bila ne samo presveta, nego i neokaljana nijednim, pa ni iztočnim griehom. Svi ostali ljudi primaju preko svojih roditelja ne samo tielo nego i ljagu iztočnog grieha koliko u duši toliko i u tielu, dok djevica Marija primila je od roditelja tielo, a od Boga dušu, dok po Božjoj milosti ni njezino tielo ni njezina duša nikad nisu primili iztočni grieh, zato je s Njome od njezina postanka Gospodin, i Ona je začeta bez ljage iztočnog grieha.

3. Slava Marijina u Efezu

Majku Božju bez iztočnog grieha začetu obično vidimo naslikanu, kako nogama gazi zmiju-vraga. Zmija bi htjela ugrizti Mariju, ali ne može. Zato zmija-grieh paklenom mržnjom sikti na Mariju, i kad joj ne može upravo ništa naškoditi, traži svoje ortake među opakim ljudima, da preko njih kleveta Mariju, i među ljudima Joj odnosi slavu. Prvih godina petog vieka po rođenju Isusovu našlo se je nekoliko pokvarenih kršćana, kojima je na čelu bio zloglasni krivovjerac Nestorij, koji je hulio javno, da Marija nije Majka Božja, nego da bi ona rodila čovjeka, koji bi kasnije postao kao Bog. Nesretni Nestorij htio je dignuti krunu sa slave Marijine, naime da nije Bogorodica! Kad su to čuli čuvari svete naše vjere, biskupi, oni se sastadoše u azijskom gradu Efezu, da pod upravom zamjenika svetog Otca Pape dignu svoj glas na obranu Marijina Božjeg majčinstva, i tom prigodom svetčano proglasiše članak vjere, da je Marija Bogorodica. To je odmah rado prihvatio silan sviet, koji je čekao na osudu Nestorija i proglašenje vjerske istine, da je Marija Bogorodica, te je na večer s bakljama u ruci zajedno sa svojim biskupima prolazio gradom uz klicanje: Osuđen je Marijin neprijatelj! Slava Mariji Bogorodici!

Ta svečana izjava, da je Marija prava Majka pravog Boga bila je ujedno i utvrđeni zalog, da je Marija oslobođena iztočnog grieha i svih njegovih posljedica osim smrti.

Ma kako bi Majka Božja mogla biti okvrnjena ljagom praroditeljskog grieha! Kad je Gabriel pozdravio Mariju, da je *blagoslovljena među ženama* (Lk. 1, 28), time joj je kazao, da je ona jedina među svim ženama, koja je slobodna od iztočnog grieha, i time je postala vriedna da bude Majkom Božjom. Šta tko ne bi učinio svojoj majci?! Šta Bog-Isus ne bi učinio svojoj majci Mariji?!

Od proglašenja članka svete vjere, da je Marija naravna Majka Božja, proteklo je kojih četrnaest stoljeća, u kojima, uzprkos obće vjere čitave Crkve, da je Marija bez grieha iztočnog začeta, našao bi se koji veoma riedak čovjek, koji nije znao, kako bi ljudskim dokazima pokazao, da je Gospa bezgrješno začeta, zato god. 1854. ustaje Kristov namjestnik na zemlji, sveti Otac Papa Pio IX., pa javlja čitavom kršćanskom svietu, da je objavljeni članak katoličke vjere, da je Marija bez grieha začeta, i tko bi o tom sumnjao, da bi doživio brodolom i pokopao svoju vjeru.

Doista, ako bi Marija bila i začas zarobljena najvećim i najpogubnijim, t. j. iztočnim griehom, kako bi je Bog mogao odabrati svojom Majkom?

4. Marija objavljuje da je bezgrješna

Imadu dva sretna kutića zemlje, u kojima se je Marija pojavila nama biednim ljudima i očitovala, da je uistinu bez grieha iztočnog za-

četa. Ta su dva sveta kutića *Lurd* i portugalska *Fatima*. Ali glas iz ta dva kutića upravljen je svemu čovječanstvu na čitavom svietu.

Nisu prošle ni pune četiri godine, odkada je sveta Crkva na usta Pija IX. proglasila svoju vjeru u Marijino bezgrješno Začeće, eto u sveti Lurd dolazi osobno Majka Božja i na pitanje sv. Bernardice, njezine miljenice, koja je ona? Majka Božja predstavlja se njoj i preko nje cielom svietu: *Ja sam bezgrješno Začeće*. Ne kaže Marija: Ja sam Marija, ni: Ja sam Majka Božja, ni: Ja sam utočište grješnika ili koje drugo svoje ime, nego: Ja sam bezgrješno Začeće, da pokaže, da tim Božjim darom Ona je postala i blažena Djevica Marija, i Majka Božja, i sve ono, čime je zazivljemo u lauretanskim letanijama.

Ljudi su slabi, pa se lako naviknu na čudesa jedne vrste i traže nove čudesne pojave. Ista Majka Božja, koja se pokazala u Lurdu, evo u najnovije doba hoće da opet zanima kršćanski sviet novim pojavama. Javlja se u portugalskoj Fatimi. Opet je ljudi pitaju: koja si Ti? Sveta Prikaza odgovara: *Ja sam Gospa od Ružarija*, ali je prije kazala, da Gospodin hoće, da se sav sviet posveti »*mome Bezgrješnom Srdcu*, koje će napokon pobieditiu«. Tako je Majka Božja u Fatimi sebe objavila, da je *Bezgrješna Gospa od Ružarija*.

*

Blagdan Bezgrješno Začete je blagdan Majke svih naših kršćana. Mi smo djeca Marijina. Mariju je Bog obdario povlasticom, da je začeta bez iztočnog grieha radi toga, što je imala postati Majkom Božjom i majkom nas kršćana. Kad je majka bezgrješna, imadu i djeca biti čista od grieha. Mi jadni ne možemo biti bezgrješni na zemlji. Ali po Mariji imamo Isusa, koji nas na krštenju čisti od ljage iztočnog grieha, a pomoću svetih drugih Sakramenata hoće da uztrajemo u čistoći duše. I naš je ideal da po uzoru nebeske Majke i mi postanemo bezgrješni. Na zemlji zagovorom Marijinim možemo mrziti svaki i najmanji grieh. Ako u nj upadnemo, možemo ga se očistiti u skrušenoj izpoviedi i savršenom pokajanju. I to je put, kojim ćemo doći k Majci u nebo, i tamo ćemo ostvariti svoj ideal i postati bezgrješni bar u slavi nebeskoj.

NA BLAGDAN BOŽIĆA:

Veselimo se — Bog je s nama!

Jedna istinita rieč glasi, da svaka stvar ište svog gospodara. Netom se rodi diete, odmah traži svoju majku. Ono odvraća glavu i od kraljice, a trči u zagrljaj svoje majke. A tko je Gospodar i Otac čovječje naravi? Nije li Bog? Sva stvorena narav traži svog Stvoritelja, a čovjek koji predstavlja sav svemir, čezne, da mu je imati, uživati Boga, te je izpravno, u ime svega čovječanstva, kazao sv. Augustin: *Nemirno je naše srdce, o Bože, dok ne počine u tebi!*

Tkogod će kazati, da je kršćanska vjera odgojila u čovjeku težnju za Bogom, ali nikad ona ne bi mogla usaditi u čovjeka žudnju za Bogom, da nije za to našla oslona u ljudskoj naravi. Kad bi netko bio sposoban da napiše poviest ljudskih želja, morao bi napisati kao poviestnu istinu, da su poganski narodi prije Isusa Krista na usta i u djelima svojih velikana čeznuli i vapili, da bi k ljudima došao Stvoritelj svieta i čovjeka. To je shvatljivo. Prvi ljudi, Adam i Eva, živjeli su veoma intimno s Bogom: Kad su uvriedili Boga, bili su izagnani iz raja zemaljskoga, ali kazna grieha nije im poništila čežnju za Bogom.

U srdcu je dakle čovječje naravi, da ona na današnji božićni dan uživa i prirodno i kršćansko veselje, jer srdce svakoga među nama potiče nas, da vjerujemo nebeskom Anđelu, koji nam u evanđelju kaže: *»Nemojte se bojati! Evo vam javljam veliku radost, koja će biti za sav narod: U Davidovu vam se gradu danas rodio Spasitelj, koji je Krist Gospodin«* (Lk. 2, 11). Čovječjoj prirodnoj čežnji za Bogom evo je danas odgovorila Božja milost, po kojoj u Djetešcu Isusu došao je na zemlju utjelovljeni Bog, te od 25. prosinca 1. godine rođenja Kristova poviest čovječanstva priznaje, da među ljudima nalazi se na ovom svietu i utjelovljeni Bog, pa svak između nas ima razloga da pjeva: *Svako svieta stvorenje — ima danas veselje — štujući Božje rođenje.*

Svaka kršćanska crkva danas je narešena svetim jaslicama, pa u duhu vjere motrimo: tko je u njima ono malo Diete?

1. Djetić Isus je Bog

Prvi razlog našeg božićnog veselja je taj, što je na ovaj dan Bog došao k ljudima na zemlju. Ono malo Diete položeno u jaslama je po čovječjoj naravi diete kao i svako drugo diete, ali ono je utjelovljeni Bog. Netom je čovjek sagriešio, odmah mu je Bog obećao, da će On postati čovjekom i čovjeka osloboditi od grieha. To znademo po Svetom Pismu Starog zavjeta, čije sve svete knjige, — njih na broju 47 — govore, da će na sviet doći Bog u čovječjoj naravi. Stotine godina prije Kristova rođenja pojedini sveti Proroci unapried proriču o dolazku Sina Božjega na sviet i opisuju pojedinosti njegovog života tako, kao da Ga gledaju svojim očima. Oni su predkazali vrieme, kad će se roditi, mjesto rođenja, koja će ga majka roditi, koje će ime nositi i mnoge druge pojedinosti, koje se tiču Kristovog života. Zvali su ga i Emanuelom, što znači: Bog s nama.

Najjasnije je anđeo Gabriel naviestio, pred devet mjeseci, da je došao željeni čas, da Djevica Marija po kreposti Duha Svetoga začme »Sina Svevišnjega«, kojeg će roditi u svoje vrieme i nadjenuti mu ime Isus, i jer je Sin Svevišnjega, zato njegovu »kraljevstvu ne će biti kraja«.

I da je djetić Isus Bog svjedoči nam Andeo, koji je čudesnim svietlom obasjao betlehemski kraj, u kojem se Krist rodio i javio pastirima, da pohode Diete, pače im kaže, da je to Diete: *Spasitelj, koji je Krist Gospodin.* Da pastiri budu što bolje utvrđeni u vjeri, da je rođeni Djetić utjelovljeni Sin Božji, sa spomenutim Anđelom nađe se mnogo drugih nebeskih Anđela, koji su pred pastirima pjevali: *Slava na visini Bogu, i na zemlji mir ljudima dobre volje.*

Uz Mariju i sv. Josipa nisu jedini Anđeli i pastiri znali, da je djetić Isus Sin Božji i Spasitelj svieta, nego su to znali i poglavice židovskog naroda, pače i njihov od tuđina nametnuti kralj Herod, koji u ime sveg židovskog naroda kaže mudracima od Iztoka, koji su tražili, gdje bi se Krist rodio, da se u Betlehemu ima roditi, pače da će mu se i on poći pokloniti.

Komu se eto Isus odkriva da je Bog, i tko ima smisla da vjeruje u Njega? To su oni, koji su čista srdca. Kazao je Krist u evanđelju, da su blaženi oni, koji su čista srdca, jer će oni *vidjeti* Boga. Čisti Josip, pastiri, mudraci od Iztoka, starac Simeon i starica Ana od svega srdca vjeruju, da je Isus pravi Bog, koji je došao na sviet, da čovjeka oslobodi od grieha. Naprotiv, ondašnji narodni poglavari i naobraženi krugovi znadu, da se u Betlehemu ima roditi obećani Mesija, ali u njega ne vjeruju, čak traže, da ga pogube. Imali su srdce okaljano svakim požudama, koje su im priečile, da vjeruju u Sina Božjega. Svako zlo, pa i nevjerstvo dolaze iz čovječje zloće.

2. Djetić Isus je Vladar mira

Oh, kad bi čovjek mogao od sebe biti miran i blažen na ovom svietu! Šta čovjek ne bi pregorio, da mu je biti zadovoljan u svemu? A eto upravo mali djetić Isus došao je na sviet, da umiri čovjeka. Čovjek je griehom uznemirio sebe i bližnjega. U sebi i sa svojim bližnjim postao je nemiran i ratoboran onim časom, kad se je zavadio sa svojim Stvoriteljem. No Božja dobrota hoće, da se čovjek pomiri s Bogom i uz pomoć Božju sa sobom i bližnjim. Zato su Sveta Pisma navieštala, da u Isusu dolazi na sviet *»Knez mira«*. Svjedoči svjetska poviest, da u vrieme Kristova rođenja u ondašnjem poznatom svietu vladao je mir, i nisu se vodili ratovi. Providnost je Božja htjela, da čovječanstvo u miru dočeka dolazak Božji na sviet. I Anđeli su opravdano pozdravljali novorođenog Kneza mira s pjesmom: *Slava Bogu na visini, a mir ljudima na zemlji dobre volje.*

Znamo iz evanđelja, da je Isusov pozdrav bio *Mir vama.* Taj je pozdrav učio i svoje učenike: *U koju god kuću udete, najprije kažite: Mir kući ovoj* (Lk. 10, 5). Kad je stavljao temelje svome kraljevstvu među ljudima, naglasio je: *Blaženi mirotvorci,* jer će se oni sinovi Božji zvati (Mat. 5, 9). Poslije nastavlja: *Miri se sa svojim protivnikom brzo, dok si s njime na putu* (Mat. 5, 25). Iz srdca, koje nije mirno sa svojim neprijateljem, ne će Krist da primi nikakva dara, nego traži da mu naj-

prije darujemo izkreni mir sa bližnjim: *Ako prineseš svoj dar na oltar, i ondje se sjetiš, da tvoj brat ima nešto protiv tebe, ostavi ondje svoj dar pred oltarom i idi prije te se pomiri s bratom, pa onda dođi i prinesi svoj dar* (Mat. 5, 24). Koliko je Isus Knez mira, hoće da pokaže i time, da za ljubav mira onomu, koji nam uzme košulju, pustimo i kabanicu, i tko nas tjera jednu milju puta, da s njime u društvu idemo druge dvie milje. Manje je zlo i časovita šteta nego nemir i svađa. Svađu i ubijanje Krist bilježi za sotonski grieh. Kad je Petar trgao mač na obranu pravednog Krista, On ga opominje i zapovieda: *Vrati mač u korice njegove, jer svi koji se hvataju mača, od njega će poginuti* (Mat. 26, 52).

Bezbošci nemadu mira (Isaia 22, 57). Obilat mir vlada među onima, koji ljube zakon Gospodnji (Ps. 118, 165). Bog dolazi na sviet da nauči ljude, kako će krotiti nemirne požude i čuvati se od grieha, jer je to jedini put, koji vodi k miru pojedince, obitelji, narode i čitav sviet. Svađe i ratovi su posljedice požudâ i griehâ. Kad su kod Isusova rođenja Anđeli pjevali: *Mir ljudima na zemlji dobre volje*, mislili su time kazati, da su dobre volje oni ljudi, koji ne vrieđaju Boga ni bližnjega nijednim zlim djelima.

3. Djetić Isus je i Otac budućeg vieka

Nama je drago u djetiću Isusu razmatrati našeg dragog Boga, kao i Kneza mira, ali držim, da nam je svima najdraže, kad u malom Djetiću Isusu motrimo našega dobrog Otca. Istina je, da je Isus druga Osoba presvetog Trojstva, Sin Božji, ali nam Ga je Otac poslao s neba, da nam zastupa Otca i bude mjesto njega. Kaže Isus: *Ja i Otac jedno smo* (Iv. 10, 30). Dalje veli: *Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji* (Mat. 28, 19). Krist nam predstavlja na zemlji Otca nebeskoga. To je potvrdio Isus, kad je kazao Filipu: *Koji vidi mene, vidi i Otca* (Iv. 14, 9). Kad je nebeski Otac poslao k ljudima svog Jedinorođenca kao Spasitelja, time ga je postavio i Otcem i Sudcem svemu svietu za sva vremena i svu vječnost. Odkada je Krist na svietu, On je »kamen ugaoni, izabrani, dragocjeni«, na kojem stoji čitav sviet. On kroji sudbinu svieta prema njegovim djelima. To je o djetiću Isusu uztvrdio prorok starac Simeon, koji u hramu držeći na rukama maloga Isusa veli u ime Božje o njemu svemu čovječanstvu kroz sva vremena: *Gle, ovaj je postavljen na propast i na uzkrsnuće mnogima* (Lk. 2, 34). To je o sebi priznao Krist govoreći farizejima priču o zlim vinogradarima: *Tko padne na taj kamen, razbit će se, a na koga on padne, satrt će se* (Mat. 21, 44). *Taj je kamen Isus.*

Što je slika sadanjeg svieta nego li kamen, koji je svojim bezboštvom pao na Krista, i razbija se on, a ne Krist.

Porođenje Kristovo neka nas nauči, da sliedimo Isusovu poniznost, koji nije kolebao da za naše spasenje postane slabašno, nejako i zaplakano diete. Od maloga Isusa naučimo se, da ne gramzimo za propadljivim imanjima ovog svieta. Blaženi su siromasi duhom, jer je njihovo kraljevstvo nebesko. Također se od trpećega maloga Isusa naučimo odricati grješnih udobnosti ovog svieta i da za ljubav prema Isusu, predano volji Božjoj, podnosimo sve križeve, koji nas snalaze. Po njima ćemo biti vjerni nasljednici Isusovi, čije slavno porođenje čestitamo vam od svega srdca.

NA STJEPANDAN:

Kršćanska rieč o krvoproliću

Danas slavimo blagdan sv. Stjepana, koji je prvi između kršćana prolio mučeničku krv za Isusa Krista. To nam pruža priliku, da povedemo rieč uobće o krvoproliću, a napose o krvi, kojom pregaramo svoj život, da ostanemo vjerni Isusu Kristu. Danas je i suvremeno govoriti o ovom gorkom predmetu, budući da čitav zemaljski svemir puši krvlju, koja se lije na svim stranama svieta. Tu krv prolievaju jedni u jednu, a drugi u drugu svrhu. Najprije svratimo pažnju, da

1. Grieh prolieva krv

Bog je stvorio čovjeka od duha i tiela. Duh živi od znanja i ljubavi, dok tielo sastoji od krvi, žila i kostiju. Smrt ne dopire do duha, ali iztočenje krvi prouzrokuje smrt tielu. Prvotno u božjim namjerama nije bilo da čovjek mre. Bog je u početku stvorio čovjeka u punoj svetosti bez grieha, i smrt nije gospodarila prvih dana čovječjeg života. Smrt je ušla na vrata, koja je čovjek sagradio svojim griehom. Smrt je kazna za grieh. Između ostalih uzroka smrti ima i krvoproliće.

Ubistvo je najgori način čovječje smrti. Što je smrt prirodnija, polaganija, tim je manje teža. Ubijstvo učas usmrti najjačeg čovjeka. Ubijanje je neprirodna smrt. Ako je obična, naravna smrt težka kazna za grieh, koliko većma nasilna smrt povezana s griehom? Svako je krvoproliće ili zločin ili je kazna za zločin. Ako je krvoproliće privatno, predpostavlja ili zločin onoga koji ga prouzroči, ili je ubijen zločinac.

Dakle prolievanje krvi uviek predpostavlja grieh bilo od koje strane. Svih sedam smrtnih grieha u svojoj razdraženosti žeđaju ljudsku krv. Na potoke krvi prolila je ljudska oholost, požuda za imanjem i grieh bludnosti. Poviest svieta spominje nekoje ljude pod posebnim imenom »tirani«, kojih je zla uspomena zbog toga, što su krvoločno ubijali sve koji su bili protivni njihovim hirovima. Na primjer, židovski kralj Herod nije poklao samo betlehemsku nevinu djecu, nego je umorio i svoju ženu i svu svoju obitelj, zatim zetove i tri sina. Njegov sin, Herod Antipa, u navali požude bludnosti dao je odsjeći glavu sv. Ivana Krstitelja. Radi nečistog grieha David je pripravio smrt zako-

nitom mužu svoje priležnice. Obična pobuda rimskim vlastima, da ubijaju kršćane, bila je njihova požuda za prisvajanjem dobara svojih žrtava. Kain je usmrtio brata Abela iz zavisti, što je Abel bio dobar i Bogu se svidjela pravednička žrtva, dok Kain je bio zao i njegova se žrtva nije svidjela Bogu.

Kadagod se ljudi dublje izkvare griesima, tada su krvoločniji. Zločinci vole i traže krv. I grieha i krvoprolića bilo je uviek u višoj i manjoj mjeri, jer je među ljudima uviek bilo veći i manji broj težkih grješnika. Kako su se u našim vremenima uzmnožala različita bezakonja, tako su učestala i raznovrstna krvoprolića. Današnja tako zvana liepa književnost puna je bluda, mržnje i krvi. Za njom su pošli slikokazi.

Naravno je, da Bog zabranjuje navalno krvoproliće. Dozvoljeno je braniti se, ali i obrana ima biti umjerena. Bog je gospodar smrti i života. Čovječji je život Božje vlastničtvo, u koje ne smije dirati nijedna privatna osoba. Bog bdije na straži života svakog čovjeka. Nad svakim grješnim krvoprolićem stoji njegova rieč, koju je upravio prvom ubojici Kainu: *Što si učinio? Glasno viče sa zemlje k meni krv brata tvoga. I zato da si proklet, prognan od domaćeg tla, što je otvorilo usta svoja, da popije iz ruke tvoje krv brata tvojega! Kad uzradiš zemlju, neka ti više ne daje roda. Lutat ćeš i bježat ćeš po zemlji* (Gen. 4, 10). Slično stiže kazna Božja svakoga, koji ubija tuđi život. Čovječji je život otisak Božjeg života. Stari je Zakon bio vrieme pravde, zato je Bog dopustio, da kazna ubojicama bude: rana za ranu, oko za oko, zub za zub! Ista šteta tjelesna, što ju je tko nanio drugome, neka se i njemu nanese! (Lev. 24, 20). Ova je kazna imala svrhu, da zaprieči krvoproliće i nametne poštivanje tudeg života. U Novom Zavjetu Krist je donio na sviet među ljude zapovied ljubavi: *Ljubite neprijatelje svoje, činite dobro onima koji na vas mrze i molite se za one, koji vas progone i kleveću* (Mat. 5, 44). Petru, koji je u naglosti izvadio mač na obranu pravednog Gospodina, Isus uzvraća: *Vrati mač u korice njegove; jer svi koji se hvataju mača, od mača će i poginuti* (Mat. 26, 52).

2. Bogu je ugodna krv pravednika

No imamo i drugu, svietlu stranu prolivene čovječje krvi. Naša sveta vjera nabraja bezbroj svetih ljudi obojega spola, svake dobe i stališa, koji su svoju krv prolili za svjedočanstvo Isusu Kristu, koji je svojom prolivenom krvi na Kalvariji posvetio svaku kaplju naše krvi, koju prolijemo za Njega. Današnji sv. Stjepan je prvi kršćanin, koji je izlio i zadnju kap svoje mučeničke krvi, da njome sliedi primjer svog umorenog Spasitelja.

Koliko je Bogu mrzko zločinačko prolievanje krvi, toliko mu je draga krv onih njegovih ugodnika, koji je pregaraju Njemu na prizna-

nje. Krv sadrži čovječji život. Tko prolije krv za Isusa, taj pregara svoj život za njega. I nigdje Bogu nije slađi naš život, što kad mu ga darujemo u krvi za svjedočanstvo Njemu. Stoga je Bogu draga sveta mučenička krv, jer njome pregaramo život za Onoga, koji ga je stvorio, pa kaže Isus: *Od ove nema veće ljubavi, što li kad tko položi život svoj za svoje prijatelje* (Iv. 15, 12). U mučeničtvu čovjek sebe poništi za Krista, kako je Krist na Križu sebe poništio za naše spasenje. Prolievanje krvi za vjeru u Krista ugodno je Bogu i zato, što je ona odkupnina za griehe bilo svoje bilo svojih bližnjih. Nakon grieha vlada zakon Božje pravde, koji glasi: *Bez proljevanja krvi nema oproštenja grieha* (Heb. 9, 22). Zato svi preodređeni za raj moraju prije proliti svoju krv ili duhovnim ili tjelesnim načinom. U raj ulaze samo mučenici, koji su se odrekli svog života bilo kršćanskim odricanjem, bilo proljevanjem krvi. Kaže Isus: *Tko ljubi život svoj, izgubit će ga, a tko mrzi na život svoj na ovom svietu, sačuvat će ga za život vječni* (Iv. 12, 25). Tko nije za Krista pravi mučenik duhovnim ili tjelesnim načinom, a hoće da dopre u život vječni, podnosit će silno i vatreno mučeničtvo u mukama čistilišta.

Današnji prvomučenik sv. Stjepan bio je đakon u crkvi prvih kršćana. Jedna od glavnih služba bila mu je skrb za siromahe. O njemu vele Djela Apostolska (6, 5), da je bio »pun vjere i Duha Svetoga«. Bolje svjedočanstvo nije mu se moglo izdati. Nije čovječja vriednost u tom, kako se odieva, stanuje li u palači ili u potleušici, hrani li se siromaški ili bogato, koji ima položaj u družtvu, je li ili nije školovan. Vriednost je čovjeka u njegovom plemenitom srdcu, u zdravoj pameti i dobrom ili kršćanskom odgoju. Pred Bogom vriedi krepostan život: odricati se zlih želja, biti sabran na molitvi, rado posjećivati crkvu, izpoviedati svoje griehe, hraniti se Tielom Gospodnjim, priteći bližnjemu u pomoć, ne mrziti, pače i ljubiti svoje neprijatelje, biti poslušan, pokoran, trpjeti križeve predano volji Božjoj i, kako kaže sv. Jakov (1, 27), a što je posebno sliedio sv. Stjepan: Pobožnost čista i neokaljana pred Bogom i Otcem jest ova: »*Zauzeti se za sirote i udovice u njihovoj nevolji i držati sebe neokaljana od svieta*«.

Povod mučeničtvu sv. Stjepana bila je njegova propovied, koju je držao pred velikim židovskim viećem. Stjepan je bio pun milosti i jakosti te činio velika čudesa i znake u narodu. Iz njega je govorila božanska mudrost i izlazila božanska snaga za svako dobro. Pred velikim viećem korio je Židove, svoje sunarodnjake, kako ne vjeruju u Isusa Krista, čemu je kriv njihov razvratan život. Dobacio im je u oči, da su tvrdokorni, i neobrezanih srdaca i ušiju, i protivni Duhu Svetomu jednako kao i njihovi otci. Naročito je upeklo tvrdokorne Židove, kad im je sv. Stjepan dobacio, da ubijaju one, koji im propoviedaju Isusa Krista. To je tako razbjesnilo pokvarene i krvoločne Židove, da su škripali zubima od jada i na koncu kamenjem zasuli svetog mučenika Stjepana.

3. Čudesa prigodom Stjepanova mučeničtva

Kad zločinci liju čovječju krv, često puta događaju se nemili jadi. Ali kad se prolieva mučenička kršćanska krv, tada neriedko Bog dieli svoja čudesna znamenja. Na svojoj smrti sv. Stjepan vidio je tri silna čuda: vidio je otvorena nebesa, ugledao je rajsku slavu Božju i opazio je Krista, kako u raju stoji s desne strane Bogu. Od silnog zanešenja prema onom što vidi, nije mogao mučati, nego je otvoreno progovorio biesnim Židovima: *Eto vidim nebesa otvorena i Sina čovječjega gdje stoji s desne strane Bogu* (Djela Apost. 7, 56).

Još jedno veliko čudo zbilo se je pri mučeničkom prolievanju krvi sv. Stjepana, naime da sv. mučenik nije osjećao ni malo ma nikakve zle volje prema svojim ubojicama, nego ih je ljubio i molio za njih: *Gospodine, ne primi ovo za grieh!* Nakon tih svetih rieči, kojima je molio, da Bog ne kazni njegove ubojice, kaže Sveto Pismo, da je »*usnuo*« ili predao duh svoj Bogu i umro.

O još jednom golemom čudu govore Sveti Otci, kojega je izprosila mučenička krv sv. Stjepana. Kaže Sveto Pismo, da je kod mučeničtva sv. Stjepana sudjelovao i okorjeli Židov Saul. No kako je sv. Mučenik svoju krv i molitve prikazivao na slavu Božju i za obraćenje svojih sunarodnjaka, Bog je uslišao mučeničku molitvu i primio mučeničku krv za obraćenje Saula, koji se je malo kasnije obratio na vjeru Kristovu i postao ono što je i bio: slavni i sveti apostol Pavao, koji je svojim trudom najviše utvrdio i razširio našu svetu vjeru u svom početku.

Toliko je vriedna mučenička krv i molitva! Stara rieč kaže, da krv mučenika je sjeme kršćana.

Nebrojeni sviet danas lije svoju krv. Koji je liju u griehu i grješnim načinom, ti su mučenici pakla, koji mrzi čovjeka i tjera ga u krvoproliće. Koji pak nevino i krepostno liju svoju krv, ti su mučenici Kristovi, koje čeka plata nebeska. Ako ikada, to bar u vrieme ratova moramo moliti za obraćenje grješnika, da prestanu lievati krv pravednu. Također imamo moliti, da milost Božja sačuva u vjeri one, koji pravedno i sveto liju svoju krv, da ona bude od Boga blagoslovljena, i po njoj zavlada na zemlji mir, Božji red i pravica, a najviše sveta bratska ljubav.

Molimo sv. Stjepana, da nam izprosi milosti, kojima ćemo rado trpjeti za Isusa svaku muku, koju nam pošalje za pokoru naših grieha i za doprinos k obraćenju našeg bližnjega.

NA STARU GODINU:

NADZOR NAD NAŠIM ŽIVOTOM

Još malo sati, pa će i ova godina 1943. nestati i prieći u vječnost. Znademo, na žalost, kakva je bila i kako je protekla! Oni koji su odlučivali njezinom sudbinom, danas će praviti bilancu o uspjesima

i neuspjesima, koje su u njoj doživjeli. Istina je, da je ova godina projurila u nepovrat, ali djela nas pojedinih ljudi ostavila su u njoj duboke tragove, koji imadu na sebi pečat vječnosti. Poviest svieta svratit će pažnju na mnoge događaje, koji su se odigrali u ovoj godini, ali poviesti života vječnoga ne će izmaknuti ni najsitniji čin nijednog čovjeka uobće, da ga ona ne će markirati i umieti ili za dobro ili za zlo našeg osobnog vječnog života.

Na ove uvodne misli nastavimo s nekojim važnim opažanjima.

1. Seizmograf našeg života

Seizmograf je aparat, koji bilježi potrese zemlje. Na njemu imadu sprave, koje označuju vrstu i pravac potresa, te koliko traje. Ovaj aparat pokazuje ne samo velike potrese, koji ruše zgrade i ubijaju ljude, nego njihova osjetljivost bilježi i najsitnije pokrete u kruglji zemaljskoj, pače i to, koliko su bili jaki, i koliko su sekundi trajali bez obzira, da li su bili u silnoj udaljenosti od mjesta, gdje su smješteni ti aparati.

Bar o ovim sitnim potresićima, koji su veoma česti, mi ljudi ne vodimo računa, ali eto i njih veoma brižno zapazi seizmograf.

Kad ljudi umiju napraviti aparat, koji vodi kontrolu o svim pokretnim zbivanjima u kori zemaljskoj, koliko većma Bog vodi nadzor o svim i najsitnijim čovječjim pokretima, zvali ih mi rieči, misli ili djela? Vrieme je u službi vječnosti, a vječnost u službi Boga, koji svaki naš osjećaj stavlja na vagu vječnosti t. j. vječne vriednosti ili nevriednosti. Na taj Božji seizmograf sjeća nas tužna pjesma mrtvog dana, kad na mrtvačkim misama pjevamo: Otvara se knjiga jada — Knjiga grješna ljudskog rada, — Što će vagnut biti sada. — Kada Sudac sudit stane, — Sve će tajne biti znane, — Sve grjehote pokarane,

Odraz Božjeg seizmografa je i naša savjest. Ona će nam na času smrti u posebnom slikokazu odkriti čitav život, kakav se pokazuje u odnosu s Bogom. Prilika današnjeg zadnjeg dana u godini potiče nas, da ogledamo svoj život, što je u njemu vriedna za život vječni. Pače između svih dnevnih misli i briga, koje nas zaokupljaju imala bi tokom godine uviek biti na prvom mjestu misao, što koje pojedino i svagdanje naše djelo vriedi za vječno spasenje. Tako je sv. Vjekoslav sebe pitao: »Šta će mi ovo i ovo vrieditи za vječnost?«.

Kad bi našli na ulici prsten, kojemu se je izgubio gospodar, u dvojbi, da li je taj prsten zlatan, ili od koje druge kovine ili patvorine,pošli bi zlataru, koji ima način da pomoću dušične kiseline spozna je li ili nije li prsten od zlata, ili koliko možda u njemu ima zlata. ili je prosta patvorina. Šta nema cienu na ovom svietu? Danas se potražuje i ono, što smo nekoć bacali na smetljište! To nam kaže, da svako čovječje djelo ima svoju cienu ili necienu za život vječni. Potiče nas sv. Pavao (1. Kor. 10, 31), da budemo mudri te hranu i pilo upotrebljavamo na slavu Božju i naše vječno spasenje. Danas smo pozvani,

da prosudimo djela, koja smo učinili kroz minulu godinu, koliko su bila krepostna za vječno spasenje ili su bila zla na vječno izgubljenje. Ništa nema pametnijega na ovom svietu do li slušati glas savjesti, koja nam kaže: »To djelo vrieđa Boga, ne čini ga, jer ćeš poći u pakao«. Drugi put kaže nam savjest: »To je dobro djelo i Bogu ugodno, učini ga, pa ćeš dobiti život vječni«.

Blažen čovjek, koji ima na kršćansku odgojenu savjest, koja ga puti na dobro, a odvraća od grieha!

2. *Basna o jelenu*

Mi smo ljudi često veoma sliepi kroz mnoge godine našeg života. Ne ćemo da stvari cienimo po njihovoj istinskoj vriednosti, nego radije se povodimo za njihovim blieštilom. Mi ljudi imamo zrcala da se vidimo, dok životinje se ogledavaju u bistroj vodi. Priča basna, da je jednom jelen zaželio vidjeti svoje lice, pa pošao k bistroj vodi, da se oholo ogledaje. Na vodenom zrcalu divio se je krasoti svojih zaista krasnih rogova, koji mu rese ponositu glavu, ali se je uprav stidio svojih malenih nogu, koje su mu izgledale grdne i tanke kao vreteno. Uto naleti lovački pas, kojeg jelen ugleda i prestrašen stade kroz šumu bježati na sav mah. Kako su mu se rogovi na glavi često zaplićali među nizka stabla, stotinu puta ih je prokleo, što mu smetaju bježati, a blagoslivao je noge, koje će ga jedine pomoći u biegu izpred krvoždnog psa. I zaista su ga spasile noge, dok rogovi u malo da ga nisu upropastili!

Liepo sada opaža pisac basne: Mi ljudi često volimo ono, što je začas zamamno, liepo i tielu ugodno, a držimo se daleko od onoga, što je dobro i koristno, iako težko i neugodno, pa tako nas upropašćuje uprav ono, što nam je zakratko liepo i ugodno!

Od časovite ljepote i ugodnosti nema ništa, nego kasnije grižnja savjesti. *Na svietu je sve taština i izpraznost.* Svaka nedozvoljena dragost i časovita ugodnost razočara svačije srdce i donosi nemir i pečal duše. Lažna su dobra: ljepota tiela, časti, bogatstvo, tjelesne naslade, a prava su dobra: pobožnost, poniznost, mrtvenje nerednih požuda, predanost volji Božjoj. Kad nam dode zadnji čas života, tad ćemo u pravom svietlu gledati stvari ovog svieta. Vriednost ima ono, što vriedi za vječno blaženstvo. Drugo je sve: razočaranje, grieh, nemirna savjest i strah pred vječnom kaznom.

3. *Starac od dvie godine*

Živio je neki čovjek i dočekao duboku starost od 80 godina. Osjećajući da mu se približuje konac života, zapoviedi sinovima, da mu naprave grob i stave nadpis: »Ovaj osamdesetgodišnjak N. N. živio je samo dvie godine«. Kad su ga djeca pitala za razlog tako čudnog nadpisa, on im je odgovorio ovo: »Ja sam proživio malo ne čitav život

daleko od Boga. Zadnje dvie godine mog života Bog mi se smilovao i oživio u meni djetinju vjeru. Ove dvie godine proveo sam na Božji način, pa zaslužuju da samo njih smatram godinama mog života. One jedine vriedit će mi za život vječni, pa samo njih brojim«.

Ovaj čovjek znao je pravo brojiti godine! Znao je ocieniti vriednost vremenu! Zapravo i jest tako! Vrieme nam vriedi, ako u njemu činimo dobra djela za život vječni, a kamo sreće, da nismo imali ni časa vremena, da u n jemu vrieđamo Boga i pripravljamo zlu vječnost! Šta je koristilo zloglasnoj englezkoj kraljici Izabeli, što je dobila od Boga dug život, kad ga je upotrebila u svaki grieh? Naprotiv nevina betlehemska djeca, koju je pogubio krvoločni kralj Herod, živjela su na zemlji malo mjeseci, ali sada su kao Anđeli u nebu, i mi ih štujemo na treći dan Božića.

4. *Divan primjer zahvalnosti Bogu*

Mi smo se sastali na ovaj sveti dan godine u sveti Božji hram, da zahvalimo svemogućem Bogu na svim milostima, koje nam je podario kroz minulu godinu. Na prvi mah čini nam se, da nemamo na čemu Bogu zahvaljivati, kad smo kroz ovu ratnu godinu doživjeli samo oskudicu, žalost i druge ratne jade. Obično se zahvaljiva na ugodnim darovima, a ne na žalostnim događajima. No čujmo i ovu:

Glasovit je književnik, patnik i katolički obraćenik Franjo Coppé. On je napisao divnu knjigu pod naslovom: *Sveta patnja.* U toj knjizi piše, da je jednom najviše imao trpjeti uprav na zadnji dan godine, pa nastavlja: Još malo okreta kazaljke na satu i odzvonit će zadnji čas ove godine, koju sam proveo malo ne svu u patnji, u kojoj sam gledao smrt pred očima, a i sada se zadnjeg dana ove godine osjećam tako slab tjelesno, da mi ova stara godina navješta konačni dolazak starosti. *Zaista mi je ova godina bila okrutna!* Zar mi ona nije bila možda najcrnja u svemu mom životu?! Ali ne ću tako o njoj govoriti, dobri Bože moj, nego naprotiv, da je ona najbolja godina mog života, jer ove godine došao je k meni jedan svećenik, koji mi je pokazao *Križ Kristov* i nauku svetog Križa. Ja sam prihvatio moju muku i križ ne samo junački nego i s nekim unutrašnjim zadovoljstvom sjećao sam se, da sam ja nekoć previše dobro stao i mnogo manje podnosio nego li drugi... U evanđelju sam naučio trpjeti i ljubiti za vrieme mojih boli. Danas na izmaku stare godine, kad se njome pozdravljam i sjećam, koliko sam u njoj trpio, i ona me predaje novoj godini puna bolesti, onda visoko dižem svoj glas i kažem, da mi je ova godina bila kao nijedna druga *puna milosti i darova Božjih.* Zato blagosivam ovu godinu, koja danas ističe, budući mi je ona bila godina *kušnje*, godina *milosti.* Stotinu puta bila blagoslovljena ova stara godina, jer su me njezine nevolje privukle k Bogu.«

Po primjeru tog slavnog obraćenika kažimo i mi na koncu ove stare godine: Hvala ti, Kriste, što si me u ovoj minuloj godini učio trpjeti, jer me jedan čas trpnje više uči pameti, nego sto godina lagodnog života, koji samo vodi u grieh! Sve patnje ove godine prinosim, Isuse, k tvojem svetom Križu, da mi budu pokora mojih grieha. Ulazim sutra u novu godinu pod tvojom nebeskom zaštitom, pa mi se dogodilo bilo šta, samo da griehom ne uvriedim Tebe, koji si moje najveće dobro.

Hvala ti na svemu, dobri Isuse! Udieli mi milost, da uviek bdijem nad mojim životom, koji neka bude tebi na slavu, mome bližnjemu na korist, a meni na vječno spasenje. Amen.

PREDAVANJA U KATOLIČKIM DRUŽTVIMA

ZA STUDENI:

ENCIKLIKA PIJA XII. O OTAJSTVENOM TIELU KRISTOVU

Vrlo je potrebno da katolici budu idejno vezani sa svojom glavom, sv. Otcem Papom. To znači rieč: *„Osjećati s Crkvom"*. U tu svrhu donosimo dva sliedeća predavanja. Kako Papina enciklika razpravlja o vrlo visokoj i dubokoj vjerskoj istini, to i njezino razglabanje zahtieva veću pomnju od strane slušalaca, ali zato dublje istine slađe zadovolje razum i krepčije utječu na volju. I ovdje vriedi ona: *Nil sine magno vita labore dedit hominibus.*

Na ovogodišnji blagdan svetih apostola Petra i Pavla Kristov Namjestnik na zemlji, sveti Otac Papa Pijo XII., upravio je obsežno Pismo svemu katoličkom svietu, u kojem govori o otajstvenom tielu Kristovu i o našem sjedinjenju po tom tielu s Kristom. Kad je zajednički Otac svega kršćanstva smatrao shodnim, da kao od Krista postavljeni vrhovni Naučitelj svega svieta i Pastir svih kršćana uči nas o vrhunaravnim istinama naše svete vjere, tada je naša vjerska dužnost, da poznamo sadržaj toga Papina Pisma i da ga prihvatimo za smjernice našeg života. Kako je u Starom Zavjetu Bog govorio svom židovskom puku preko odabranih Patrijarha i Proroka, a u Novom Zavjetu utjelovljeni Bog, Isus Krist, nakon svog Evanđelja govorio je prvim kršćanima putem Poslanica svetih Apostola, tako iza Apostola govori nam Krist na usta svog Namjestnika, rimskog Pape, kojemu je zapovjedio: *Ti obrativši se utvrdi braću svoju* (Lk. 22, 32) i *Pasi janjce moje, pasi ovce moje* (Iv. 21, 16).

Na temelju tog vrlo važnog pastirskog Pisma Pija XII. razmatrat ćemo:

1. Katolička je Crkva otajstveno tielo Kristovo

Kad među istinama svete vjere govorimo o otajstvenom Tielu Kristovu, tada pod svetim Tielom u prvom redu mislimo na euharistijsko Tielo Kristovo, koje se za nas prinosi u Žrtvi Novog Zavjeta, naime u svetoj misi, i koje euharistijsko Tielo Kristovo blagujemo u sakramentu svete Pričesti. Sveta je dakle misa i pričest sakramentalno ili euharistijsko Tielo Kristovo. Ali Sveto Pismo, napose Poslanice sv. Pavla govore nam i u jednom drugom smislu o tielu Kristovu, naime sv. Pavao piše kršćanima u Kolosiu u Frigiji: »*Krist je glava tiela Crkve*« (Kol. 1, 18). Tako mi iz Kristove objave preko sv. Pavla doznajemo, da je i *katolička Crkva* »tielo Kristovo«. To znači, da naš Gospodin Isus Krist, nakon što je uzkrsnuo od mrtvih

i uzašao na nebo, nije nas ostavio sirote na svietu, i ne boravi s nama jedino po posvetnoj milosti ili u presv. Euharistiji, nego je sveta, katolička i apostolska, Crkva njegovo otajstveno tielo, u kojem mi prebivamo kao što svako udo boravi u svom tielu. Baš time, što Isus boravi na svietu u svojoj i našoj katoličkoj Crkvi, mogao je iznaći način, da s nama boravi i u svetoj Euharistiji. Mi ljudi gradimo kuću Božju, crkvu, da na njezinom velikom oltaru boravi euharistijski Isus. Isus Krist na svietu osnovao je katoličku Crkvu, da Ona bude njegovo otajstveno tielo, u kojem prebivamo svi mi kršćani. Onda duhovnu zajednicu i majku svih nas katolika zovemo i jest ona mistično ili otajstveno tielo Kristovo.

Kako ljudi osnivaju različita družtva sa svrhom, da njima promiču svoje vremenske interese, tako i utjelovljeni Bog, Isus Krist, sašavši iz krila Otčeva među ljude, za nje je osnovao katoličku Crkvu kao nadnaravno i duhovno družtvo, koje promiče naše vječne interese, naime, da postignemo nadnaravni cilj života u zajedničkom prebivanju s Bogom u slavi nebeskoj. I da Isus Krist uspješno posveti čovjeka na zemlji i tako ga pripravi za slavu vječnog života, On je kao Bog postao čovjekom, da čovjek već na zemlji može postati pravim Božjim djetetom. U tu svrhu Krist je ustanovio sakramenat krštenja, na kojem se čistimo od grieha i postajemo dionici Božje naravi, postajemo kao drugi Krist. Svaki je pravi kršćanin drugi Isus Krist. Evo za to dokaz iz usta samog Krista.

Kad je, naime, Savao, uviek silno mrzeći kršćane i željan ubijati vjernike Kristove, išao u Damask, da hapsi muškarce i žene i dovede ih u Jerusalem svezane, da budu mučeni za svjedočanstvo Isusu, najednom ga obasja svietlo s neba i padnuvši na zemlju čuje glas koji mu govori: Savle, Savle, zašto *me* progoniš? Savao će na taj tajanstveni glas: Tko si, koji mi govoriš? A on će: *Ja sam Isus, kojega ti progoniš* (Djela Apost. 9, gl. 9).

Evo se Isus, tim pitanjem i odgovorom, poistovjetuje sa svakim kršćaninom. Isus, koji se, na adresu Saula, istovjetuje sa svakim kršćaninom, bio je uzkrsnuli Isus. Ali i dok je Isus živio u umrlom tielu, poistovjetovao se je sa onima, koji vjeruju u Njega. Kad je Krist više ljubio ljude, što li u času svoje muke? Baš na zadnjoj večeri, kad se je opraštao od svojih učenika i polazio da se žrtvuje za pogrješno čovječanstvo, rekao je svima svojim vjernicima: *Ostanite u meni, i ja u vama* — (Iv. 15, 4) — *vi u meni, i ja u vama* (Iv. 14. 20). Isus je ne samo Bog nego i čovjek. On je u nama i kao čovjek. Ako je On u nama i kao čovjek, onda smo mi tielo Kristovo, a naše je tielo ujedno i tielo Kristovo. No ako je Isus u svakom pojedinom kršćaninu, On je u svima kršćanima skupa. Dakle On je u svima nima. Svi smo mi kršćani Tielo Kristovo. *Svi smo mi kršćani otajstveno Tielo Kristovo.* Čak nas Isus traži i zapovieda nam, da budemo

jedno tielo Kristovo riečima: *Ostanite u meni, i ja u vama.* Kaže: *ostanite!* Imamo i drugo svjedočanstvo Isusovo, da smo mi kršćani Njegovo proslavljeno Tielo u riečima: *Gdje su dvojica ili trojica sabrani u moje ime, ondje sam i ja među njima* (Mat. 18, 20).

Kako je svaki pojedini kršćanin tielo Kristovo, tako je još većma sva Kristova Crkva Njegovo jedno otajstveno tielo. Isus je ustanovio svoju Crkvu. Crkva je skup svih pravovjernih kršćana. Kao duhovna zajednica mi smo kršćani Crkva Kristova. Isus je sabrao oko sebe *skup* svojih apostola. Na Kalvariji je umirao u družtvu svojih vjernih, među kojima bilo je ljudi i žena. Kad je uzkrsnuo od mrtvih, pokazao se je ne samo pojedinim vjernicima, učenicima, nego i skupu apostola. Na Duhove došao je svojim Duhom Svetim u zbornicu nad one, koji *bijahu zajedno* (Djela Apost. 2, 1). Tu prisutni »napuniše se svi Duha Svetoga«. t. j. Duha Kristova. Ovi svi bili su prvi vjernici Kristove Crkve, o kojoj je rekao apostolskom Prvaku: *Ti si Petar, i na toj stieni sagradit ću Crkvu svoju, i vrata je paklena ne će nadvladati* (Mat. 16, 18).

Kad Krist ne bi bio u Crkvi, vrata bi ju paklena nadvladala. Vrata paklena ne će nadvladati katoličku Crkvu, jer je ona otajstveni Krist na zemlji, kako je Isus kazao: *Evo, ja sam s vama u sve dane do svršetka svieta* (Mat. 28, 20). Na temelju Isusove nauke, da je On sa svojim vjernicima u svojoj svetoj Crkvi, mogao je sv. Pavao pisati Efežanima (1, 23): *Sve* (Bog) *podloži pod noge njegove* (Kristove), *i njega dade za najsjajniju glavu Crkvi, koja je tielo njegovo, punina onoga, koji sve izpunja u svemu.* Dakle katolička je Crkva »punina« Kristova ili drugim riečima kazano: *Crkva je cjeloviti, savršeni, totalitarni Krist.*

2. Krist je glava Crkve, a mi smo udovi

Druga je vrlo važna vjerska istina, o kojoj razpravlja Kristov namjestnik Pijo XII. u svojoj enciklici ta, naime da je Isus glava svoje Crkve, a mi smo pojedini vjernici njezini udovi.

I o toj temeljnoj istini naše svete vjere imamo dokaze iz usta samog Spasitelja. Naš Gospodin govori: »Ja sam trs pravi. Svaku lozu na meni, koja ne rodi roda, sieče, i svaku, koja rodi, čisti, da rodi više roda. Kao što loza ne može roditi roda sama od sebe, ako ne ostane na trsu, tako i vi, ako ne ostanete u meni. Ja sam trs, vi loze, jer bez mene ne možete ništa učiniti (Iv. 15, 1—5).

U gornjim riečima Isus sebe poređuje trsu loze, panju, iz kojeg rastu pruća, koja radaju rod. Mi smo kršćani pruća, koja smo izrasli na panju loze. Panj je Isus Krist. Ova poredba o trsu, i da smo mi kršćani s Kristom na čelu taj otajstveni trs, lako je mogla sv. Pavla nadahnuti, da uztvrdi, da smo mi vjernici katoličke Crkve zajedno s Kristom njegovo tielo, kojem je On glava, a mi udovi. Najprije sv. Apostol kaže, da svi pojedini kršćani sačinjavaju »tielo Kristovo«

(Efež. 4, 12), i to tielo da ima »glavu — Krista« (Efež. 4, 16), pa nastavlja: Od njega (Krista) je cielo Tielo složeno i združeno svakim vezom, da jedam drugomu pomaže silom, koja je odmjerena svakome pojedinom dielu (Efež. 4, 16). Isti Apostol piše Kološanima (1. 18): Krist je glava Crkve.

Ako je Krist Tielo svete Crkve, i ako je On njezina glava, sliedi, da to Tielo i glava imadu svoje udove. Naime udovi sačinjavaju tielo, kojemu je glava sabiralište i sjedište života. Mi smo kršćani, ti udovi tiela Krista-Crkve.

Da smo mi kršćani udovi Kristova tiela jasno i na više mjesta govori sv. Pavao. On piše Efežanima (5, 30): *jer smo udovi tiela Kristova.* Isto kaže Korinćanima (12, 27): *Vi ste tielo Kristovo, i pojedini* (različiti) *udovi.*

Udovi su tiela različiti. Svaki ima svoju posebnu svrhu, ali su jedno tielo. Sliedi, da iako smo mi kršćani jedno tielo Kristovo, ali smo među sobom različiti. Potrebe tiela zahtievaju različite udove. Jedni su kršćani obični vjernici, drugi su roditelji, treći su u službi Crkve počevši od onih koji izpovjedaju, propoviedaju, uče vjeru, zapoviedaju u Crkvi, kao što su biskupi, kojima svima na čelu stoji Kristov Namjestnik na zemlji, rimski Papa. No svi smo jedno tielo Kristovo, jedna Crkva Kristova, jedan otajstveni Krist.

To je još važno opaziti u vjerskoj istini, da smo svi vjernici tielo Kristovo, naime, da je tom tielu glava Krist, iz kojega teče život u svakog vjernika, u svako udo tiela Kristova. U glavi je središte tjelesnog života. Iz glave teče život u pojedine udove, i to onakav život, kakav traži pojedino udo. Glava, istina, da je vlastiti život, koji dolikuje pojedinom udu, ali ga daje skladno, tako da svi različiti udovi imadu isti nerazdvojeni život. Isti život kola u svemu tielu, te glava čini, da je jedan život u svim različitim udovima.

Sliedi još, da koliko god su na tielu udovi različiti, i drži ih u jedinstvu jedno tielo, kojim ravna jedna glava, udovi su među sobom savršeno složni i jedno drugome podložno. Čak smo mi svi vjernici udovi jedan drugomu (Efež. 4, 25). Svakom udu na službu su svi ostali udovi. Slave jednog uda dionici su svi ostali udovi. U žalosti kojeg uda sudjeluju ostali.

Kako je divna ova nauka svete vjere, po kojoj smo svi kršćani jedan Kristov kolektiv, jedan po svemu svietu razgranjeni Isus Krist! Svi smo kršćani jedna božanska rasa, jedan rod Kristov. Svi smo kršćani Kristova komunitas!

3. Naše sjedinjenje s Kristom u njegovoj Crkvi

Treći važan predmet, o kojem razpravlja pastirsko Pismo vrhovnog Nadsvećenika, je naše prezamjerno ujedinjenje s Kristom u njegovoj svetoj Crkvi.

To je ujedinjenje dvojako: *vanjsko i unutrašnje.* To je ujedinjenje u sebi toliko uzko, tiesno, intimno, da mi kršćani, Crkva i Isus Krist postajemo jedno. U molitvi na zadnjoj večeri Isus podignutim očima prema nebu molio je: Ne molim jedino za njih (za apostole), nego i za one, koji na rieč njihovu uzvjeruju u mene, da svi budu jedno, kao što ti Otče, u meni, i ja u tebi, da i oni budu jedno, da sviet vjeruje, da si me ti poslao (Iv. 17, 20).

Ovo otajstveno ujedinjenje između Krista, Crkve i nas pojedinih vjernika očituje se najprije izvanjskim znakovima, a ti su 1. da vanjskim načinom izpoviedamo jednu, svetu i apostolsku vjeru; 2. primamo iste svete sakramente; 3. zajednički smo okupljeni na svetoj misi oko novozavjetne Žrtve, na kojoj se Krist ponovno prikazuje svom nebeskom Otcu nekrvnim načinom u sve one svrhe, za koje se je žrtvovao krvnim načinom na Kalvariji, i 4. kad obslužujemo deset Božjih i pet crkvenih zapoviedi. I ta je još bitna oznaka, da smo jedno u Crkvi s Kristom, što se pokoravamo jednom Kristovu namjestniku na zemlji u osobi rimskog Pape. Duh Isusa Krista ravna svetom Crkvom iznutra, a sv. Otac Papa izvana. Crkva je Kristova s rimskim Papom, i koja tobožnja crkva nema Pape, nema ni Krista. Ta je nazovi-crkva: kriva i lažna crkva.

Koliko god nema ni Crkve, ni Krista, ni našeg ujedinjenja s Njime bez spomenutih vanjskih znakova, ali još je važnije, da smo s Kristom i njegovom Crkvom ujedinjeni po bogoslovskim krepostima *vjere, ufanja i ljubavi.* Vjerom u Krista i katoličku Crkvu mi poznamo pravog Boga. Kaže Isus: Ovo je život vječni, da upoznadu tebe, jedinoga Boga istinitoga, i koga si poslao, Isusa Krista (Iv. 17, 3). Sv. Ivan kaže: Koji prizna, da je Isus Sin Božji, Bog ostaje u njemu i on u Bogu (1. Iv. 4, 15).

Vjerom izpoviedamo Boga, koji je izvor svake istine, a ufanjem tako prionemo uz Boga, da je On postao nada i jedina svrha našeg života. No ljubav Boga je savršeno ujedinjenje s Njime. Bog je naša nadnaravna ljubav, i tko prebiva u Božjoj ljubavi, taj prebiva u Bogu. Bog je tako izgradio čovječju narav, da je naše srdce uviek nemirno, dok ne počine u Bogu. Zato prava Božja ljubav navodi čovjeka da izvrši sve Božje zapoviedi. Kaže naš Spasitelj: Kao što je Otac ljubio mene, tako sam i ja ljubio vas. Ako moje zapoviedi uzdržite, ostat ćete u mojoj ljubavi, kao što sam i ja održao zapoviedi svog Otca, i ostajem u njegovoj ljubavi (Iv. 15, 9).

Teren naše ljubavi prema Bogu nalazi se u dokazima ljubavi prema bližnjemu. Ako je Krist u svakom našem bližnjemu, onda ljubav prema Kristu očitujemo u dokazima ljubavi prema bližnjemu. Ako je svaki kršćanin udo Kristovo, tada pokazujući ljubav prema Kristovim udovima ujedno svjedočimo našu ljubav prema bližnjemu. Boga toliko ljubimo, koliko na djelu činimo dobro bližnjemu. Pravo je kazao ljubimac Kristov, sv. Ivan: Ako tko reče: Ljubim Boga, a mrzi na brata

svojega, laža je, jer tko ne ljubi brata svojega, kojega vidi, ne može ljubiti Boga, kojega ne vidi. I ovu zapovied imamo od njega: Tko ljubi Boga, da ljubi i brata svoga (1. Iv. 4, 20).

Ali treba da imamo svjedočanstvo Duha Svetoga, da ljubimo Boga i bližnjega, i tako da budemo jedno s Kristom, s Crkvom i našim bližnjima. Kad nas u sakramentu svetog krštenja Krist čisti od ljaga iztočnog i svakog drugog grieha i preobrazuje nas u sebe čineći nas dionicima unutrašnje Božje naravi, tada nam sve te milosti dieli po kreposti svog Duha, koji se nastani u nama. Svakom krsteniku govori Crkva po Isusu Kristu na usta svećenika: Iziđi iz njega, nečisti duše, i daj mjesto Duhu Svetom Utješitelju. Mi smo kršćani hramovi Duha Svetoga. Svi udovi našeg tiela jesu svojina Duha Svetoga (1. Kor. 6, 19). U milosti Duha Svetoga mi molimo: Otče naš (Rim. 8, 15).

No najsavršeniji dokaz, da smo jedno s Kristom, i da smo svi po Kristu jedno tielo, kojemu je On glava, a mi udovi, jest presveta Euharistija. Ona je živi i nazočni Krist s nama. Po njoj se s njime ujedinjujemo, da u svetoj misi budemo prikazani Otcu nebeskomu. Budući da smo tielo i udovi Kristovi, misa je *naša* žrtva Otcu nebeskomu. Jer smo mi jedno s Kristom u misi, na misi ili iza mise Isus nam se daje, da Ga blagujemo. Jer smo živi udovi Kristovi, u svetoj pričesti Krist nas hrani svojim euharistijskim Tielom. Jer smo tielo Kristovo, pristupamo k oltaru, da se hranimo tim euharistijskim Tielom. Primamo ga u crkvi, da pokažemo, da smo jedno s Kristom i Crkvom.

Za čim drugim da jače žeđa kršćansko srdce kao za svetom i čestom pričesti? Euharistija je srdce katoličke Crkve. Po Euharistiji je Krist glava svoje Crkve, koji nas njome kriepi i hrani kao svoje udove. Ona je naše najjače ujedinjenje i s Kristom i njegovom Crkvom.

Dovle je prvi i drugi dio vrlo važnog pastirskog Pisma sv. Otca, a drugi ćemo put vidjeti sadržaj zadnjeg diela.

ZA PROSINAC

PASTIRSKE UPUTE ZADNJE ENCIKLIKE SV. O. PIJA XII.

U svojoj evanđeoskoj nauci nije sve Krist zadovoljio time, da nam objavi nadnaravne istine, koje se odnose na Boga i naš božanski život, nego je objavio te istine uprav s namjerom, da po njima uzgoji i uputi naš svagdanji život, koji će nam zaslužiti blaženi život u nebu s Bogom. U tu je svrhu Krist svoje vjernike poticao, opominjao, učio, korio, hvalio i prietio im kaznama. Drugačije ne radi ni njegov zamjenik, sveti Otac Papa, koji u svojim encikličnim Pismima ne samo uči svoje vjerske podanike objavljenim istinama, nego im daje upute, kako će sliediti stope Kristove i sačuvati se neokaljani od ovog svieta. Pred Kristom-Bogom bila je odkrivena čitava čovječja narav, koju je on stvorio i

usmjerio prema nebu, pa su zato sve njegove nauke i upute posve prikladne čovječjoj naravi, izvađene su iz duše svakog pojedinca i svega skupa čovječanstva. Slično je i kod svetog Otca Pape. On je vjerski pastir svake pojedine kršćanske duše i svega čovječanstva skupa. Njemu je Krist povjerio da čuva i pase njegovo stado kršćanskih duša, pa on iz svog prebivališta u svetom gradu Vatikanu veoma brižno motri čitav sviet, i kao brižnom Otcu ništa ne izmiče izpred očiju, što bi moglo bilo koristiti bilo škodovati stadu, zato u svojim Pismima na čitav katolički sviet, uz nauku o vjerskim istinama, daje upute za očuvanje i napredak kršćanskog života, koji život jedini spasava sviet u svim njegovim potrebama. A kako smo mi katolici sol zemlje i svietlo, koje svietli tminama svega čovječanstva, to o našem kršćanskom posluhu svetom Otcu Papi i o našem izvršenju njegovih uputa visi sreća i pravi napredak svega čovječanstva.

Kako smo u zadnjem predavanju na temelju Papina razlaganja iznieli temeljne istine o otajstvenom tielu Kristovu, tako ćemo u ovom predavanju iznieti sadržaj Papinih uputa, kojima se ima rukovoditi naš praktični kršćanski život, da po njemu radimo oko što većeg savršenstva tog istog otajstvenog tiela. Što smo aktivniji u privatnom i javnom kršćanskom životu, tim je na zemlji slavnije tielo Kristovo.

1. Naš privatni kršćanski život

Kad je govor o bilo kojem duhovnom i vremenskom dobru pojedinih ljudi i svega čovječanstva, uviek na prvom mjestu ima doći naš osobni život. Kad se je nekom Svetcu tužio jedan čovjek na zlo koje vlada u svietu, Svetac mu je izpravno odgovorio: daj, brate, budimo ja i ti dobri, pače uviek to bolji, pa će i na svietu odmah biti bolje. Tako je. I čovječanstvo, i Crkva Kristova, i otajstveni Krist na zemlji, tako reći, sastavljeni su od nas pojedinaca. Kakvi su pojedini ljudi, takav je i sviet. Istina je, da Krista i njegovu zaručnicu svetu katoličku Crkvu ne mogu ni malo okaljati svi griesi svega svieta, ali pojedini kršćani svojom osobnom svetošću doprinose sjaju Kristova života na zemlji, napredku svoje svete Crkve.

U tu svrhu Papa pači prstom na jedno zlo koje se uvlači među nezrele kršćane, koje zlo zove »lažnim kvietizmom«, a stoji u tome, da bi se moglo naći lakoumnih katolika, koji se zavaravaju krivom misli, da će ih Krist spasiti svojom milošću bez njihova sudjelovanja, iako se oni za to ni prstom ne maknu! No tko hoće, da mu Krist bude istina i put k sreći na ovom svietu i k vječnom blaženstvu u nebu, taj mora da djelima praktičnog života obuzdaje svoje zle požude i potiče se na krepostan život. Čovjek je po svojoj naravi posve slobodno biće. Po razumu i slobodi čovjek je živa Božja slika. Nije čovjek ni stroj ni automat. On sam sebe ima pokretati da slobodnom voljom sviestno i odluč-

no odbija zlo i prihvaća dobro. Na muci se gledaju junaci. Kroz slobodan odabir ulazi u čovjeka i zlo i dobro. Krist je na Križu pokazao svemu svietu, koliko je on voljan da ide čovjeku na ruku, da se rieši zla i prihvati dobro, ali uz Kristove milosti traži se i sudjelovanje čovječje slobodne volje. Krist je odkupio čovjeka bez njegova sudjelovanja, ali ga ne će spasiti bez njegove slobodne privole.

Ako ljudi sviestno i s punom dobrom voljom hoće da u njima cvate solidan kršćanski život, koji koristi njemu i njegovom bližnjemu, tada treba da se čuvaju i *laganih grieha*, kojima, na žalost — tvrdi sv. Otac, — ni od strane onih koji su osposobljeni da ih odriešuju, ne daje se dovoljna pažnja, pa niti u sakramentu svete izpoviedi! Zla je kob manjih ili tako zvanih »laganih« grieha ne samo u tome, što vriedaju Boga, nego i u tome, što utiru put smrtnim griesima disponirajući slabog čovjeka da nepažnjom lako s malih grieha sklizne u velike. Pogotovo u spolnim griesima male ranice začas se pretvore u smrtonosne. Istina, da i milijuni manjih grieha ne čine ni jedan veliki grieh, ali koliko puta i najneznatnija ranica otvori put najkužnijim bakcilima, kojima uobće neznamo još lieka!

Svako Božje dobro, pa i sviest da imamo raditi s Božjom pomoću oko osobne kršćanske svetosti, kao i to, da moramo izbjegavati i lagane hotimične griehe, dobivamo odozgor, od Otca milosrđa, koji je svoje darove privezao uz našu molitvu. Naša *molitva* uzlazi sa zemlje na nebo, da nam s neba po njoj sadu potrebne milosti. Imamo molitvu javnu ili službenu, koju obavljamo zajedno sa svetom majkom Crkvom, ali imamo i osobnu, privatnu ili tajnu molitvu. Prvu vrstu molitve zovemo liturgijskom, kojom zajedno s Crkvom molimo one molitve, koje ona moli na misi i ostalim svojim bogoslužjima. Zaista je ova molitva nadasve uzvišena, jer je nadahnuta posebnim duhom Božjim, koji vodi Crkvu u njezinom molitvenom životu. Ali i posebnička molitva, koju od sebe i za sebe upravljamo prema nebu, Bogu je veoma ugodna. I ova privatna molitva — uči nas sv. Otac — polazi od nadahnuća Duha Svetoga, zato je u sebi odlična, pa kad iztičemo liturgijsku molitvu, ne smijemo na njezin račun podcienivati privatnu molitvu. Uz Crkvu i njezinu javnu molitvu može posve dobro stati i naša privatna osoba i njezina lična molitva. Milost ne ništi čovječju narav, pogotovo je ne poništuje na molitvi, čak je i traži, jer naš »ja« ide i u nebo svomu Bogu. I u raju ćemo imati osobnih molitava.

2. *Naš život sa svetom Crkvom*

Možemo li razstaviti život tjelesnog uda od ostalog tiela? Pogotovo, dade li se odieliti život udova na tielu od njihove glave. Svako je udo ujedno i tielo, te svako udo prima život iz glave preko ostalog tiela. Tako kršćanski život ne možemo ni zamisliti bez životnog odnošaja s tielom svete Crkve i njezine glave Isusa Krista. Isus je ostao u

Crkvi i preko nje izlieva svoj život u nas putem svetih Sakramenata. Sedam su svetih Sakramenata život Kristov u katoličkoj Crkvi. Oni su sedam otajstvenih rieka, kojima je izvor Isus Krist, i izlievajući se u polje svete Crkve natapaju pojedine duše. Kako je život kršćanski po svojoj naravi život Kristov, kojega je nasljedovanje, i život Crkve, kojoj je predan život Kristov, tako je život kršćanski po svojoj unutrašnjoj bitnosti podpuno *sakramentalan*. U svetim Sakramentima i crpimo i bogatimo se životom Krista-Crkve. Sakramenti su mlieko svete majke Crkve, kojim hrani svoju djecu, nas kršćane. Na krštenju ulazimo u Krista-Crkvu i po njemu postajemo dionici Božje naravi, djeca Božja, sinovi katoličke Crkve, ali nakon krštenja moramo se utvrditi u kršćanskom životu po sakramentu svete Krizme, i kasnije izpoviedati svoje griehe i hraniti se jelom i pilom svete Euharistije. Tko bi davao nove članove svetoj Crkvi, kad sakramenat svete Ženidbe ne bi u ime Božje izdavao punomoći mužkom i ženskom spolu, da postanu otac i majka, i koji ih Sakramenat svojim milostima osposobi, da izvrše svoje roditeljske dužnosti rađanja i uzgoja djece? A uz sakramentalne roditelje tko bi njihovoj djeci bio duhovni otac, koji vodi skrb o svemu kršćanskom životu svih Božjih sinova, ako sakramenat svetog Reda ne bi podavao svećenike, koji ulaze u službu svete Crkve, da kao Božji ljudi rukovode sviet u Kristovoj svetosti, da budu savršena Božja djeca i baštinici nebeskog kraljevstva?

Onda možemo Kristove vjernike dieliti na svećenike i vjernike. Svećenički red biskupa i njihovih suradnika svećenika vodi skrb o duhovnom životu svome i svojih vjernika, pa sama narav kaže, da vjernici moraju poštivati svećenike i biti im desna ruka u njihovom mukotrpnom apostolatu, pače su dužni, da izmedu sebe odabiru sposobne sinove, koji će prigrliti redovnički i svećenički stalež, koji će stalež biti duhovni i apostolski vođ kršćanskog naroda. Zapravo govoreći, imala bi svaka kršćanska obitelj jednog svog člana predati u službu Božju. Napose redovnički je život kršćanski perivoj u kojem rastu cvietovi kršćanskog života.

Pošto smo svi mi vjernici jedno tielo Kristovo, kao udovi tog tiela imamo se skrbiti za duhovni život ostalih udova. Svi su udovi međusobno povezani istim jednim životom. Zdravlje jednog uda doprinosi zdravlju svakog drugog uda i svih udova zajedno. Svi smo mi vjernici jedna zajednička i sveta obitelj, kojoj je glava Isus Krist, a majka sveta Crkva. Jedan isti milostni život kola kroz sve Kristove vjernike. Unapredujući duhovni život našeg bližnjega ujedno promičemo svoj vlastiti kršćanski život. Nitko se ne spasava sam, nego svojim spasenjem spasava i svog bližnjega. Isto tako svaki osuđenik vuče na osuđenje i kojeg svog bližnjega. Kad ničim drugim ne bi mogli da promičemo duhovni život ostale braće kršćana, uviek nam je u ruci dobar primjer, molitva i osobna žrtva u svrhu spasenja našeg bližnjega. Pogotovo o duši svakog iskrenog kršćanina vise potajni i javni grješnici. Kako sve

tielo osjeća bol bilo kojeg uda, tako i svaki Kristov vjernik mora osjećati Kristovu bol, kojom trpi od grješnikovih uvreda. Glava se briga da ozdravi bolestno udo, ali je u tom imadu pomagati ostali udovi. Krist je položio život za obraćenje svakog grješnika, sada u nebu neizkazanim vapajima moli im oproštenje grieha, ali on potrebuje naše suradnje, jer se radi o našoj braći, da ga u tom pomognemo molitvom i žrtvama u nakani za obraćenje grješnika.

3. Katolička Akcija

Težke prilike koje vladaju u današnjem svietu imadu otvoriti oči svima vjernicima, da se sjete svoje dužnosti obzirom na Katoličku Akciju. Mnogi udovi Tiela Kristova odcjepili su se svojom zlom voljom od života Glave-Krista. Ti su se udovi pokvarili, štaviše njihova duhovna pokvara zavela je za sobom mnoge vjernike, od kojih prieti pogibelj čitavom tielu Kristovu. Onda je dužnost svih zdravih članova svete Crkve, da svojim radom suprotstave se najezdi modernog poganstva i time spase sebe od obće pokvare, i ujedno zalutale ovce stada Gospodnjega povrate u Kristov ovčinjak. Ako igdje dobri Kristovi vjernici imadu pokazati snagu svog kršćanskog života, to je u tom, da pruže ruku svetoj Crkvi i njezinim službenicima oko spasavanja svieta putem probuđivanja kršćanskog života među svojim bližnjima.

To je dakle ta dužnost Katoličke Akcije. Svi su vjernici drugi Kristi. Svi su djelatni vojnici Kristove vojske. Svima im je dužnost, da Kristovi interesi postanu i njihovi interesi, a ti su da rade oko spasenju svog bližnjega. To je Katolička Akcija. Ako se ona ističe posebno u današnja vremena, to je zato, što su moderna vremena stvorila obću pokvaru svieta, koju zovemo modernim poganstvom, zato nam je svima težka dužnost, da se radom u Katoličkoj Akciji suprotstavimo najezdi toga poganstva i spasavamo sviet za slavu Božju i osobno spasenje pojedinaca.

Svrha je Katoličke Akcije uobće promicanje dubokog vjerskog života najprije u sebi, zatim u našem bližnjemu. Nikako ne možemo svoj osobni život odcjepiti od odnosa s bližnjim. U kršćanskom životu nema čina, koji bi bili indiferentni ni za nas ni za bližnjega. Svaki čin čovjeka kršćanina ili dobro ili zlo utječe ne samo na nas nego i na bližnjega. Niti se sami spasavamo niti se sami gubimo. I kad ne mislimo, i tada svoga bližnjega ili vodimo u propast ili u spasenje. Družtvovna je narav i čovjeka i njegove vjere. Ali jer je za čovječju narav zlo destruktivnije i priljepčivije nego dobro, moramo se Katoličkom Akcijom kao imunizirati, da ne djelujemo zlo na svoje družtvo.

Stoga je Katolička Akcija u svojoj naravi duhovna, vjerska, asketska, pitanje osobne pobožnosti i nadnaravnog apostolata, koji preko Krista ide k bližnjemu. Ako se u Katoličku Akciju uvuku pogledi naravni, osobni, pojedinački, tada ona više škodi nego koristi Božjim interesima. Onda je prvo polje Katoličke Akcije, da kod svojih pristaša izbriše ono što zovemo »ja« i »mi«, i tek na razvalinama osobnog i skupnog egoizma možemo početi orati njivu katoličkog apostolata. Javno izprsivanje našeg »ja« i našeg »mi« kužni su bakcili svake akcije, koja se postavila na stranu Isusa Krista. Ovom izticanju i izprsivanju u Katoličkoj Akciji napose je sklona mladost, kojoj trebaju asketski duhovni upravitelji, koji će mladost voditi u duhu poniznosti i samozataje. Inače bi Katolička Akcija odgajala duševne egoiste, a egoizam je kuga za svako kršćansko nastupanje. Poniznost je biljeg kršćanstva za njegove starije i mlađe vjernike. Ima nesamo zavist ljudi ovog svieta, nego se ona zna uvući i među inače dobre duše. Duh Kristov veseli se tuđem dobru više nego svomu, i on radije vidi dobro u bližnjemu nego u nama. Evanđelje osvaja sviet primjenom u život načela: Neka ti je drago za poniznog i propetog Krista biti nepoznat i smatran za ništa!

Doista, da u Katoličkoj Akciji imamo postavljati veliku nadu u vanjski rad, koji se očituje mnogostruko, ali jer je Katolička Akcija djelo Kristova apostolata, u njemu su duša i srdce naš molitveni i pokornički život. U utvrđenju kršćanskog života i u osvajanju bližnjega pod barjak Isusa Krista igra na koncu jedinu i absolutnu ulogu *milost* našega Gospodina Isusa Krista. Ona jedina ima pristup k čovječjoj slobodi. Ona jedina obraća. Ona jedina izbira članove Katoličke Akcije. Ona ih jedina drži u njezinom članstvu. Ona jedina svjetuje i potiče, kako ćemo pristupati svom bližnjemu, da ga obratimo za Krista. Ni apostoli ni prvi kršćani nisu ni sanjali o potrebi štampe, novaca i drugih po sebi laičkih sredstava za promicanje nadnaravne kršćanske ideje, nego su sve oslonili na svoj osobni duhovni život i njegovo svagdanje usavršavanje po sakramentima, molitvi i samozataji, koji su ih poticali i na vanjski rad. Ni moderno poganstvo ne ćemo razbiti ničim drugim, nego *kultom milosti Kristove*. Izkustvena istina najvećeg apostola svieta, sv. Pavla, tvrdi: *Gratia Dei sum id, quod sum* (1. Kor. 15, 10). Katolička Akcija u prvom redu ima biti poznanje, ciena i borba za očuvanje Kristove milosti u nama samima. Ni najkatoličkiji apostolat ne čini Kristovu milost, nego Kristova milost čini apostolat. Kristova je milost smještena u duhu siromaštva, posluha i čistoće, naime u kršćanskoj askezi. Kad ovaj duh umiđe u modu suvremenog kršćanstva, tada će Katolička Akcija početi ubirati svoje vidljive plodove. Ona će naći svoj solidan teren jedino u onim kršćanima, koji su odgojeni za Krista u Trećim *pokorničkim* Redovima, *nabožnim* Marijinim kongregacijama i inim *pobožnim* družtvima. Kršćanska *pobožnost* koristna je za sve, ali je prieko nuždna za Katoličku Akciju.

Ako išta drugo Katolička Akcija traži, to pošto poto hoće *jedinstvo i slogu*. Kaže sv. Pavao: Mnogi smo u Kristu *jedno* tielo, a pojedini udovi jedan drugomu u Isusu Kristu, Gospodinu našemu (Rim. 12, 5). *Jedan* Krist. Jedno njegovo otajstveno tielo. Jedna njegova Ka-

tolička Akcija. Jedno njezino jedinstvo. Ako nije jedna, tada je separatistička. Ako je separatistička, tada je osuđena na neuspjeh, jer nije Kristova. *Ut sit unum sicut et nos* (Iv. 17, 11). Gdje su zajedno sinovi Božji, tu je Krist među njima (Mat. 18, 20). Nema veće Katoličke Akcije što li je složiti, ujediniti članove Katoličke Akcije. Egoizam i separatizam su najcrnja djeca modernog poganstva, koje se nije pojavilo u krilu stvarnog poganstva, nego u krilu onog »kršćanstva«, koje se je luciferski odvojilo najprije od Crkve, zatim i od Krista.

* * *

Na kraju svoje enciklike obraća se sveti Otac svim svojim sinovima, da u pobožnosti prema Majci Kristovoj stiču duha ljubavi prema Crkvi. Ona je majka Kristova i Katoličke Crkve. Ona je začela i rodila tielo Kristovo. Ona je puna Duha Svetoga. Njezina ukazanja u Lurdu i u Fatimi svjedoče, kako je ona zabrinuta za katoličku Crkvu, za otajstveno tielo Isusa Krista. Ona je majka Božje milosti. Ona je majka katoličkog apostolata. U pobožnosti prema Njoj vodi nas put Kristu i njegovoj Crkvi. Ona je majka otajstvenog tiela Kristova.

IZPOVJEDNIKOVA RIEČ POKORNIKU

NAŠ GOSPODIN

(U vrieme došašća i božićno)

1. — Utjelovljenje je remek djelo Božje ljubavi prema čovjeku, na čemu mu nikad ne može biti dovoljno zahvalan... Božja dobrota i ljubav su duša i srdce počovječenja Sina Božjega. Veće od toga Bog nam nije ni mogao ni imao šta dati. »*Bog je toliko ljubio sviet, da je za njega pregorio svog Jedinorođenca*«.

2. — Bog je postao čovjekom. Ta je činjenica temeljna stvarnost kršćanstva... središnja istina naše vjere... otajstvo, koje nadilazi sve mjere. Kršćanstvo s njime stoji i pada. Sva druga Otajstva naše vjere: posvetna milost, Euharistija, vječno spasenje... samo su razvitak tog najvećeg otajstva.

3. — Da nas svagdano sjeća otajstva Utjelovljenja Crkva je ustanovila posebnu molitvu »*Anđeo Gospodnji*«, da je molimo triput dnevno... Treba da je molimo po uzoru Djevice, koja kaže: *Ecce ancilla Domini. Fiat mihi secundum verbum Tuum!* Djevica Marija primajući otajstvo Utjelovljenja unišla je svojim srdcem u srž objavljene vjere: *Ja sam, Gospodine, tvoja službenica, ti moj Gospodar, neka bude kako ti hoćeš*... Najbolji način da štujemo Mariju u tom je, da sliedimo njezine kreposti.

4. — Sveto Pismo često zove Krista: *prvorođencem između množtva druge braće*«. Isus je naš brat... Njegov je Otac i naš otac... Mi smo djeca Božja... Veselje... hvala, pouzdanje... svojina su samog kršćanstva.

5. — Krist je kazao: »*Nitko ne dolazi k Otcu nego kroz mene. Ja sam put, istina i život*«. S Bogom obćimo jedino preko Isusa Krista.

6. — Čitav naš vjerski život dopire do Boga toliko, koliko prolazi kroz Gospodina Isusa... Šta crv zemaljski po sebi može imati s bezkrajnim Bićem? Krist je most koji spaja bezdan između Boga i čovjeka Krist nas uciepi u sebe, da možemo s njime prieći k Bogu. Zato Crkva sve svoje molitve svršava: »Po Gospodinu našem Isusu Kristu...«.

7. — Krist je onaj, s kojim možemo nositi teret života... »*Dodite k meni svi koji ste umorni i obterećeni, da vas okriepim*...« Svima je ljudima nad vratom teret života. Mnogi se pod njim izkrvave i vucare do kraja života, a to stoga, jer ne će da nose jaram zajedno s Kristom, koji bi im ga učinio laganim, pače i sladkim.

8. — U Kristu je riešenje najtežeg između svih problema, a taj su *patnje*... Krist je nevin, ali je prihvatio svu muku života. Od povoja do pokrova neizkazano je trpio u duši i u tielu. Onda se i pravednik ne smije tužiti zbog svojih stradanja. Pogled na Propelo utaži svaku bol. Tko je nevin kao propeti Isus?

SADRŽAJ „RIEČI BOŽJE“ — Br. 6. — God. 1943.

I. *Mjesečna rekolekcija:*
Razmatranje za studeni: Svećenička vjera 383
Razmatranje za prosinac: Nizka ciena svećenstva . . . 385

II. *O. Božidar—F. S. Petrov: Osvrt na moje propoviedi* . . 387

III. *Dr. T. Toth—Dr. J. Rožman: Deset Božjih zapoviedi:*
Dvadesetprva nedjelja po Duhovima: Vriednost liturgije — I. 391
Dvadesetdruga nedjelja po Duhov.: Vriednost liturgije — II. 394
Dvadesettreća nedjelja po Duhovima: Liturgija i ljudska narav — I. 399
Dvadesetčetvrta nedjelja po Duhovima: Liturgija i ljudska narav — II. 402
Prva nedjelja došašća: Simboličko značenje liturgije — I. 406
Druga nedjelja došašća: Simboličko značenje liturgije — II. 410
Treća nedjelja došašća: Upliv liturgije na duše — I. . . 414
Četvrta nedjelja došašća: Upliv liturgije na duše — II. . 419

IV. *M. Stipić: Male nedjeljne propoviedi:*
Dvadesetprva nedjelja po Duhovima: Kršćansko praštanje . 424
Dvadesetdruga nedjelja po Duhovima: O napastima . . 425
Dvadesettreća nedjelja po Duhovima: Uzkrsnuće tiela . . 427
Dvadesetčetvrta nedjelja po Duhovima: Svršetak svih stvari 428
Prva nedjelja došašća: Drugi dolazak Kristov na sviet . . 431
Druga nedjelja došašća: Pravi kršćanin 432
Treća nedjelja došašća: Misao na Boga 435
Četvrta nedjelja došašća: Priprava na božićno veselje . . 436
Nedjelja u božićnoj osmini: Svrha Božjeg utjelovljenja . 438

V. *O. L. Bajić: Blagdanske propoviedi:*
Na Svisvete: Život naših Blaženih u nebu 441
Na Mrtvi dan: Rieč o našim pokojnicima 444
O. A. Dr. Crnica: Bl. Nikola Tavelić 449
Na Bezgrješno Marijino Začeće 454
Na blagdan Božića 457
Na Stjepandan 461
Na Staru godinu 464

VI. *Predavanja u katoličkim družtvima:*
Za studeni: Enciklika Pija XII. o Tielu Kristovu . . 469
Za prosinac: Pastirske upute Papine enciklike . . 481

VII. *Izpovjednikova rieč pokorniku* 481

naravni red preduvjet je nadnaravnog reda, u kojem će vladati zakon *posvetne milosti* Kristove.

Ako je itko željan novog čovjeka, koji će se roditi u pravdi i ljubavi, to za njim vapi Krist i njegova Crkva. Krist je došao na sviet, *ut nova faciat omnia* (Apoc. 21, 5). Njegov Apostol kliče: *Vetera transierunt ... facta sunt omnia nova* (2. Kor. 5, 17). Još pred devetnaest stoljeća isti Apostol nije bio zadovoljan sa starim redom, koji je kočio slobodu, mir i napredak čovječanstva, pa zove svoje suvremenjake: »*Exue veterem hominem, et induite novum hominem* (Efež. 4, 22).

Dakle svećenik ima biti prvi u potražnji novog poredka na svietu. U jurnjavi za novim redom treba da svećenici uzmu duhovnu upravu stroja.

I uši su zaglušile od promičbe za novim poredkom, ali je pitanje, da li ga djeca ovog svieta izpravno shvaćaju? O njemu vriedi izreka: *quot capita, tot sententiae.* U tome je zla kob misli o novom poredku, koje vladaju svietom, da su neiskrene i plod fantazije, koja je nadahnuta najnepravednijim i najlažljivijim požudama. Ni požuda ni fantazija nemadu nikakve dodirne veze s mirom i redom, s pravdom i ljubavi. Skupni egoizmi samo diktiraju, da iz jednog nereda i nepravde prieđu u drugi, redovno još grubiji

Absolutno novi poredak ima da počiva na Bogu, na Božjem *naravnom i milostnom redu.* Onda katolička Crkva i njezini službenici jesu oni, na čijim leđima stoji najzamašitiji posao oko stvaranja novog poredka. Oni su *via, veritas et vita* novog poredka. Oni su zvani da novog čovjeka, koji se rađa za novi poredak, *krste* duhom evanđeoskog *siromaštva,* koje ima postati modom novom svietu; duhom *poštivanja vlasti,* koja ima svoj izvor u Bogu; duhom tjelesne *uzdržljivosti* i moralnog poštenja.

Jedino kršćanstvo može roditi čovjeka za novi poredak, kojega traži svatko živ. Uviek ratovima među ljudima predhode ratovi između čovjeka i Boga. Poremećeni odnosi između čovjeka i Boga nuždno ponište dobre odnose među ljudima. Kad potoci grješnih voda nabujaju rieku čovječjeg života, tada ona izlazi iz korita i poplavom ništi ljudski rod.

Onda novi poredak traži od svećenika *plodniju rieč Božju,* da kršćanska nauka oplemeni i obogati čovječju misao. Današnje doba traži rieč Božju odieljenu za mladiće, za muževe, za djevojke i žene. Traži sustavnu katekizaciju i sistematične propoviedi.

Uz intenzivniju i ekstenzivniju rieč Božju traži novi poredak *ozbiljniju i svestraniju pastorizaciju,* koja vodi poseban račun o pojedinim redovima vjernika, među kojima na prvom mjestu dolaze ne samo mladež i roditelji, nego i djeca, starci, bolestnici, inteligencija, siromasi, vojnici, učenici. Svak će priznati da suvremena pastorizacija traži do-

dira s bilo kojima predstavnicima vlasti i svih onih, koji vrše kakav utjecaj na niže slojeve, budući da pravi napredak družtva u mnogočem zavisi od dobrih odnošaja između Crkve i države. Ali i najmodernija pastorizacija treba da prvenstveno ima u vidu *nabožna družtva* i svetu promičbu oko buđenja svećeničkih i redovničkih *zvanja*.

Naravno, da s obzirom na naravni i nadnaravni red Božji, novi željeni i traženi poredak svieta zavisi o *posvetnoj milosti* Isusa Krista, zato u njemu ima odlučnu rieč što prosvjetljenija *molitva* i što češće *primanje svetih Sakramenata*, naročito među mužkarcima. Molitva i sveti Sakramenti po milosti Isusa Krista stvaraju *civitatem Dei*. Što je jači utjecaj Kristove milosti na građanski život, tim je bolji i sigurniji red i mir, pravda i ljubav.

Dakle je svakomu očevidno, da očekivani poredak svieta traži prije svega *novi poredak među samim svećenstvom*.

Vos estis lumen mundi, sal terrae.

Poradimo oko novog poredka, čija duša ima da bude *civitas Dei*.

P,

Ciena predratna i uz 25% popusta

Dr. fra Julijan Jelenić:

POVIEST HRISTOVE CRKVE

TRI SVEZKA

Naručbe: Knjižara sv. Antuna — Zagreb — Kaptol 31

ČUDO DVADESETOG VIEKA

NOVO ILUSTRIRANO I POVEĆANO IZDANJE

Ciena 100 kuna. Naručbe prima:

SVETIŠTE GOSPE LURDSKE
Zagreb — Vrbanićeva 35

Tisak „Union" grafičko-nakladni zavod d. d., Zagreb, Heinzelova ulica broj 33. Brzoglas 22-841, 22-842. — Za tiskaru odgovara: Ivan Inkret, Zagreb, Zvonimirova ulica broj 75. — Tiskanje i razpačavanje dopušteno odlukom Državnog izvještajnog i promičbenog ureda br. 10618-42. od 3. VIII. 1942. godine.